



# Sectorbeeld pensioenen 2023

De stand van zaken in de pensioensector

*Meerderheid DC-deelnemers kiest voor vaste uitkering*



Lees verder



# Inhoud

<b>Introductie Sectorbeeld 2023</b>	<b>3</b>
<b>Highlights</b>	<b>5</b>
<b>01 Stand van zaken in de pensioensector</b>	<b>7</b>
1.1 Overzicht pensioenuitvoerders	10
1.2 Type overeenkomsten	12
1.3 Opbouwfase: Waarde	14
1.4 Opbouwfase: Deelnemers	17
1.5 Uitkeringsfase: Waarde	20
1.6 Uitkeringsfase: Deelnemers	23
<b>02 Kenmerken van de regeling: DB</b>	<b>25</b>
2.1 Soorten DB-regelingen	28
2.2 Keuzes binnen DB-regelingen	30
2.3 Partnerpensioen	33
2.4 Arbeidsongeschiktheid	35
2.5 Pensioenen aan het einde van de looptijd	36
<b>03 Kenmerken van de regeling: DC</b>	<b>38</b>
3.1 Soorten DC-regelingen	42
3.2 Keuzes binnen DC-regelingen	47
3.3 Partnerpensioen	54
3.4 Arbeidsongeschiktheid	56
3.5 Pensioenen aan het einde van de looptijd	57
3.6 Premie-inleg bij DC-regelingen	60



# Introductie Sectorbeeld 2023

In het Sectorbeeld Pensioenen 2023 beschrijft de AFM de staat van de pensioensector en de belangrijkste kenmerken, trends en ontwikkelingen op het gebied van uitkeringsregelingen (**DB**) en premieregelingen (**DC**). De inzichten uit dit derde sectorbeeld kunnen voor pensioenuitvoerders van waarde zijn bij het maken van uitvoeringskeuzes of bij de vormgeving van nieuwe pensioenregelingen. Zo stelt het rapport pensioenuitvoerders en sociale partners in staat om de kenmerken van de eigen regeling en de keuzemogelijkheden voor deelnemers in de regeling te vergelijken met de sectorbrede inzichten.

De transitie naar het nieuwe pensioenstelsel is een impactvolle verandering die niet alleen pensioenuitvoerders raakt, maar ook deelnemers en pensioengerechtigden in Nederland. Zo zullen in het nieuwe pensioenstelsel deelnemers pensioen gaan opbouwen via premieovereenkomsten en zal het merendeel van de uitkeringen variabel zijn. Daarnaast worden meer keuzes en verantwoordelijkheden bij de deelnemers belegd.

De huidige uitkeringsovereenkomsten worden tijdens transitie omgezet naar premieovereenkomsten. De premieovereenkomst is niet alleen voor veel deelnemers, maar ook voor veel pensioenuitvoerders nieuw. Slechts één op de vijf deelnemers bouwt eind 2021 zijn pensioen op via premieovereenkomsten. En ruim twee derde van de pensioenuitvoerders voerde eind 2021 (nog) geen premieovereenkomsten uit. Tijdens transitie zullen sociale partners en pensioenuitvoerders belangrijke keuzes maken over de inrichting van premieovereenkomsten waar zij veelal nog geen of beperkte ervaring mee hebben. Denk hierbij bijvoorbeeld aan beleggingsvrijheid en het aanbieden van variabele uitkeringen. Op dit moment kiest de meerderheid van de deelnemers in een premieovereenkomst (90%) nog een vaste uitkering. De overgang naar variabele uitkeringen kent voordelen maar brengt ook uitdagingen met zich mee. Uit eerder AFM-onderzoek blijkt bijvoorbeeld dat niet alle pensioenuitvoerders bij de ontwikkeling van variabele uitkeringen voldoende rekening houden met de kenmerken en behoeften van deelnemers, zoals de risico's die zij

willen en kunnen dragen. Ook worden deelnemers niet altijd goed begeleid bij de keuze tussen een variabele of een vaste uitkering. Inzichten uit dit sectorbeeld laten zien dat de meerderheid van de deelnemers nauwelijks afwijkt van de default en weinig gebruik maakt van keuzes binnen de regeling. Het is de vraag of deelnemers geen behoefte hebben aan de keuzemogelijkheden die hen geboden worden, of dat er andere redenen zijn voor het geringe gebruik. Mogelijk spelen drempels in de keuzeomgeving een rol. Of misschien is het maken van één of meerdere van deze keuzes voor deelnemers complex. Het is hoe dan ook belangrijk dat pensioenuitvoerders deelnemers begeleiden bij het maken van deze keuzes. En dat deelnemers in staat worden gesteld om een keuze te maken die past bij hun voorkeuren en financiële doelstelling of wensen.

Ten opzichte van de eerdere Sectorbeelden heeft de AFM de opzet van het Sectorbeeld 2023 aangepast. Het eerste hoofdstuk geeft een overzicht van de pensioensector, waarna in hoofdstuk twee (DB-regelingen) en hoofdstuk drie (DC-regelingen) wordt ingegaan op de verschillende kenmerken van de pensioenovereenkomsten. Elk hoofdstuk begint met een samenvatting en een infographic. Aan de hand van diverse grafieken worden de belangrijkste observaties toegelicht. Daarnaast toont dit sectorbeeld trends over de afgelopen drie rapportagejaren.

Dit Sectorbeeld is tot stand gekomen op basis van data die is aangeleverd door alle Nederlandse pensioenfondsen, pensioenverzekeraars en premiepensioeninstellingen (de 'pensioenuitvoerders'). De inzichten in dit Sectorbeeld zijn gebaseerd op informatie uit het rapportagejaar 2021 (peildatum 31 december 2021). Naast de publicatie van het sectorbeeld, stuurt de AFM een individueel rapport waarin een aantal datapunten over keuzes worden teruggekoppeld aan de pensioenuitvoerders die data voor het sectorbeeld hebben aangeleverd. Op deze manier kunnen zij inzien hoe hun data zich verhouden tot die van de sector als geheel.



De data uit de toezichtrapportage gebruikt de AFM om de belangrijkste trends en ontwikkelingen in de pensioensector te monitoren en om risicogestuurd toezicht te houden. Op basis van de data kwantificeren we risico's en prioriteren we thema's voor ons toezicht. Zo is de AFM recentelijk een verkenning gestart naar de grijze vlek binnen DC-regelingen. Ook delen wij periodiek inzichten uit dit sectorbeeld via het AFM transitiebulletin. Met deze publicatie deelt de AFM de informatie van en over de pensioenuitvoerders ook met de pensioensector, zodat zij kennis kunnen nemen van de sectorbrede inzichten. Deze publicatie is niet herleidbaar tot individuele pensioenuitvoerders.





# Highlights

## Stand van zaken in de pensioensector (hoofdstuk 1)

Over de afgelopen drie jaar is het aantal Nederlandse pensioenuitvoerders van tweedepijlerpensioenen afgenomen van 206 naar 180. De pensioenuitvoerders die in de afgelopen drie jaar zijn gestopt, zijn met name pensioenfondsen. De 180 pensioenuitvoerders die eind 2021 actief zijn, bestaan uit 162 pensioenfondsen, elf verzekeraars en zeven PPI's. Deze pensioenuitvoerders voeren in 2021 zo'n 27 miljoen pensioenregelingen uit en beheren in totaal € 1.773 miljard aan vermogen. Hiervan bevindt zich € 1.152 miljard in de opbouwfase en € 621 miljard in de uitkeringsfase, waarvan € 534 miljard lopende ouderdomspensioenen, € 82 miljard partnerpensioenen en € 4 miljard arbeidsongeschiktheidspensioenen. Pensioenfondsen zijn verantwoordelijk voor het grootste deel van dit vermogen, 88% van de pensioenen in de opbouwfase en 88% van de lopende uitkeringen zijn bij pensioenfondsen ondergebracht.

De omvang van premieovereenkomsten (in aantallen en vermogen) is in de opbouw- en uitkeringsfase ten opzichte van uitkeringsovereenkomsten nog altijd beperkt. Er zijn in 2021 ruim zeven miljoen actieve deelnemers die in Nederland pensioen opbouwen, waarvan 80% dit doet via een uitkeringsovereenkomst. Ook het overgrote deel van het opgebouwde pensioenvermogen bevindt zich in uitkeringsovereenkomsten. Slechts zeven procent van de totale waarde van pensioenen in de opbouwfase is opgebouwd via een premie- of kapitaal overeenkomst (€ 74 miljard). Dit betekent dat in 2021 ruim 93% van alle waarde in de opbouwfase binnen een uitkeringsovereenkomst is opgebouwd (€ 1.074 miljard).

In 2021 zijn er ruim 4 miljoen lopende ouderdomspensioenen, waarvan 95% volgt uit een uitkeringsovereenkomst. De waarde van de lopende ouderdomspensioenen uit een uitkeringsovereenkomst is € 520 miljard, tegenover €14 miljard aan waarde uit premieovereenkomsten. Dit betekent dat slechts 3% van de waarde uit alle lopende ouderdomspensioenen afkomstig is uit een premieovereenkomst.

## Kenmerken van de regeling: DB (hoofdstuk 2)

Van de 5,6 miljoen deelnemers die actief pensioen opbouwen via een uitkeringsovereenkomst, doet bijna 80% dit via een middellood regeling en bouwt bijna 20% pensioen op via een CDC-regeling. Een kleine groep van minder dan 1% bouwt nog pensioen op via een eindloonregeling.

Eén op de vijf deelnemers die in 2021 vanuit een uitkeringsovereenkomst de pensioendatum bereikten en de mogelijkheid hadden om te variëren met de uitkeringshoogte van het pensioen, maakten hier gebruik van. Rond de 19% maakte gebruik van de hooglaagconstructie en vrijwel niemand (ongeveer 1%) koos voor een laaghoogconstructie. Van de uitruilmogelijkheden, het omzetten van het partnerpensioen in een hoger ouderdomspensioen of andersom, werd door ongeveer 30% van de deelnemers gebruik gemaakt. Uitrust van partnerpensioen naar hoger ouderdomspensioen komt hierbij vaker voor dan de uitrust van ouderdomspensioen naar partnerpensioen. Deelnemers kunnen ook de mogelijkheid hebben om hun pensioen te vervroegen en/of uit te stellen. 38% van de deelnemers die in 2021 met pensioen gingen en de keuze hadden voor vervroeging, hebben hier gebruik van gemaakt.

Voor bijna alle actieve deelnemers in een uitkeringsovereenkomst wordt er partnerpensioen opgebouwd (95%) en wordt de pensioenopbouw voortgezet in het geval van arbeidsongeschiktheid (97%). Onder de actieve en gewezen deelnemers met een partnerpensioen, heeft slechts een kleine groep van 7% een bepaald partnerpensioen. Bij een bepaald partnerpensioen moet de partner op het moment van overlijden van de deelnemer bij de pensioenuitvoerder bekend zijn voor het toekennen van het partnerpensioen.



Eind 2021 is bijna € 2.367 miljoen aan pensioenwaarde uit een uitkeringsovereenkomst nog niet opgeëist door 357 duizend deelnemers, wat betekent dat de gemiddelde waarde van een niet-opgeëist pensioen uit een uitkeringsovereenkomst ongeveer € 6.630 bedraagt. Nagenoeg alle nog niet opgeëiste pensioenen worden beheerd door pensioenfondsen.

### **Kenmerken van de regeling: DC (hoofdstuk 3)**

Van de 1,5 miljoen deelnemers die actief pensioen opbouwen via een premieovereenkomst, heeft bijna twee derde een staffelvolgende premie inleg. Voor de overige deelnemers geldt dat de premie die jaarlijks voor hen wordt ingelegd, een vast percentage van de pensioengrondslag is. Voor deze deelnemers stijgt de premie dus niet mee met hun leeftijd.

Op dit moment is de vaste uitkering in de meeste gevallen de defaultuitkering en wijken zeer weinig deelnemers af van deze default voorsorteerkeuze. De vraag is in hoeverre deelnemers hier bewust voor hebben gekozen en of de voorsorteerkeuze aansluit bij de kenmerken en voorkeuren van de deelnemer. Verreweg de meeste deelnemers, ruim 9 van de 10, sorteren voor op een vaste uitkering. Dit is ook terug te zien in het aantal lopende uitkeringen uit premieovereenkomsten, minder dan 4% van de lopende uitkeringen uit een premieovereenkomst is een variabele uitkering (6,8 duizend).

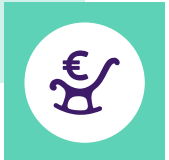
Bijna één op de drie deelnemers die in 2021 vanuit een premieovereenkomst de pensioendatum bereikten en de mogelijkheid hadden om te variëren met de uitkeringshoogte van het pensioen, maakten hier gebruik van. Rond de 29% maakte gebruik van de hooglaagconstructie en vrijwel niemand koos voor een laaghoogconstructie. Van de uitruilmogelijkheden, het omzetten van het partnerpensioen in een hoger ouderdomspensioen of andersom, werd door 6% van de deelnemers gebruik gemaakt. Hierbij ruilde bijna iedereen zijn of haar partnerpensioen om naar een hoger ouderdomspensioen. Deelnemers in een premieovereenkomst kunnen ook de mogelijkheid hebben om hun pensioen te vervroegen en/of uit te stellen. 5% van de deelnemers die in 2021 met pensioen gingen en de keuze hadden voor vervroeging, hebben hier gebruik van gemaakt.

Ruim twee op de drie deelnemers (68%) in een premieovereenkomst heeft beleggingsvrijheid. Deze deelnemers hebben de mogelijkheid om te kiezen tussen één of meer door de pensioenuitvoerder gedefinieerde beleggingsmixen in de vorm van lifecycles (profielbeleggen) of om zelf de beleggingen te kiezen (opt-out beleggen). Deelnemers die beleggingsvrijheid hebben, maken hier weinig gebruik van. Voor drie op vier deelnemers is geen risicoprofiel opgesteld, wat betekent dat zij beleggen volgens het defaultlifecycle van de pensioenuitvoerder en dus geen gebruik maken van profielbeleggen. 7% kiest voor opt-out beleggen.

80% van de actieve deelnemers in een premieovereenkomst bouwt partnerpensioen op en voor 88% wordt de pensioenopbouw voortgezet in het geval van arbeidsongeschiktheid. Deze percentages liggen lager dan bij deelnemers met uitkeringsovereenkomsten. Onder de actieve deelnemers met een partnerpensioen in de premieovereenkomst, heeft 13% een bepaald partnerpensioen. Dit percentage is bijna twee keer zo hoog als bij deelnemers met een uitkeringsovereenkomst. Bij een bepaald partnerpensioen moet de partner op het moment van overlijden van de deelnemer bij de pensioenuitvoerder bekend zijn voor het toekennen van het partnerpensioen. Er zijn 536 duizend deelnemers met een premieovereenkomst met een bepaald partnerpensioen waarvoor de partner niet geregistreerd is. Als deze deelnemers hun partner niet tijdig hebben aangemeld, kan het zijn dat er geen recht is op partnerpensioen wanneer de deelnemer overlijdt.

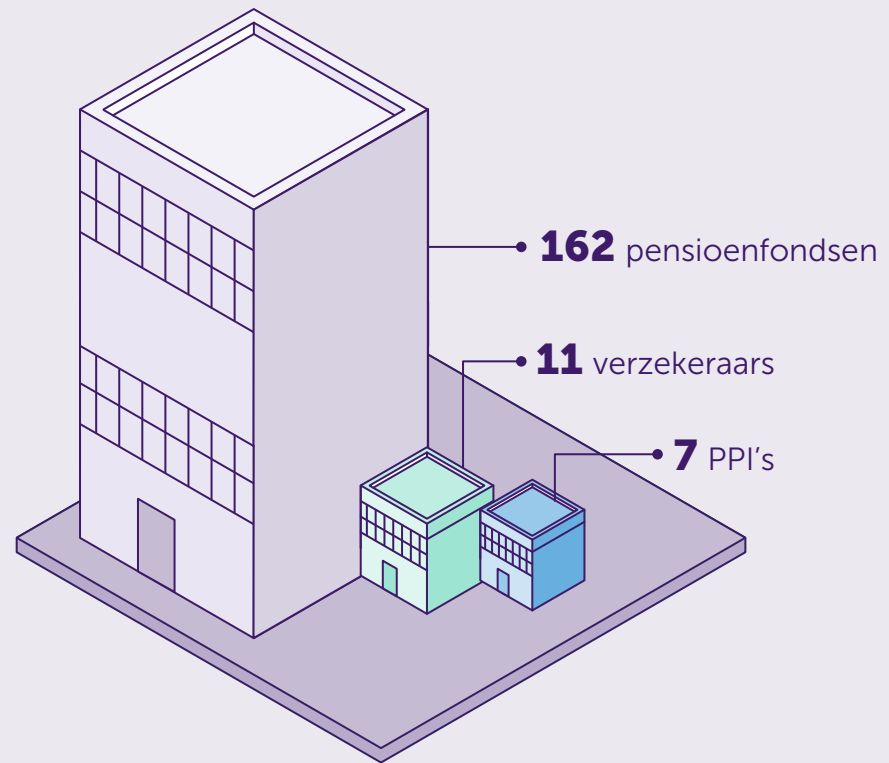
Eind 2021 is bijna € 264 miljoen aan pensioenwaarde uit een premieovereenkomst nog niet opgeëist door elfduizend deelnemers, wat betekent dat de gemiddelde waarde van een niet-opgeëist pensioen ongeveer € 24 duizend bedraagt. Nagenoeg alle nog niet opgeëiste pensioenen worden beheerd door verzekeraars.



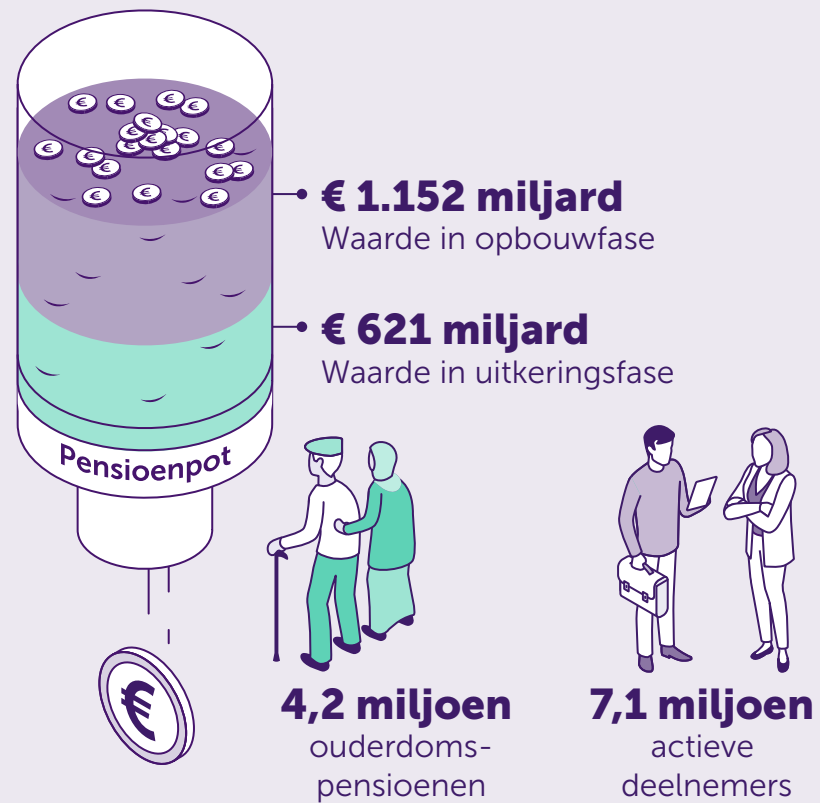


# 01 Stand van zaken in de pensioensector

**180**  
pensioenuitvoerders in Nederland



**€ 1.773 miljard**  
waarde in de Nederlandse pensioenpot







De AFM bekijkt de stand van zaken in de pensioensector vanuit twee fases: (1) de opbouwfase, dat wil zeggen de periode tot aan de pensioendatum waarin een (gewezen) deelnemer pensioen opbouwt; en (2) de uitkeringsfase, dat wil zeggen de periode waarin een pensioengerechtigde een pensioenuitkering ontvangt. In deze fases zoomen we in op het totale pensioenvermogen en de deelnemers en lichten we de belangrijkste verschillen tussen pensioenuitvoerders toe. In hoofdstuk twee (DB-regelingen) en hoofdstuk drie (DC-regelingen) bespreken we per type overeenkomst de belangrijkste kenmerken en ontwikkelingen daarin.

### **Eind 2021 zijn er in Nederland 180 uitvoerders van tweedepijlerpensioen**

In de Nederlandse markt voor tweedepijlerpensioenen zijn er drie type pensioenuitvoerders die gezamenlijk de sector vormen: pensioenfondsen, verzekeraars en premiepensioeninstellingen (PPI's). Over de afgelopen drie jaar is het aantal Nederlandse pensioenuitvoerders van tweedepijlerpensioenen afgenomen van 206 naar 180. De pensioenuitvoerders die in de afgelopen drie jaar zijn gestopt met tweedepijlerpensioen zijn met name pensioenfondsen (24 in totaal, waarvan negentien ondernemingspensioenfondsen, één algemeen pensioenfonds en vier bedrijfstakpensioenfondsen) en twee verzekeraars. De 180 pensioenuitvoerders die eind 2021 actief zijn, bestaan uit 162 pensioenfondsen, elf verzekeraars en zeven PPI's. Naar verwachting zet deze dalende trend zich voort.

### **Uitkeringsovereenkomsten voeren de boventoon in de opbouwfase**

93 procent van het opgebouwde pensioenvermogen bevindt zich nog in uitkeringsovereenkomsten. Dit betekent dat tijdens transitie een groot deel van het pensioenvermogen in de opbouwfase moet worden omgezet in een premieovereenkomst. Daarnaast zal ruim twee derde van de pensioenfondsen in het nieuwe stelsel voor het eerst premieovereenkomsten en variabele uitkeringen gaan uitvoeren waar zij nog geen ervaring mee hebben. In 2021 voeren 111 van de 162 actieve pensioenfondsen (nog) geen premieovereenkomsten uit. Het aandeel pensioenfondsen dat premieovereenkomsten uitvoert, is over de afgelopen drie jaar gelijk gebleven.

### **65% van het totale pensioenvermogen bevindt zich in de opbouwfase; 35% in de uitkeringsfase**

De Nederlandse pensioenuitvoerders beheren op 31 december 2021 in totaal € 1.773 miljard aan vermogen, waarvan € 1.152 miljard (65%) zich in de opbouwfase bevindt. Pensioenfondsen zijn verantwoordelijk voor het grootste deel van het vermogen in de opbouwfase, 88% van de € 1.152 miljard in de opbouwfase is bij hen ondergebracht. Dit totale vermogen in de opbouwfase is verdeeld over bijna 21 miljoen pensioenen die worden opgebouwd door actieve en gewezen deelnemers (één persoon kan meerdere pensioenen opbouwen, zowel bij één uitvoerder, als bij verschillende uitvoerders). In 2021 zijn er ruim zeven miljoen deelnemers die actief pensioen opbouwen en van deze groep bouwt vier van de vijf deelnemers (80%) hun pensioen op via een uitkeringsovereenkomst. De omvang van premieovereenkomsten (in aantallen en vermogen) is in de opbouwfase ten opzichte van uitkeringsovereenkomsten nog altijd beperkt.

### **De totale waarde van pensioenuitkeringen uit uitkeringsovereenkomsten is 37 keer groter dan pensioenuitkeringen uit premieovereenkomsten**

Het aantal en de waarde van de ouderdomspensioenen die voortkomen uit een premieovereenkomst staat in schril contrast met het aantal dat volgt vanuit een uitkeringsovereenkomst. In aantallen: 189 duizend (4,5%) uit een premieovereenkomst tegenover vier miljoen uitkeringen uit een uitkeringsovereenkomst. De waarde van lopende ouderdomspensioenen uit een premieovereenkomst is € 14 miljard, tegenover € 520 miljard aan waarde uit uitkeringsovereenkomsten. Hieruit volgt dat de uitkeringsovereenkomst op dit moment nog steeds de meest gangbare overeenkomst is. Hoewel de totale waarde van lopende ouderdomspensioenen uit premieovereenkomsten klein is, neemt deze de afgelopen jaren gestaag toe. Deze toename is in lijn met de totale toename aan lopende ouderdomspensioenen, waardoor het aandeel van de waarde van premieovereenkomsten binnen ouderdomspensioenen de laatste drie jaar nagenoeg gelijk gebleven is.





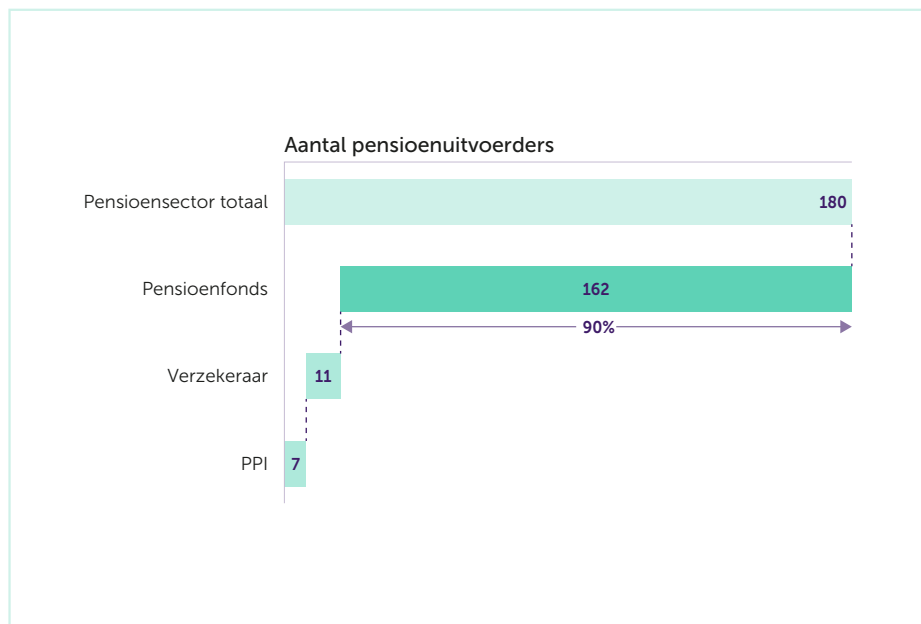


De totale waarde van uitkeringen uit tweedepijlerpensioenen (uitkeringen uit ouderdomspensioenen, partnerpensioenen en arbeidsongeschiktheidspensioenen) bedroeg in 2021 circa € 621 miljard. Net als in de opbouwfase beheren pensioenfondsen 88% van al het pensioenvermogen uit lopende pensioenuitkeringen in Nederland. Dit vermogen is verdeeld over 5,3 miljoen pensioengerechtigden, waarvan ruim twee op de drie een uitkering van een pensioenfonds ontvangt. Van alle pensioengerechtigden ontvangen er 4,2 miljoen (bijna 80%) een ouderdomspensioen. Hierbij geldt dat niet elke pensioengerechtigde een uniek persoon is. Zoals bekend komt het in de praktijk voor dat een pensioengerechtigde in het verleden bij meerdere werkgevers pensioen heeft opgebouwd. Daardoor ontvangt hij van meerdere pensioenuitvoerders een uitkering, en daarmee is de pensioengerechtigde meerdere keren aan ons gerapporteerd.



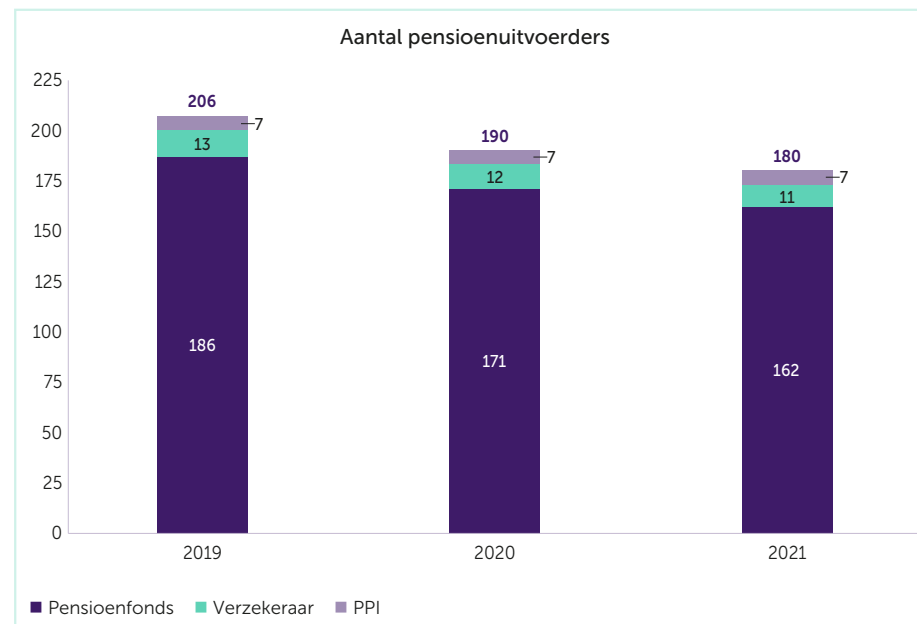


## 1.1 Overzicht pensioenuitvoerders



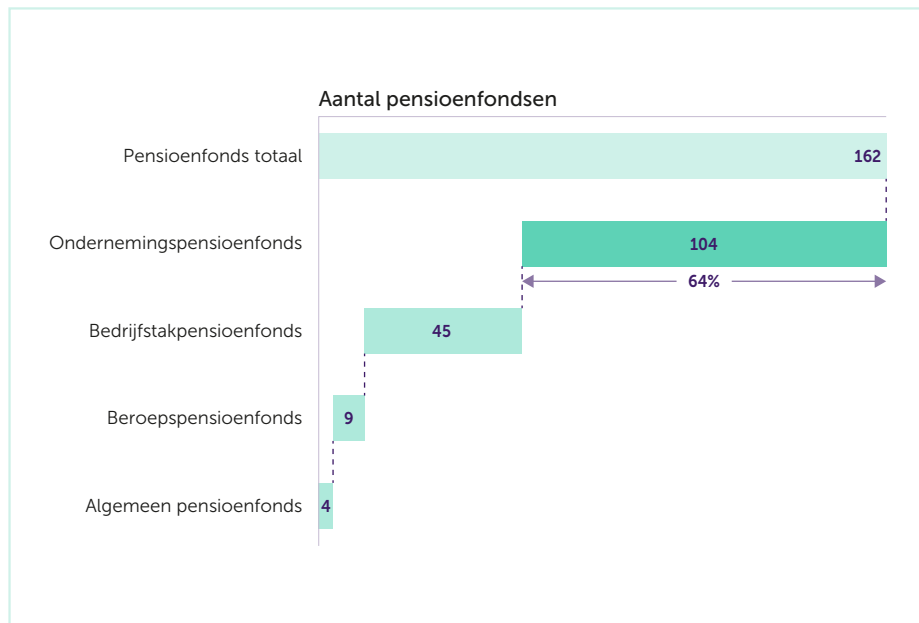
Figuur 1a. Het aantal uitvoerders van tweedepijlerpensioen, naar type pensioenuitvoerder

Voor dit Sectorbeeld heeft de AFM voor de derde keer aan alle in Nederland gevestigde pensioenuitvoerders gevraagd de toezichtrapportage in te vullen. Figuur 1a laat zien dat de meeste uitvoerders van tweedepijlerpensioenen pensioenfondsen zijn. Van de 180 uitvoerders die op peildatum 31 december 2021 actief waren op de Nederlandse markt, is 90% een pensioenfonds. Verder zijn er elf verzekeraars en zeven PPI's actief.



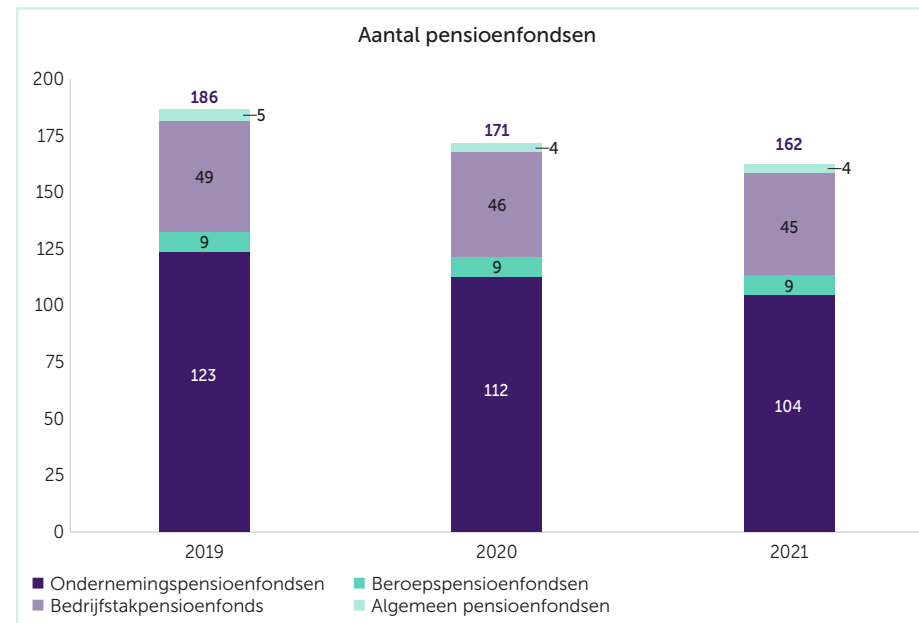
Figuur 1b. Trend in aantal uitvoerders van tweedepijlerpensioen, naar type pensioenuitvoerder

Uit figuur 1b blijkt dat er een dalende lijn zit in het aantal pensioenuitvoerders dat actief is op de Nederlandse markt. Sinds 2019 (het eerste jaar waarover de AFM pensioenuitvoerders om een toezichtrapportage heeft gevraagd) is het aantal pensioenuitvoerders afgenomen van 206 naar 180. In 2021 zijn er dus 26 pensioenuitvoerders minder dan in 2019, waarvan 24 pensioenfondsen en twee verzekeraars.



Figuur 2a. Het aantal pensioenfondsen, naar type pensioenfonds

Figuur 2a laat zien dat het grootste gedeelte van de 162 pensioenfondsen in 2021 bestaat uit ondernemingspensioenfondsen. Bijna twee op de drie pensioenfondsen is een ondernemingspensioenfonds, gevolgd door 45 bedrijfstakpensioenfondsen, negen beroepspensioenfondsen en vier algemene pensioenfondsen. Het aantal ondernemingspensioenfondsen is echter ook ten opzichte van 2019 het sterkst afgenomen.

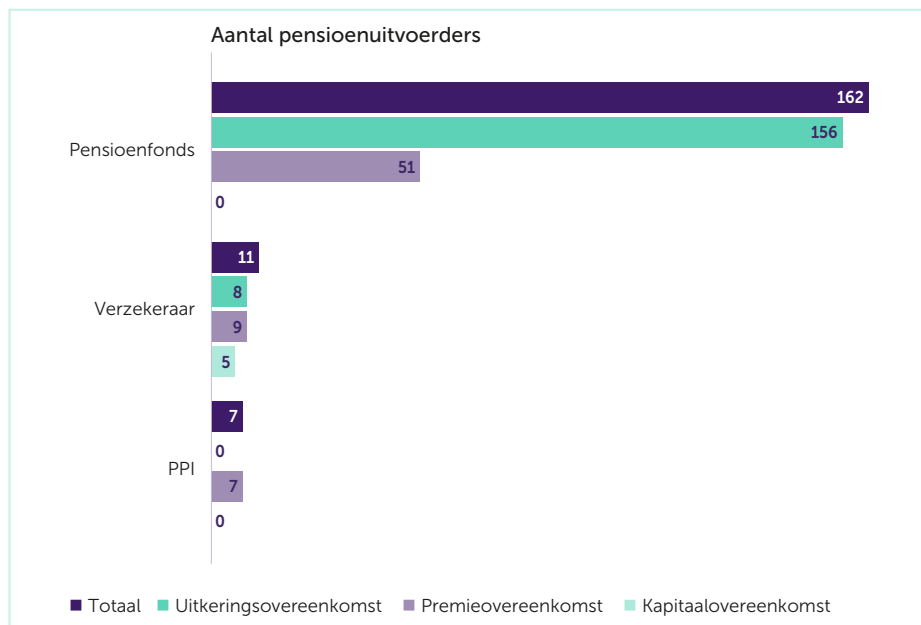


Figuur 2b. Trend in het aantal pensioenfondsen, naar type pensioenfonds

In de afgelopen drie jaar is het aantal pensioenfondsen op de Nederlandse markt afgenomen van 186 naar 162. Vergeleken met alle soorten pensioenuitvoerders, is het aantal ondernemingspensioenfondsen ten opzichte van 2019 het sterkst afgenomen. Uit figuur 2b blijkt dat waar er in 2019 nog 123 ondernemingspensioenfondsen waren, dit aantal in 2021 geslonken tot 104. Dit is een afname van 15% over drie jaar. Naast ondernemingspensioenfondsen zien we ook een afname in het aantal bedrijfstakpensioenfondsen en algemene pensioenfondsen. Er zijn de afgelopen drie jaar vier bedrijfstakpensioenfondsen en één algemeen pensioenfonds gestopt.



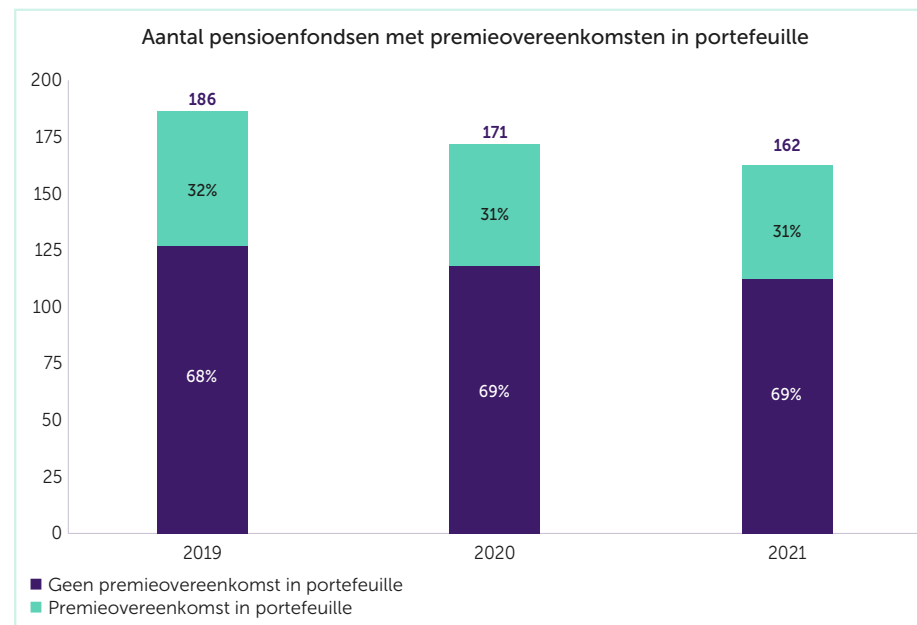
## 1.2 Type overeenkomsten



Figuur 3a. Aanbod van verschillende pensioenovereenkomsten, naar pensioenuitvoerder (opbouwfase)

Figuur 3a laat zien welke pensioenovereenkomsten pensioenuitvoerders 'uitvoeren' in de opbouwfase. Onder 'uitvoeren' verstaat de AFM dat de pensioenuitvoerder een type overeenkomst in de portefeuille heeft, ongeacht of deze (nog) actief wordt aangeboden. Doordat een pensioenuitvoerder meer dan één regeling kan aanbieden, tellen de aantal aangeboden overeenkomsten in figuur 3a op tot meer dan het totaal.

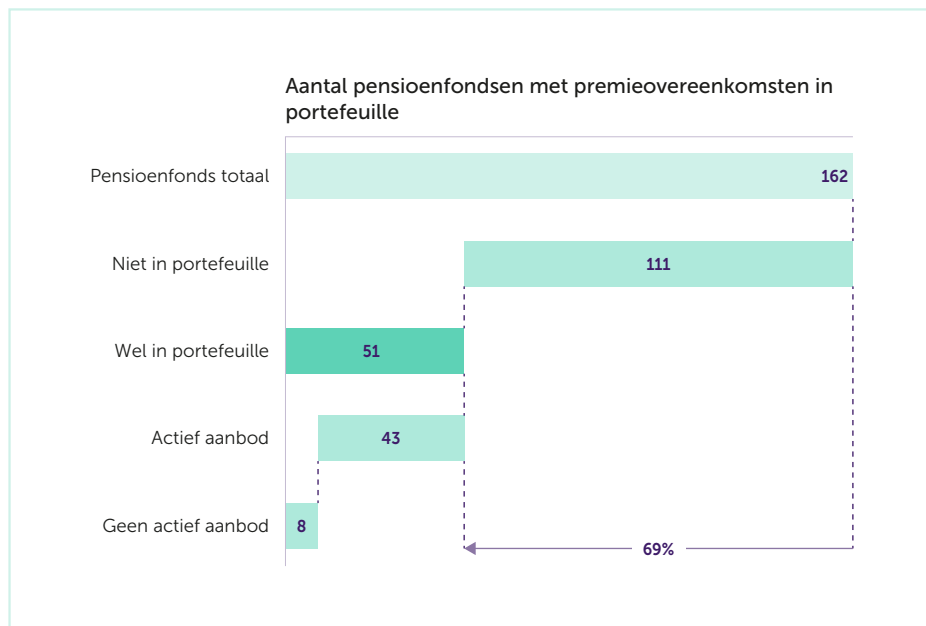
Bijna alle pensioenfonds hebben in de opbouwfase een uitkeringsovereenkomst in portefeuille en minder dan één op de drie voert in de opbouwfase een premieovereenkomst uit.



Figuur 3b. Trend in het aantal pensioenfonds met een premieovereenkomst in portefeuille (opbouwfase)

Uit figuur 3b blijkt dat er over de afgelopen drie jaar geen grote verschuiving zit in het aandeel van pensioenfonds dat een premieovereenkomst in de opbouwfase uitvoerde.

Figuur 3a laat verder zien dat van de elf verzekeraars er acht een uitkeringsovereenkomst en negen een premieovereenkomst uitvoeren in de opbouwfase. Er zijn nog vijf verzekeraars met een kapitaalovereenkomst in portefeuille. Dit type overeenkomst wordt niet meer actief aangeboden en zal dus over de tijd verdwijnen uit de portefeuille van verzekeraars. PPI's mogen uitsluitend premieovereenkomsten uitvoeren.

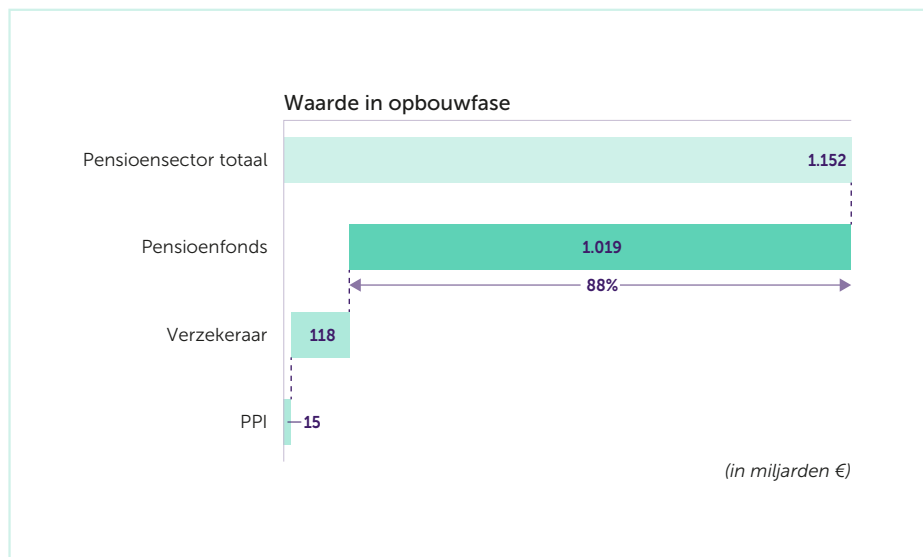


Figuur 4. De verdeling van pensioenfondsen die premieovereenkomsten in de portefeuille hebben en actief aanbieden (opbouwfase)

Niet al de 51 pensioenfondsen die premieovereenkomsten in de opbouwfase uitvoeren, bieden deze ook actief aan, zie figuur 4. Van de 51 fondsen die premieovereenkomsten uitvoeren, bieden eind 2021 alleen 43 fondsen ook actief premieovereenkomsten aan deelnemers aan. Voor verzekeraars geldt dat zeven van de negen verzekeraars die premieovereenkomsten in de opbouwfase uitvoeren, deze actief aanbieden. Van de zeven PPI's die premieovereenkomsten uitvoeren, bieden allen deze ook actief aan. Dit betekent dat er in het rapportagejaar dus 57 partijen (minder dan één derde van de totale markt) op de Nederlandse pensioenmarkt actief premieovereenkomsten in de opbouwfase aanbieden.



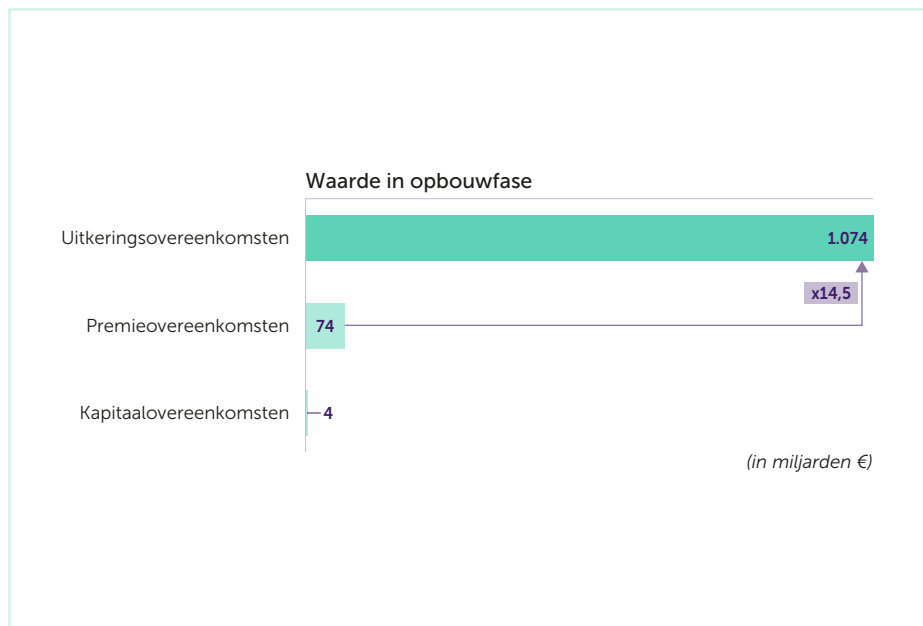
### 1.3 Opbouwfase: Waarde



Figuur 5. De totale waarde van tweedepijlerpensioenen in de opbouwfase, naar type pensioenuitvoerder

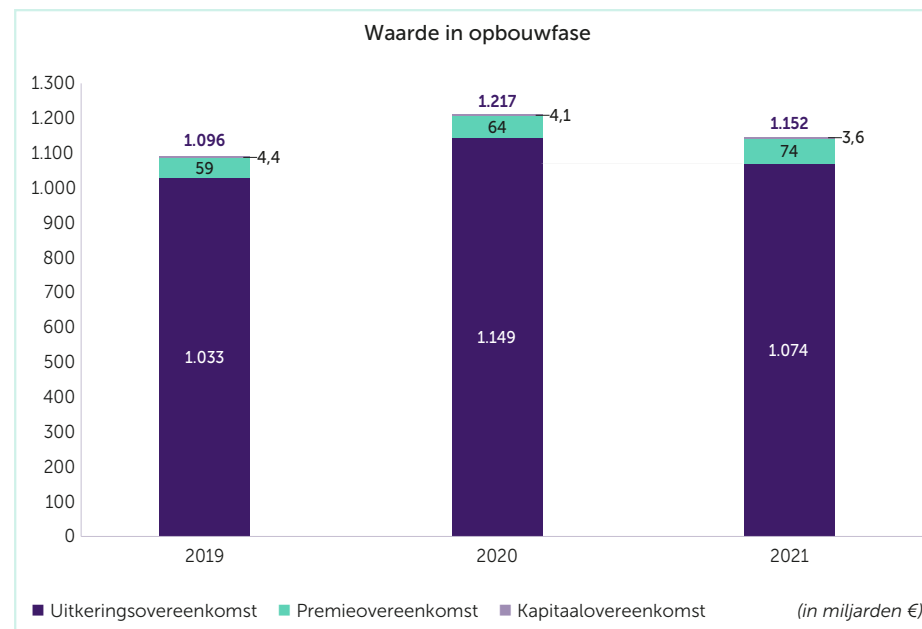
Op 31 december 2021 bedroeg de totale waarde van tweedepijlerpensioenen die deelnemers opbouwen € 1.152 miljard, zie figuur 5. Onder waarde verstaat de AFM in deze rapportage de waarde van de pensioenen in euro. Bij een pensioenaanspraak (zoals bij een uitkeringsovereenkomst) gaat het om de technische voorziening.

Het grootste gedeelte van dit bedrag (88%) wordt bij één van de 162 pensioenfondsen opgebouwd. De elf verzekeraars beheren € 118 miljard en de zeven PPI's beheren € 15 miljard van deelnemers in de opbouwfase. Hoewel het grootste gedeelte van de waarde in de opbouwfase bij pensioenfondsen ligt, beheren verzekeraars gemiddeld per verzekeraar een groter waarde voor deelnemers in de opbouwfase (€ 10.7 miljard) dan pensioenfondsen gemiddeld per pensioenfonds (€ 6.3 miljard).



Figuur 6a. De waarde van de verschillende typen pensioenovereenkomsten (opbouwfase)

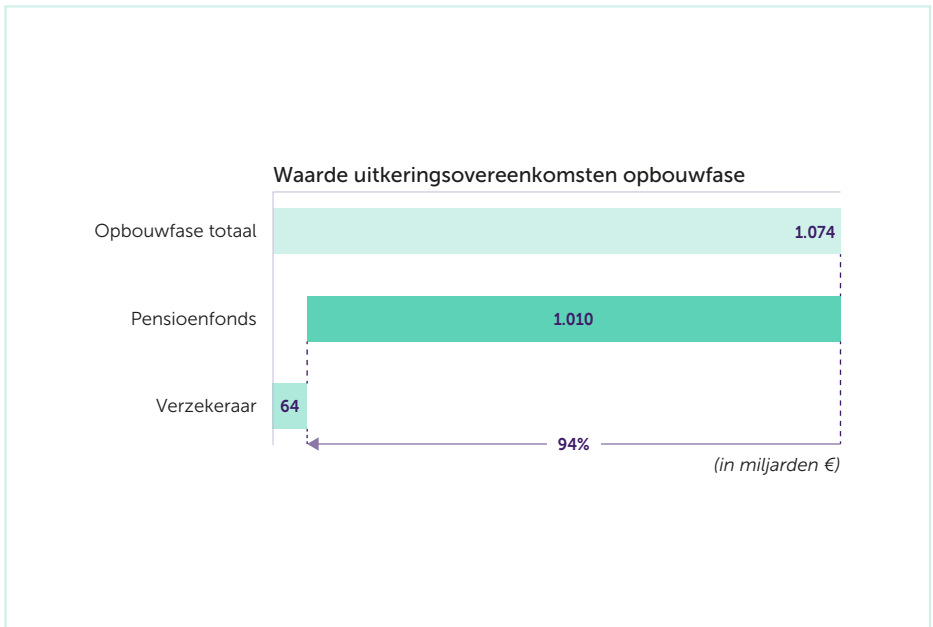
Figuur 6a laat zien hoe de totale waarde van tweedepijlerpensioenen die deelnemers opbouwen, verdeeld is over de verschillende type pensioenovereenkomsten. 93% wordt opgebouwd binnen uitkeringsovereenkomsten, 6% binnen premieovereenkomsten en minder dan 1% (€ 3.6 miljard) binnen kapitaalovereenkomsten.



Figuur 6b. Trend in de waarde de verschillende typen pensioenovereenkomsten (opbouwfase)

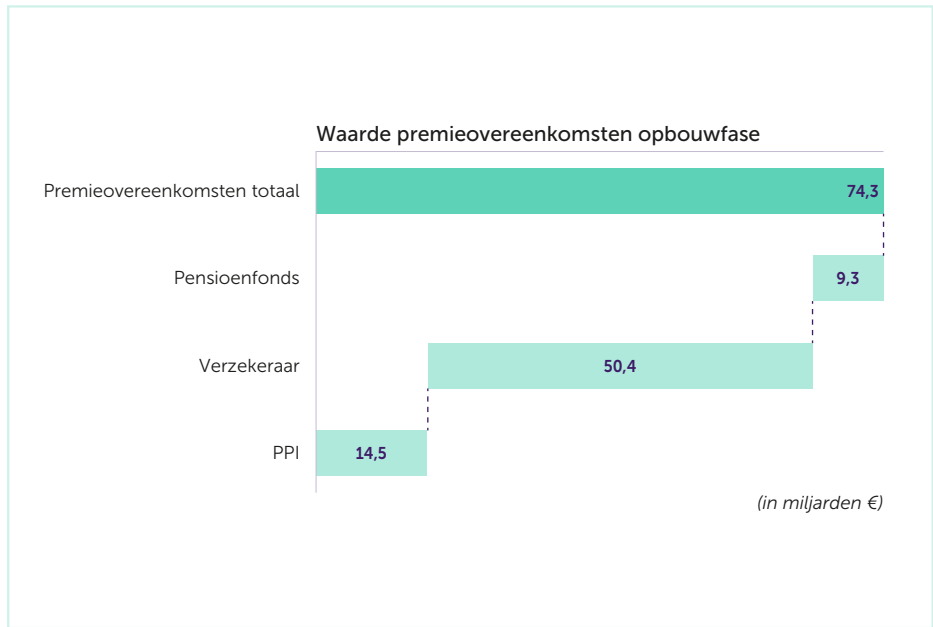
De totale waarde van premieovereenkomsten in de opbouwfase is klein, maar neemt toe. Figuur 6b laat zien dat het aandeel van premieovereenkomsten van 5% in 2019 (€ 59 miljard) gestegen is naar 6% in 2021 (€ 74 miljard). De waarde van kapitaalovereenkomsten is minder dan 1% (€ 3.6 miljard) en neemt sinds 2019 gestaag af, dit type overeenkomst wordt dan ook niet meer actief aangeboden.





**Figuur 7a.** De totale waarde van uitkeringsovereenkomsten in de opbouwfase, naar type pensioenuitvoerder

Inzoomend op de waarde van uitkeringsovereenkomsten in de opbouwfase laat figuur 7a zien dat pensioenfondsen het overgrote deel van de opgebouwde waarde van uitkeringsovereenkomsten in portefeuille hebben. 156 fondsen beheren gezamenlijk € 1.010 miljard, oftewel 94% van de totale waarde van € 1.074 miljard. Het resterende bedrag van € 64 miljard (6%) zit bij 8 verzekeraars. PPI's mogen geen uitkeringsovereenkomsten aanbieden.



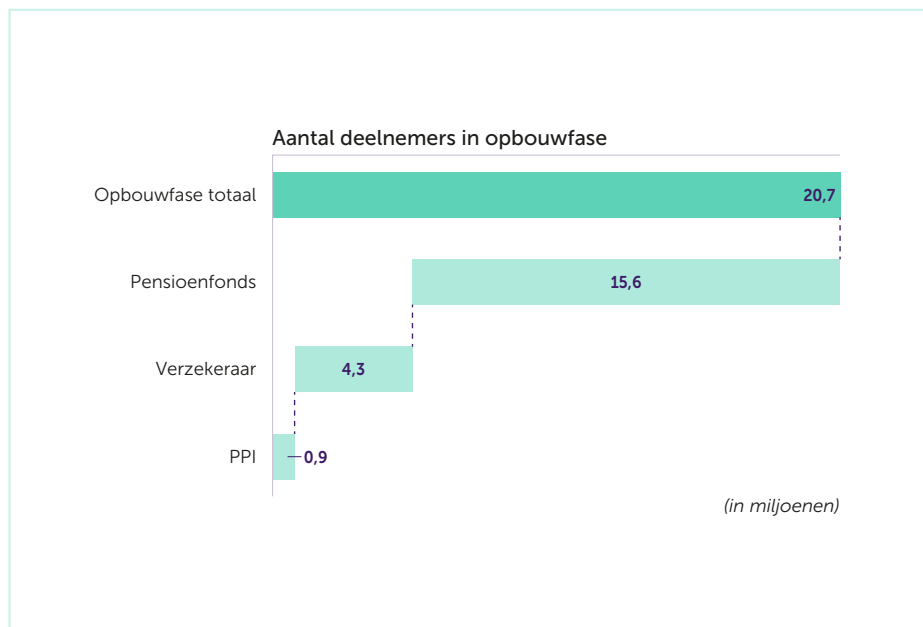
**Figuur 7b.** De totale waarde van premieovereenkomsten in de opbouwfase, naar type pensioenuitvoerder

Figuur 7b geeft inzicht in de waarde van pensioenen die deelnemers hebben opgebouwd binnen premieovereenkomsten en laat zien dat verzekeraars het overgrote deel van deze opgebouwde waarde in portefeuille hebben. Negen verzekeraars beheren gezamenlijk € 50,4 miljard, oftewel 68% van de totale waarde van € 74,3 miljard. De resterende waarde is verdeeld onder de zeven PPI's (20%) en 51 pensioenfondsen (13%) die premieovereenkomsten uitvoeren in de opbouwfase. De gemiddelde waarde van de pensioenen die deelnemers opbouwen via een premieovereenkomst bij pensioenfondsen, € 9,3 miljard verdeeld onder 51 fondsen, is dus nog relatief laag vergeleken met verzekeraars of PPI's.

De waarde van kapitaalovereenkomsten in de opbouwfase zit in zijn geheel bij verzekeraars. Vijf verzekeraars beheren € 3,6 miljard.



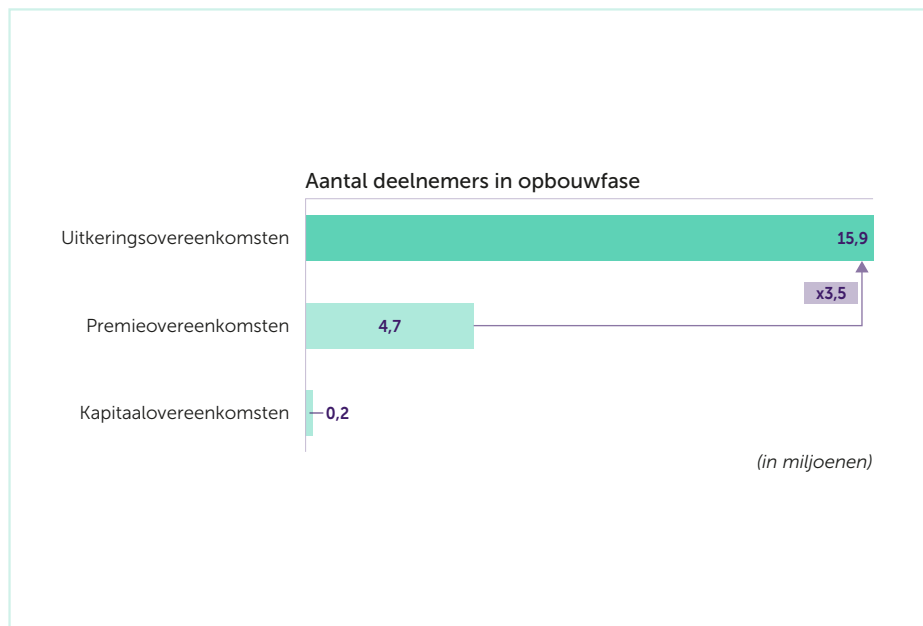
## 1.4 Opbouwfase: Deelnemers



Figuur 8. Het aantal deelnemers dat pensioen opbouwt, onderverdeeld naar type pensioen-uitvoerder

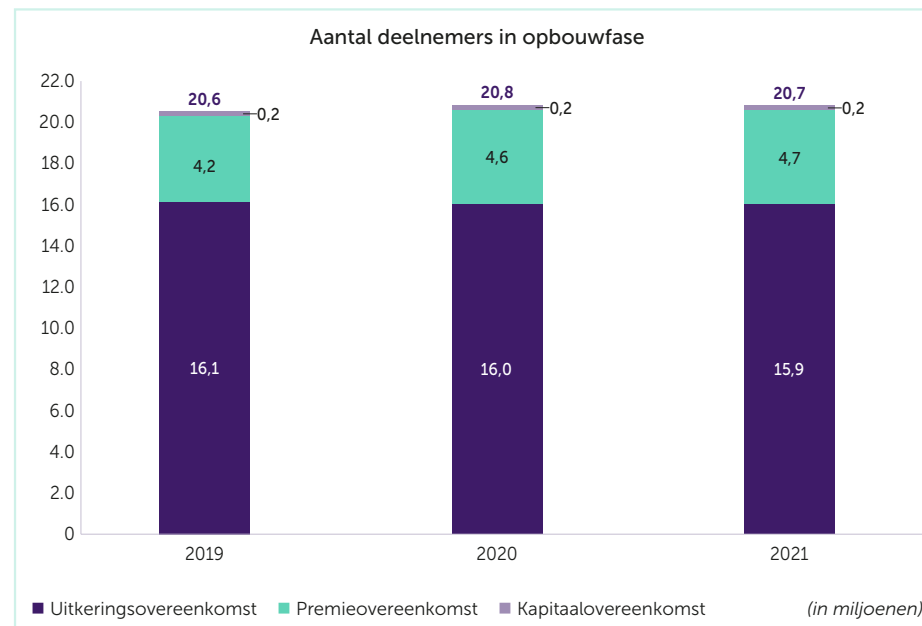
Figuur 8 laat zien dat er eind 2021 ruim 20,7 miljoen pensioenen worden opgebouwd door actieve en gewezen deelnemers in Nederland. Ruim 75% van deze pensioenen wordt uitgevoerd bij één van de 162 pensioenfondsen. De grootte van de Nederlandse pensioenuitvoerders verschilt onderling sterk, van acht op de tien deelnemers wordt het pensioen beheerd door de tien procent grootste uitvoerders.

Het is goed om op te merken dat één deelnemer niet hetzelfde is als één uniek persoon. Aangezien de data die elke pensioenuitvoerder heeft gerapporteerd geen persoonlijke gegevens bevat, is het niet bekend om hoeveel unieke personen het gaat. Het is goed denkbaar dat één deelnemer bij meerdere pensioenuitvoerders een pensioen heeft opgebouwd uit verschillende (voormalige) dienstverbanden.



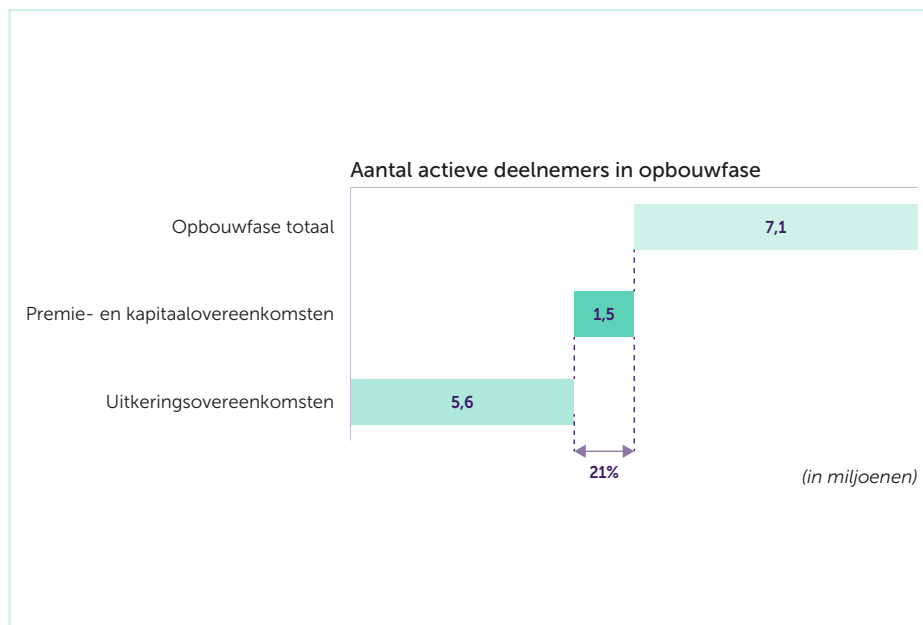
Figuur 9a. Het aantal deelnemers per type pensioenovereenkomst (opbouwfase)

Figuur 9a laat zien via welke typen pensioenovereenkomsten deelnemers hun pensioen opbouwen. Hieruit blijkt dat ruim 75%, dus meer dan drie op de vier deelnemers, in het rapportagejaar zijn of haar pensioen opbouwt via een uitkeringsovereenkomst, 23% via een premieovereenkomst en minder dan 1% via een kapitaalovereenkomst.



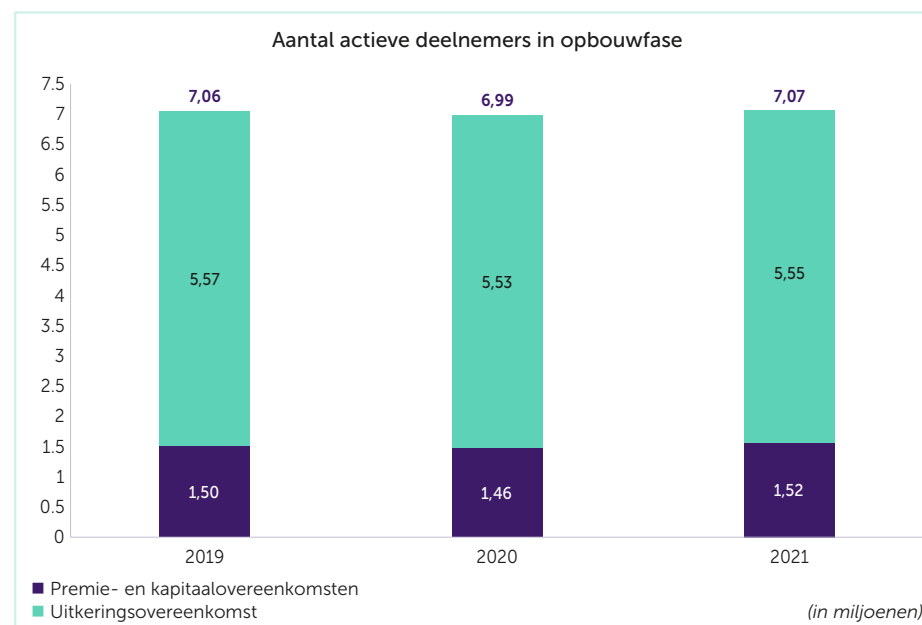
Figuur 9b. Trend in het aantal deelnemers per type pensioenovereenkomst (opbouwfase)

Uit figuur 9b blijkt dat er wel een stijgende lijn zit in het aantal deelnemers dat pensioen opbouwt via een premieovereenkomst. Sinds 2019 is het aandeel deelnemers dat pensioen opbouwt via een premieovereenkomst gestegen van 20% naar 23% in 2021. De omvang van deelnemers in kapitaalovereenkomsten is ten opzichte van het totaal zeer klein.



Figuur 10a. De verdeling van het aantal actieve deelnemers naar type pensioenovereenkomst (opbouwfase)

Figuur 10a laat zien dat van de 20,7 miljoen pensioenen in de opbouwfase, er ruim zeven miljoen eind 2021 actief worden opgebouwd, waarvan 1,5 miljoen deelnemers dit doen via een premie- of kapitaalovereenkomst (waarvan nagenoeg iedereen via een premieovereenkomst).

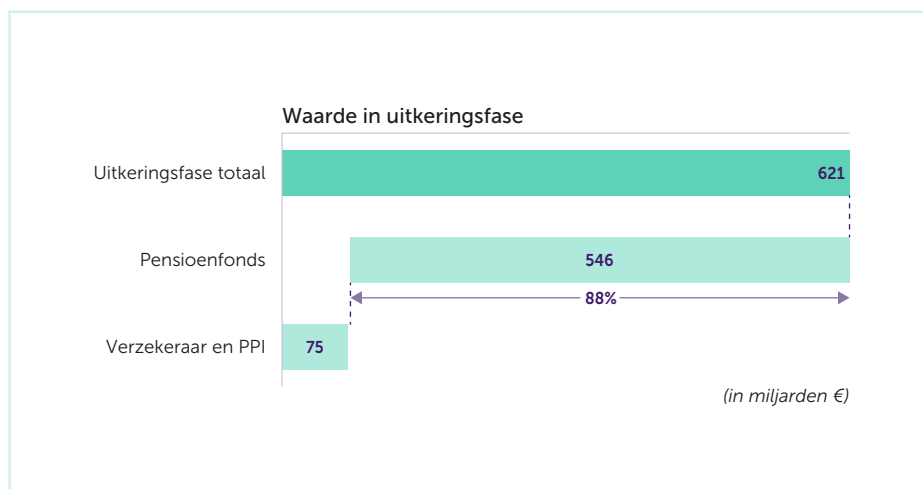


Figuur 10b. Trend in de verdeling van het aantal actieve deelnemers naar type pensioenovereenkomst (opbouwfase)

Uit figuur 10b blijkt dat het aantal actieve deelnemers dat pensioen opbouwt via een premieovereenkomst stabiel is (kapitaalovereenkomsten worden niet meer actief aangeboden). Ook het aandeel actieve deelnemers dat via een premieovereenkomst hun pensioen opbouwt ten opzichte van het totale aantal actieve deelnemers blijft de afgelopen drie jaar stabiel rond de 21%.



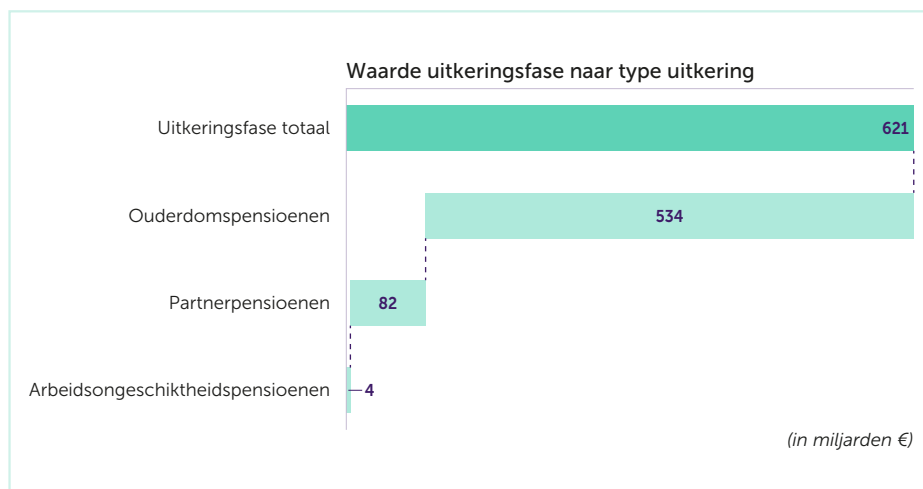
## 1.5 Uitkeringsfase: Waarde



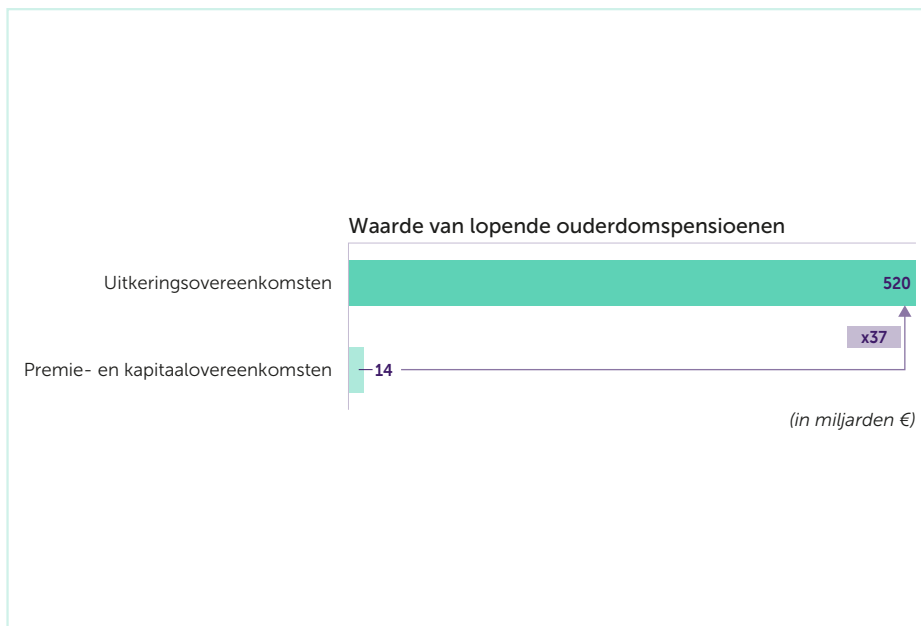
Figuur 11. De totale waarde van tweedepijlerpensioenen in de uitkeringsfase, naar type pensioenuitvoerder

Op 31 december 2021 bedroeg de totale waarde van uitkeringen uit tweepijlerpensioenen € 621 miljard, zie figuur 11. Pensioenfondsen beheren met € 546 miljard circa 88% van alle lopende pensioenuitkeringen in Nederland. Bij verzekeraars en PPI's is € 75 miljard aan lopende pensioenuitkeringen ondergebracht.

De totale waarde van de uitkeringsfase is verdeeld over drie verschillende type pensioenuitkeringen: ouderdompensioenen, partnerpensioenen en arbeidsongeschiktheidspensioenen. Het overgrote deel van de waarde van de uitkeringsfase zit eind 2021 met ruim € 534 in ouderdompensioenen (86%). Daarnaast bestaat de waarde van de lopende pensioenuitkeringen € 82 miljard aan partnerpensioenen (13%) en € 4 miljard arbeidsongeschiktheidspensioenen (1%), zie figuur 12.

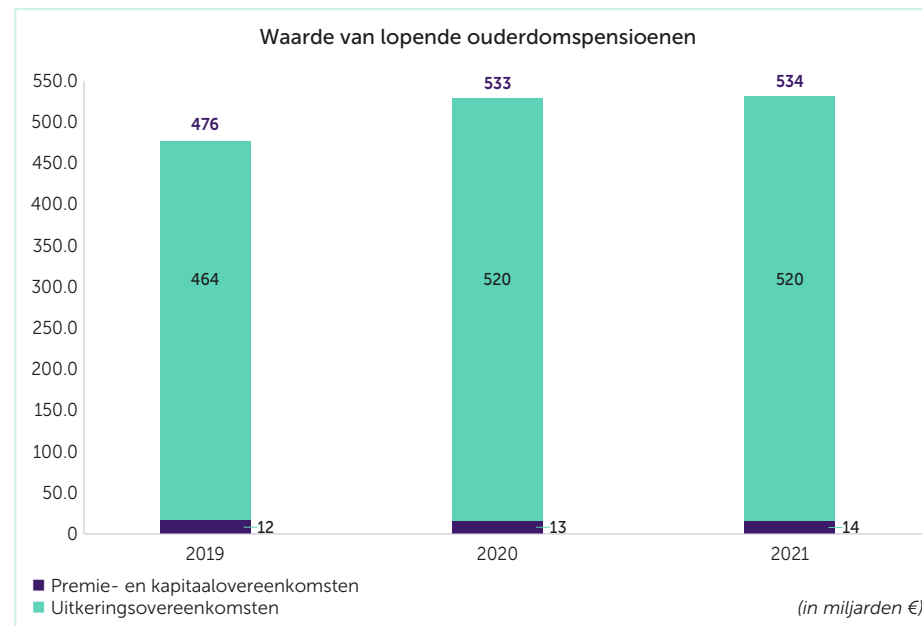


Figuur 12. De totale waarde van tweedepijlerpensioenen in de uitkeringsfase, naar type uitkering



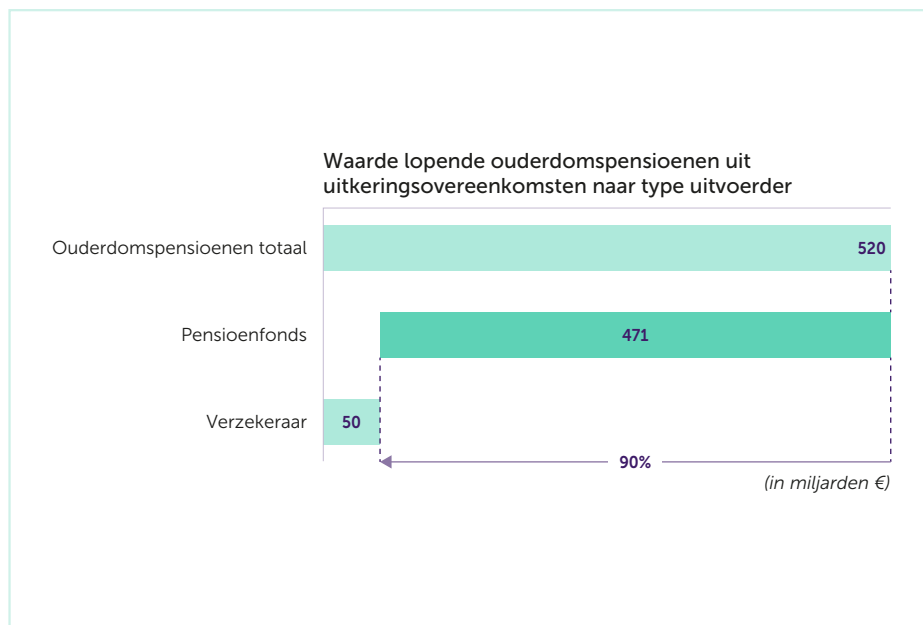
Figuur 13a. Verdeling van de waarde van de uitkeringen (ouderdomspensioen), naar type overeenkomst

Figuur 13a laat zien hoe de waarde van de lopende ouderdomspensioenen op 31 december 2021 verdeeld is over uitkerings-, premie- en kapitaalovereenkomsten. Hieruit blijkt dat de totale waarde van ouderdomspensioenen die voortkomen uit uitkeringsovereenkomsten ruim 37 keer groter is dan ouderdomspensioenen uit premie- en kapitaalovereenkomsten.



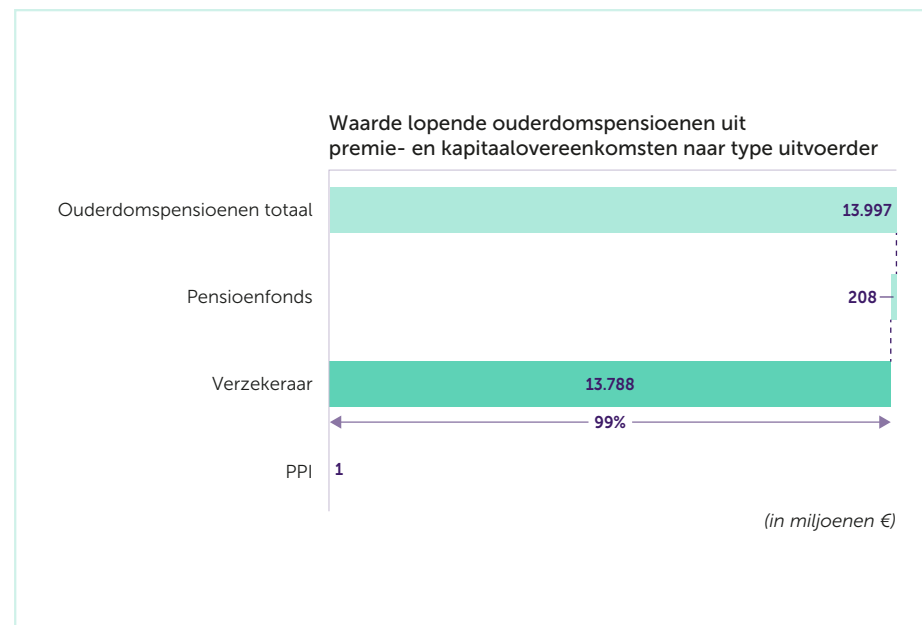
Figuur 13b. Trend in de verdeling van de waarde van de uitkeringen (ouderdomspensioen), naar type overeenkomst

Hoewel de totale waarde van lopende ouderdomspensioenen uit premie- en kapitaalovereenkomsten klein is, neemt deze de afgelopen jaren gestaag toe. Zie figuur 13b. Deze toename is in lijn met de totale toename aan lopende ouderdomspensioenen, waardoor het aandeel van de waarde van premieovereenkomsten binnen ouderdomspensioenen met minder dan 3% de laatste drie jaar met nagenoeg gelijk gebleven is.



Figuur 14. De totale waarde van lopende ouderdomspensioenen uit uitkeringsovereenkomsten, naar type pensioenuitvoerder

Figuur 14 laat zien hoe de waarde van lopende ouderdomspensioenen die voortkomen uit uitkeringsovereenkomsten verdeeld is onder de verschillende pensioenuitvoerders. Ruim 90% van de totale waarde is ondergebracht bij 158 pensioenfonds die lopende ouderdomspensioenen uit uitkeringsovereenkomsten hebben, zij beheren gezamenlijk € 470.5 miljard. De resterende 10% zit bij acht verzekeraars.



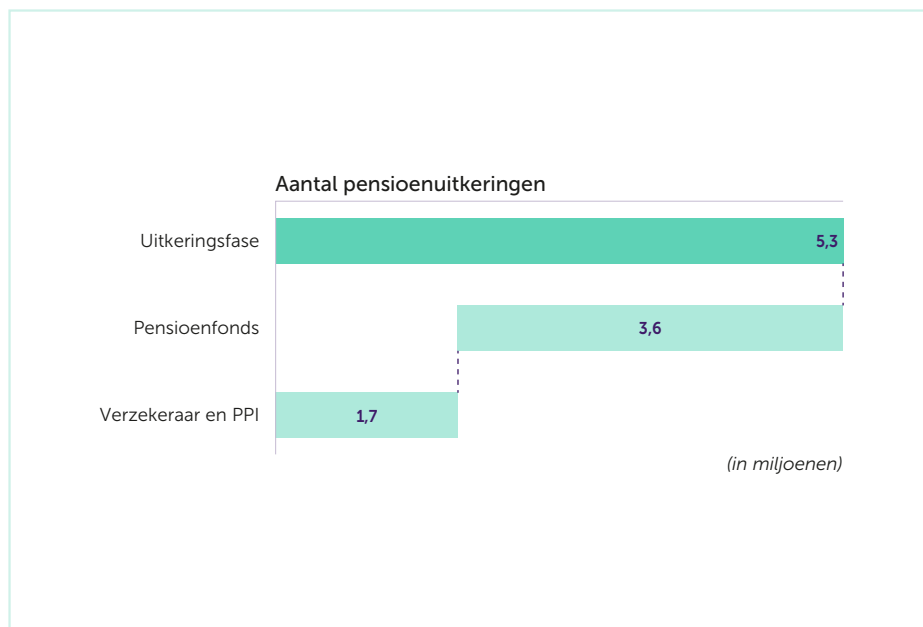
Figuur 15. De totale waarde van lopende ouderdomspensioenen uit premie- en kapitaalovereenkomsten, naar type pensioenuitvoerder

Figuur 15 laat zien dat eind 2021 99% van de waarde van lopende ouderdomspensioenen die voortvloeien uit een premie- of kapitaalovereenkomst (in totaal bijna € 13.8 miljard) is ondergebracht bij tien verzekeraars. Een klein gedeelte hiervan bestaat uit variabele uitkeringen (€ 1.1 miljard); het overgrote deel is de waarde die hoort bij vastgestelde (hierna: vaste) uitkeringen. Meer informatie over vaste en variabele uitkeringen kan gevonden worden in hoofdstuk 3. Negentien pensioenfonds beheren met € 208 miljoen slechts iets meer dan 1% van de ouderdomspensioenen die voortvloeien uit een premie- of kapitaalovereenkomst. Het aanbieden van een variabel uitkeringsproduct door PPI's is toegestaan maar omgeven door randvoorwaarden. Op het moment beheert voert slechts één PPI een uitkeringsproduct uit met naar verhouding nog een geringe waarde van € 1 miljoen.



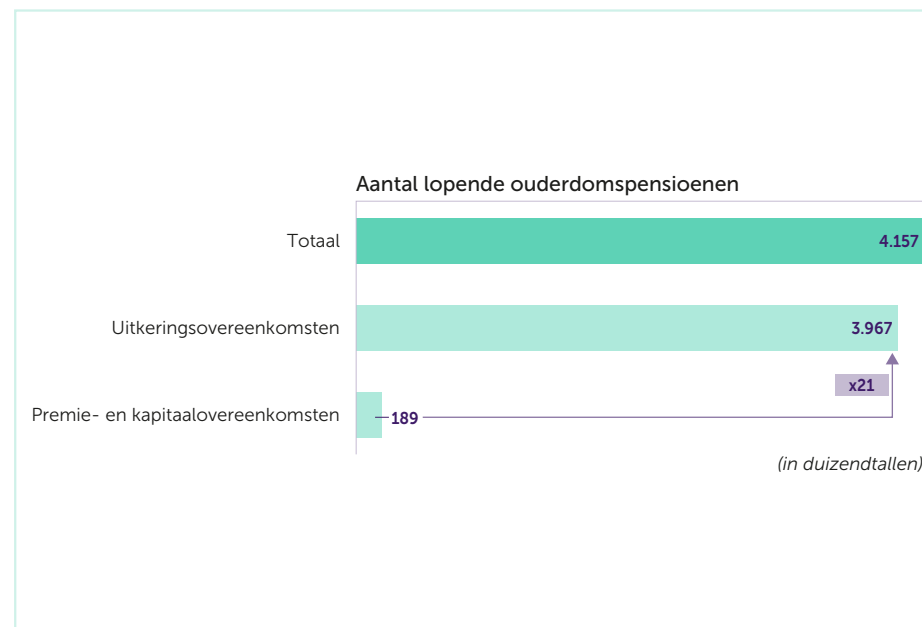


## 1.6 Uitkeringsfase: Deelnemers



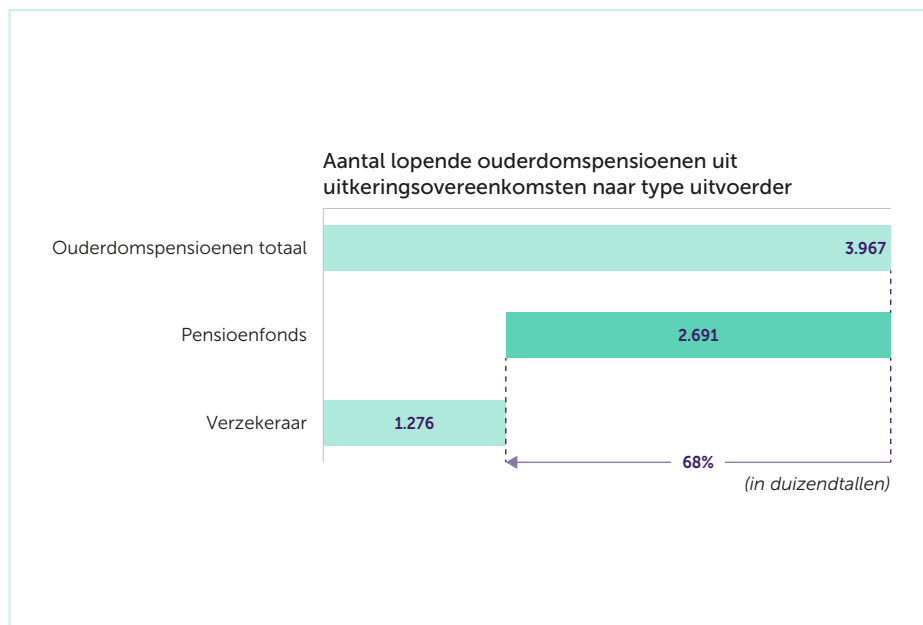
Figuur 16. Het aantal pensioenuitkeringen, naar type pensioenuitvoerder

Figuur 16 laat zien dat er op 31 december 2021 ruim 5,3 miljoen pensioengerechtigden in Nederland zijn, waarvan 3,6 miljoen pensioengerechtigden (ruim twee op de drie) hun uitkering van een pensioenfonds ontvangen en 1,7 miljoen hun uitkering van een verzekeraar of PPI ontvangen. Dit kan een ouderdomspensioen, partnerpensioen of een arbeidsongeschiktheidsuitkering zijn. Niet elke pensioengerechtigde is een uniek persoon; het is mogelijk dat een pensioengerechtigde in het verleden bij meerdere werkgevers pensioen heeft opgebouwd en daardoor van meerdere pensioenuitvoerders een uitkering ontvangt en daarmee meerdere keren is gerapporteerd.



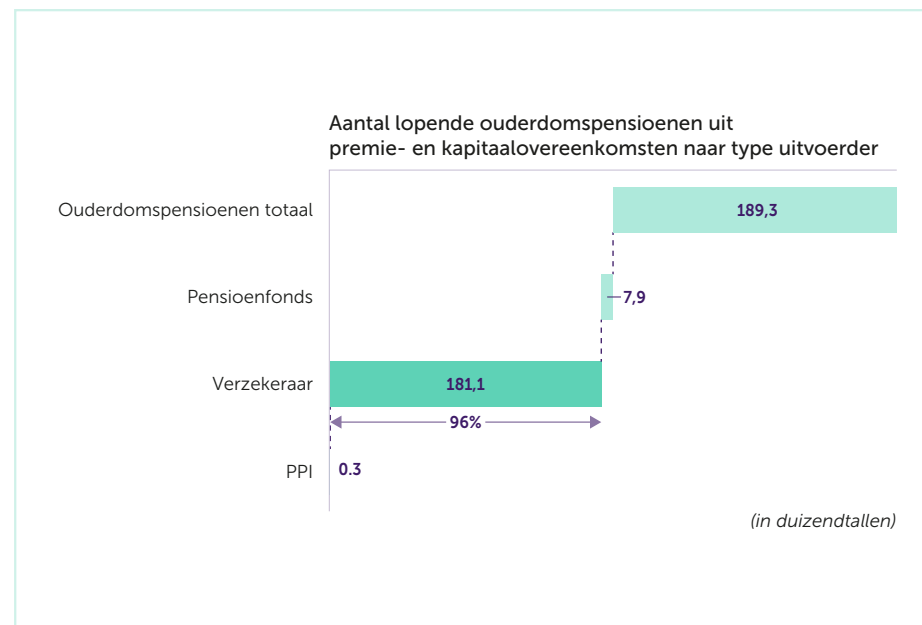
Figuur 17. Het aantal lopende uitkeringen (ouderdomspensioenen), naar type overeenkomst

Er zijn eind 2021 ruim vier miljoen lopende ouderdomspensioenen, zie figuur 17. Een deelnemer kan het ouderdomspensioen opgebouwd hebben via een uitkeringsovereenkomst of een premie- of kapitaalovereenkomst. Uit figuur 17 blijkt dat er eind 2021 er 21 keer zo veel lopende ouderdomspensioenen zijn die voortkomen uit een uitkeringsovereenkomst (bijna vier miljoen) als lopende ouderdomspensioenen die voortkomen uit een premie- of kapitaalovereenkomst.



Figuur 18. Het aantal ouderdomspensioenen uit uitkeringsovereenkomsten, naar type pensioenuitvoerder

Van de bijna vier miljoen lopende ouderdomspensioenen die voort zijn gekomen uit een uitkeringsovereenkomst worden bijna 2,7 miljoen uitkeringen (ruim 68%) beheerd door 158 pensioenfondsen en de overige 1,3 miljoen uitkeringen door acht verzekeraars, zie figuur 18.



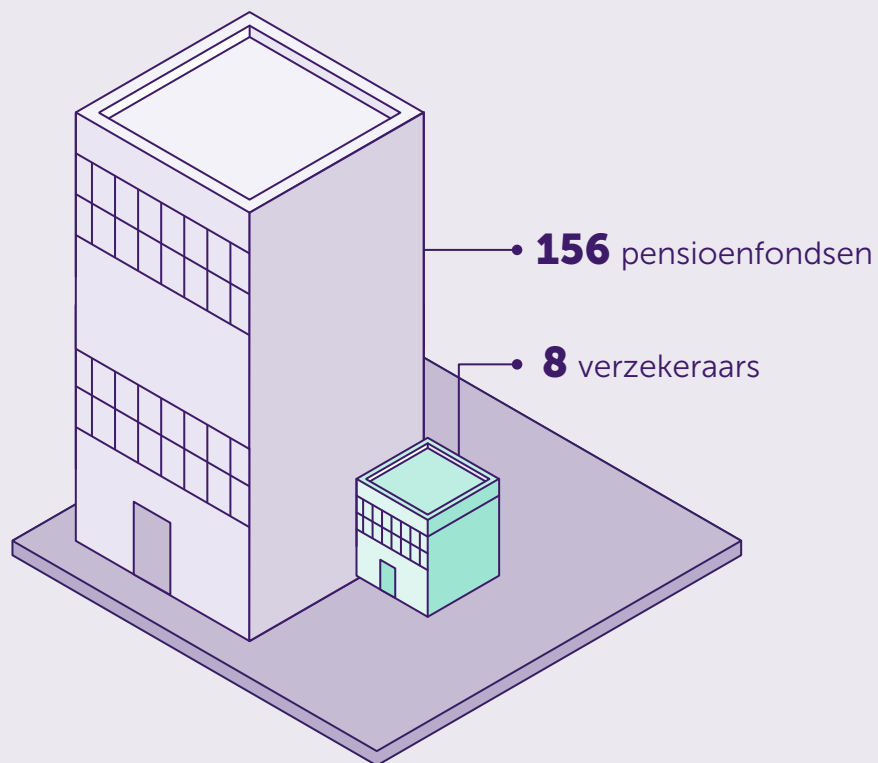
Figuur 19. Het aantal ouderdomspensioenen uit premie- en kapitaalovereenkomsten, naar type pensioenuitvoerder

Er zijn in totaal 189 duizend lopende ouderdomspensioenen die voortkomen uit een premie- of kapitaal overeenkomst. Tien verzekeraars beheren 181 duizend, en daarmee dus ongeveer 96%, van alle lopende ouderdomspensioenen uit een premie- of kapitaalovereenkomst. Pensioenfondsen en PPI's beheren naar verhouding slechts een klein aandeel van de lopende uitkeringen uit premieovereenkomsten, negentien pensioenfondsen beheren ruim 7 duizend van deze ouderdomspensioenen en één PPI beheert 280 ouderdomspensioenen, zie figuur 19.



## 02 Kenmerken van de regeling: DB

**164** pensioenuitvoerders die uitkeringsovereenkomsten aanbieden



**€ 1.594 miljard** waarde uitkeringsovereenkomsten





**310.000** pensioenen bereikten in 2021 het einde van de looptijd

Deelnemers maken op pensioendatum **weinig gebruik van de keuzes** die zij hebben



De gemiddelde waarde voor niet opgeëiste pensioenen is **€ 6.521**





Pensioenregelingen zijn zeer uiteenlopend ingericht en de kenmerken van de regeling en keuzes die deelnemers voor en op pensioendatum maken, werken door in de uiteindelijke hoogte van de pensioenuitkering en het risico dat deelnemers lopen. Om een beeld te krijgen van de staat van uitkeringsovereenkomsten (DB-regelingen) in Nederland kijkt de AFM in dit Sectorbeeld naar de volgende aspecten: in welk type regeling is een deelnemer ingedeeld, op welke manier is het partnerpensioen en de arbeidsongeschiktheid gedekt, welke keuzes maakt een deelnemer op pensioendatum en hoe staan de pensioenen er aan het einde van de looptijd voor?

### **Bijna de helft van de deelnemers in een CDC-regeling had in 2021 te maken met een verlaagde pensioenopbouw**

Zoals uit het eerste hoofdstuk van het sectorbeeld blijkt, zijn er in 2021 15,9 miljoen deelnemers in de opbouwfase met een uitkeringsovereenkomst. Hiervan bouwen 5,6 miljoen deelnemers actief pensioen op. Hoewel het merendeel van de actieve deelnemers in een uitkeringsovereenkomst hun pensioen opbouwt via een middelloonregeling, heeft 20% van de actieve deelnemers een CDC-regeling en loopt hierdoor het risico op een lagere pensioenopbouw. Bij een CDC-regeling wordt de premie die de werkgever betaalt, ieder jaar vooraf vastgesteld volgens een vaste rekenmethode. Als achteraf blijkt dat de betaalde premie onvoldoende is om de nastreefde pensioenopbouw waar te maken, moet de opbouw van dat jaar verlaagd worden. In 2021 hebben 24 pensioenfondsen gerapporteerd dat voor 521 duizend van deze deelnemers (34%) in een CDC-regeling sprake was van een verlaagde pensioenopbouw.

### **Voor driehonderdduizend actieve deelnemers in een uitkeringsovereenkomst bouwen geen partnerpensioen op is geen partnerpensioen geregeld**

Voor bijna alle actieve deelnemers in een uitkeringsovereenkomst wordt de pensioenopbouw voortgezet in het geval van arbeidsongeschiktheid, slechts voor 3% geldt dat zij geen pensioen meer opbouwen bij arbeidsongeschiktheid. Ook voor partnerpensioenen geldt eenzelfde beeld, zo'n 95 procent van de actieve deelnemers in een uitkeringsovereenkomst bouwt partnerpensioen op. Dit betekent echter wel dat voor de groep zonder partnerpensioen, driehonderdduizend actieve deelnemers, de achterblijvende partner bij overlijden geen maandelijkse uitkering ontvangt. Van de actieve en gewezen deelnemers die wel een partnerpensioen opbouwen, heeft bijna 7% een bepaald partnerpensioen.

Deze relatief kleine groep loopt hierdoor het risico dat er geen recht is op partnerpensioen wanneer de deelnemer bij overlijden zijn of haar partner nog niet had aangemeld. Pensioenfondsen hanteren daarnaast voor ruim vijf miljoen deelnemers een partnerpensioen op risicobasis. Een risico hierbij is dat deelnemers zich niet bewust zijn van het feit dat dit partnerpensioen vervalt bij beëindiging van het dienstverband. Dit aantal ligt een stuk lager bij verzekeraars, die bijna in alle gevallen een partnerpensioen op opbouwbasis aanbieden.

### **Deelnemers uit een uitkeringsovereenkomst maken op pensioendatum niet altijd gebruik van de keuzes die zij hebben**

In 2021 zijn er bijna vier miljoen pensioengerechtigden die hun ouderdomspensioenen uit een uitkeringsovereenkomst ontvangen. Deelnemers in een uitkeringsovereenkomst maken op pensioendatum niet altijd gebruik van de keuzes die ze hebben. Deelnemers met een uitkeringsovereenkomst bij pensioenfondsen hebben vaker de mogelijkheid om te variëren met hun uitkeringshoogte, vergeleken met de deelnemers bij verzekeraars en PPI's. Van de deelnemers die in 2021 met pensioen gingen en de mogelijkheid hadden om te variëren met de uitkeringshoogte van het pensioen, maakte 19% hier gebruik van. Deelnemers bij pensioenfondsen maakten vaker gebruik van de uitruilmogelijkheden vergeleken met deelnemers bij verzekeraars. Een derde van de deelnemers bij pensioenfondsen maakten gebruik van hun uitruilmogelijkheden, waarbij de meerderheid (29%) koos voor de uitruil van het partnerpensioen naar het ouderdomspensioen. Bij verzekeraars maakte 19% van de deelnemers gebruik van uitruilmogelijkheden, en koos ook de meerderheid (16%) voor de uitruil van het partnerpensioen naar het ouderdomspensioen. Het is de vraag of deelnemers geen behoefte hebben aan de keuzemogelijkheden die hen geboden worden, of dat er andere redenen zijn voor het geringe gebruik zoals drempels in de keuzeomgeving.

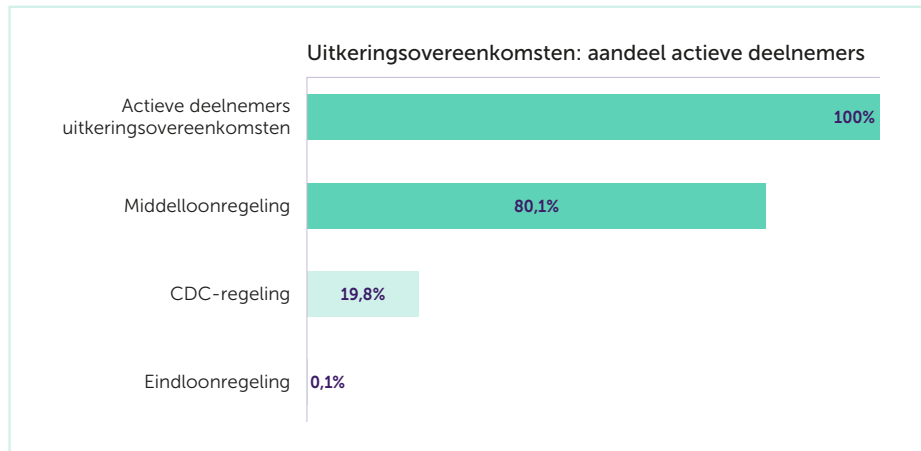
### **€ 2,4 miljard aan pensioenen uit een uitkeringsovereenkomst is nog niet opgeëist**

Eind 2021 is bijna € 2.439 miljoen aan pensioenwaarde uit een uitkeringsovereenkomst nog niet opgeëist door 374 duizend deelnemers, wat betekent dat de gemiddelde waarde van een niet-opgeëist pensioen ongeveer € 6.521 bedraagt. Nagenoeg alle nog niet opgeëiste pensioenen worden beheerd door pensioenfondsen. Zij zullen al deze pensioenen ook moeten overzetten naar het nieuwe pensioenstelsel.

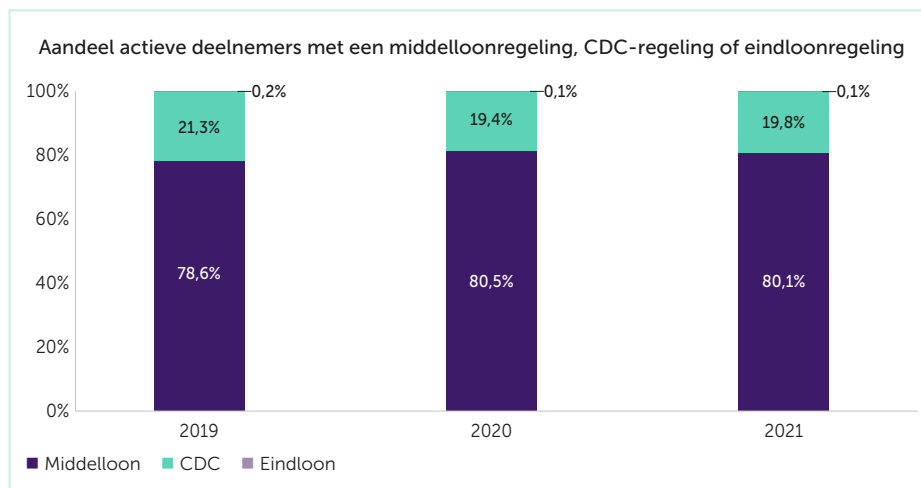




## 2.1 Soorten DB-regelingen



Figuur 20a. Het aandeel actieve deelnemers met een middelloonregeling, CDC-regeling of eindloonregeling afgezet tegen het totaal aantal actieve deelnemers met een uitkeringsovereenkomst

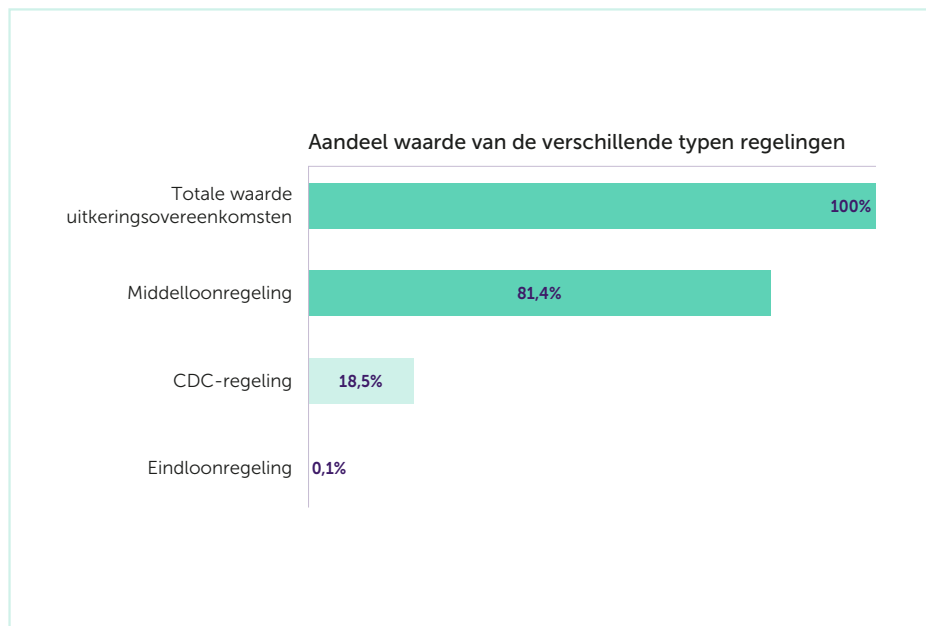


Figuur 20b. Trend in het aandeel actieve deelnemers met een middelloonregeling, CDC-regeling of eindloonregeling

Figuur 20a laat de verdeling van actieve deelnemers over de verschillende soorten uitkeringsovereenkomsten zien, middelloonregelingen, CDC-regelingen en eindloonregelingen. In welke regeling een deelnemer is ingedeeld, heeft invloed op hoe de hoogte van het uiteindelijke pensioen wordt bepaald. Een middelloonregeling is eind 2021 het meest voorkomende type uitkeringsovereenkomst. Ruim 80% van de actieve deelnemers met een uitkeringsovereenkomst, bouwt hun pensioen op via een middelloonregeling. Het gaat om bijna 4,5 miljoen actieve deelnemers waarvan de hoogte van het opgebouwde pensioen afhangt van het aantal dienstjaren en de hoogte van het gemiddelde inkomen.

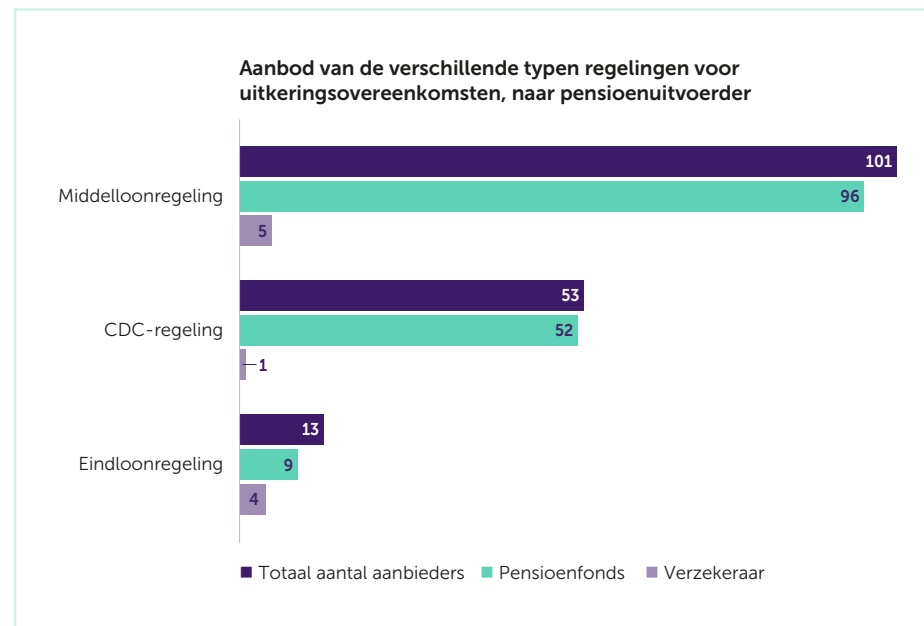
De overige deelnemers bouwen op via een CDC-regeling (20%), waarbij de hoogte van het opgebouwde pensioen in beginsel ook afhankelijk is van het aantal dienstjaren en de hoogte van het gemiddelde inkomen. De hoogte van het op te bouwen pensioen staat echter niet vast, omdat de premie (de contributie) voor meerdere jaren vaststaat. Vervolgens wordt jaarlijks beoordeeld of het beoogde pensioen daadwerkelijk kan worden opgebouwd. Is dat niet het geval, dan vindt in dat jaar een lagere pensioenopbouw plaats. Over kalenderjaar 2021 hebben 24 pensioenfondsen gerapporteerd dat voor 521 duizend deelnemers sprake was van een verlaagde opbouw. Een uiterst kleine groep, minder dan 1%, bouwt nog pensioen op via een eindloonregeling. Voor hen hangt de uiteindelijke pensioenuitkering af van het aantal dienstjaren en het laatst verdiende pensioengevende inkomen.

Sinds 2019 is er een gestage afname in deze groep die pensioen opbouwt via een eindloonregeling, zie figuur 20b. Daarentegen blijft het aantal deelnemers dat actief pensioen opbouwt via een middelloon- of CDC-regeling nagenoeg stabiel.



Figuur 21. De waarde van de verschillende typen regelingen voor uitkeringsovereenkomsten

Figuur 21 geeft inzicht in hoe de waarde van uitkeringsovereenkomsten verdeeld is over de verschillende typen uitkeringsovereenkomsten. Ruim 81% van de totale waarde van de pensioenen die actieve deelnemers opbouwen via uitkeringsovereenkomsten, wordt opgebouwd in een middelloonregeling. De waarde van deze pensioenen is circa € 619 miljard. De waarde van CDC-regelingen is circa € 140 miljard, en vormen hiermee ongeveer 27% van de totale waarde van uitkeringsovereenkomsten. De waarde van eindloonregelingen is het laagst met bijna € 1 miljard en heeft hiermee een aandeel van minder dan 1%. Het gemiddelde opgebouwde pensioenvermogen van de actieve deelnemers met een eindloonregeling is met een bedrag van bijna € 154 duizend echter relatief groot, vergeleken met de vaker voorkomende middelloonregeling (€ 126 duizend) en CDC-regeling (€ 115 duizend).



Figuur 22. Aanbod van de verschillende typen regelingen voor uitkeringsovereenkomsten, naar pensioenuitvoerder

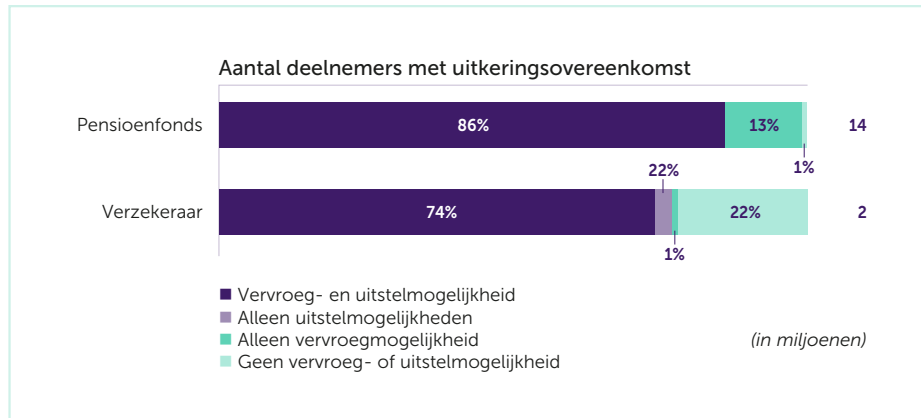
Figuur 22 laat zien dat de meeste pensioenuitvoerders die eind 2021 een uitkeringsovereenkomst in portefeuille hebben, een middelloonregeling uitvoeren. Middelloonregelingen worden uitgevoerd door 101 pensioenfondsen en vijf verzekeraars. CDC-regelingen worden uitgevoerd door 53 uitvoerders, waarvan 52 pensioenfondsen en slechts één verzekeraar. Eindloonregelingen worden aangeboden door vier verzekeraars, en negen (ondernemings)pensioenfondsen.





## 2.2 Keuzes binnen DB-regelingen

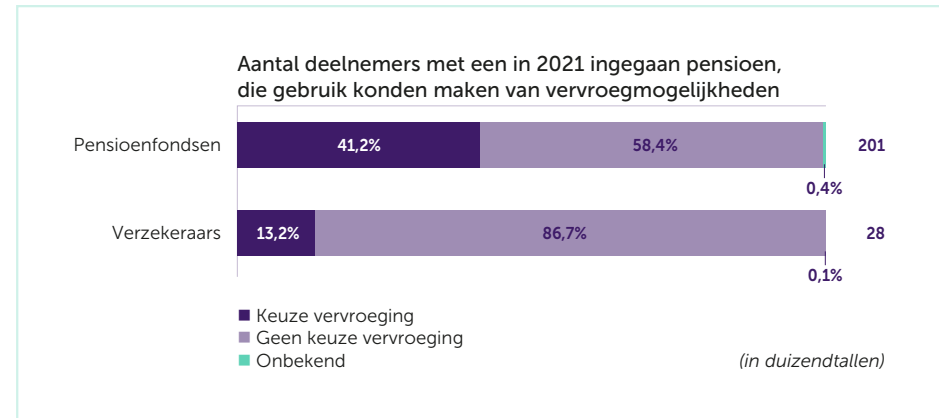
### 2.2.1 Vervroeg- en uitstel mogelijkheden



Figuur 22\_1 Het aantal deelnemers met een uitkeringsovereenkomst dat op pensioendatum gebruik kan maken van een uitstel- of vervroegmogelijkheid. Dit betreffen niet de deelnemers die in 2021 de pensioendatum bereikten, maar degenen die het in de regeling hebben

Als de pensioenregeling het mogelijk maakt, heeft een deelnemer met een uitkeringsovereenkomst de keuze om de ingangsdatum van zijn pensioen te vervroegen of uit te stellen en daarmee af te wijken van de pensioenrichtleeftijd die vanuit de regeling is voorgeschreven. De deelnemer kan er bijvoorbeeld voor kiezen het pensioen eerder in te laten gaan, en het aan te laten sluiten op het moment dat de AOW-uitkering ingaat. Of de deelnemer kan het pensioen uitstellen tot maximaal 5 jaar na de ingang van de AOW-leeftijd.

Figuur 22\_1 laat zien dat 78% van de deelnemers in een uitkeringsovereenkomst bij verzekeraars de keuze hebben om het pensioen te vervroegen en/of uit te stellen. Bij pensioenfonds hebben nagenoeg alle deelnemers de keuze om het pensioen te vervroegen en/of uit te stellen, namelijk 99%, waarvan 13% alleen een mogelijkheid heeft tot het vervroegen maar niet tot het uitstellen van het pensioen.

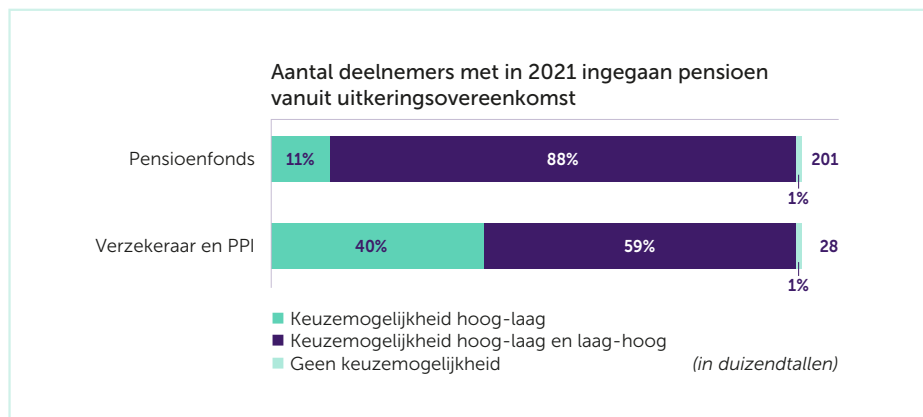


Figuur 22\_2. Aantal deelnemers met een uitkeringsovereenkomst dat op pensioendatum gebruik kan maken van een vervroegmogelijkheid, die in 2021 de pensioendatum bereikten en op pensioendatum gebruik heeft gemaakt maken van de vervroegmogelijkheid, naar type pensioenuitvoerder

Figuur 22\_2 laat zien dat deelnemers met een uitkeringsovereenkomst bij pensioenfonds die in het rapportagejaar de pensioendatum bereikten en gebruik konden maken van vervroegmogelijkheden, dit vaker deden dan bij verzekeraars. Ruim 41% maakt daar de keuze om hun pensioen te vervroegen, tegenover één procent van de deelnemers bij verzekeraars. De AFM heeft geen gegevens over het aantal deelnemers met een uitkeringsovereenkomst die gebruik hebben gemaakt van de mogelijkheid om hun pensioen uit te stellen.



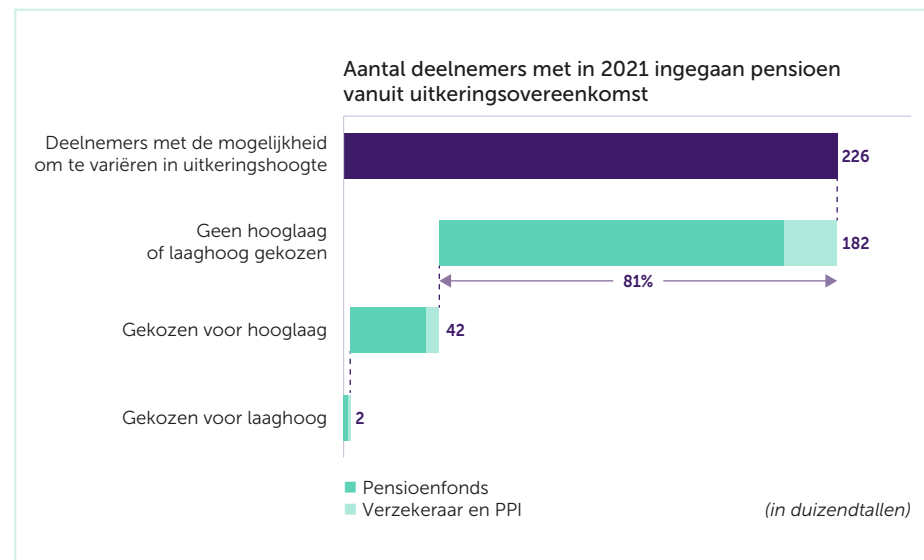
## 2.2.2 Variëren in uitkeringshoogte



**Figuur 23.** De keuzemogelijkheden voor variatie in uitkeringshoogte van deelnemers met een uitkeringsovereenkomst die in het rapportagejaar met pensioen gingen.

Afhankelijk van de pensioenuitvoerder, kunnen deelnemers met een uitkeringsovereenkomst op pensioendatum kiezen om te variëren met hun uitkeringshoogte. Dit kunnen ze doen door te kiezen voor een hooglaag- of laaghoogconstructie. Bij een hooglaagconstructie ontvangt een deelnemer de eerste jaren na pensionering een hogere uitkering. Daarna ontvangt de deelnemer levenslang een lagere uitkering. De laaghoogconstructie werkt andersom.

Figuur 23 laat zien dat voor de meeste deelnemers met een uitkeringsovereenkomst geldt dat zij op pensioendatum kunnen kiezen voor de hooglaag- en/of laaghoogconstructie. Bij zowel pensioenfondsen als verzekeraars heeft slechts circa 1% van de deelnemers geen enkele mogelijkheid om te kiezen voor een variatie in de uitkeringshoogte. Op pensioendatum kunnen 88% van de deelnemers bij pensioenfondsen kiezen voor een hoog-laag of laag-hoog uitkering en 11% voor een hoog-laag uitkering kiezen. Bij verzekeraars en PPI's is dit respectievelijk 59% en 40%. Er zijn geen uitvoerders die alleen de keuzemogelijkheid voor laag-hoog aanbieden.

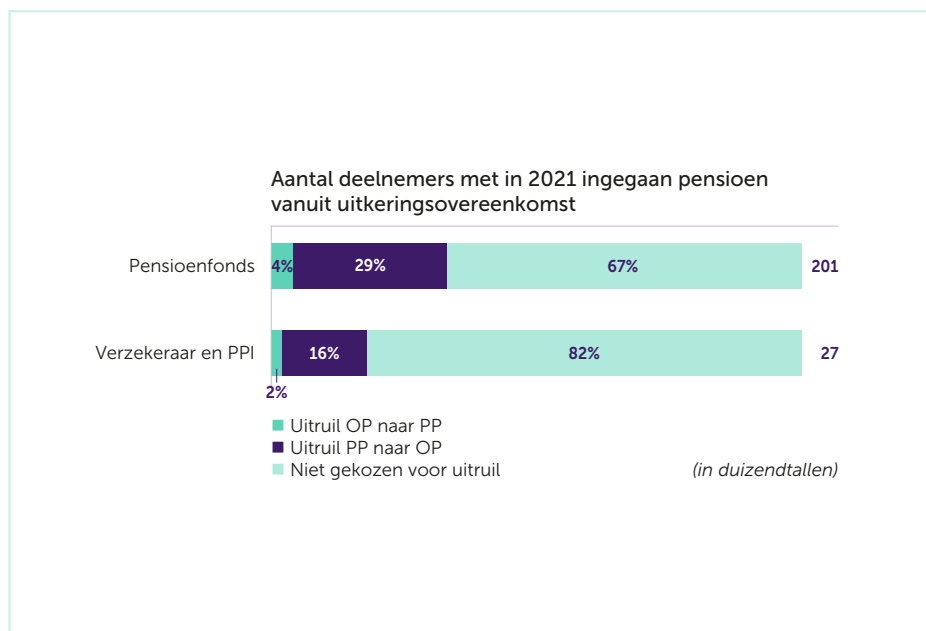


**Figuur 24.** De keuzes van deelnemers met een uitkeringsovereenkomst die in 2021 met pensioen zijn gegaan en de mogelijkheid hadden om te kiezen voor een hooglaag- of laaghoogconstructie

Figuur 24 laat zien dat een kleine groep van de deelnemers die kunnen kiezen om te variëren met hun uitkeringshoogte, hier bij pensionering ook gebruik van maakt. Op 31 december 2021 heeft 19% van de deelnemers met een in 2021 ingegaan pensioen vanuit een uitkeringsovereenkomst, gebruik gemaakt van de mogelijkheid om te variëren met hun uitkeringshoogte. Van alle deelnemers met een uitkeringsovereenkomst bij pensioenfondsen koos in 2021 19% van de deelnemers om te variëren met hun uitkeringshoogte. Hierbij koos 18% voor de hooglaagconstructie en slechts 1% voor de laaghoogconstructie. Bij verzekeraars en PPI's zien we eenzelfde beeld: 21% van alle deelnemers met een uitkeringsovereenkomst bij een verzekeraar of PPI koos in 2021 om te variëren in uitkeringshoogte. Het merendeel koos hierbij voor een hooglaagconstructie en 0,5% voor de laaghoogconstructie.



### 2.2.3 Uitrustmogelijkheden

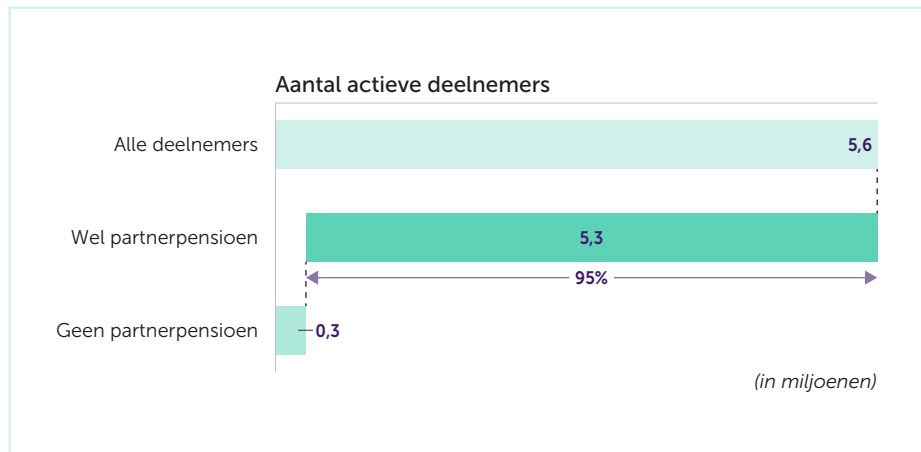


Figuur 25. Aantal deelnemers met een uitkeringsovereenkomst dat pensioen uitrustte op pensioendatum

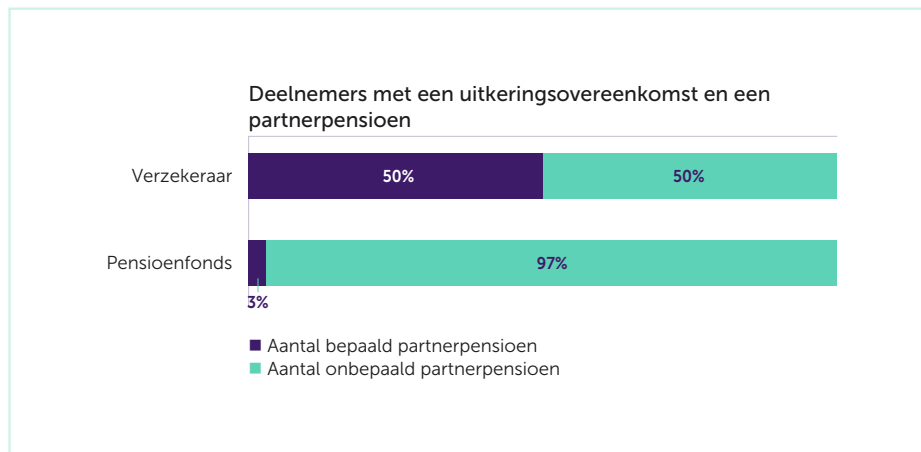
Deelnemers hebben op pensioendatum het wettelijke recht om hun pensioen uit te ruilen. Dit betekent dat zij zowel het partnerpensioen om kunnen zetten in een hoger ouderdompensioen als andersom. Figuur 25 laat zien dat de deelnemers die in 2021 vanuit een uitkeringsovereenkomst met pensioen gingen, op pensioendatum nauwelijks gebruik hebben gemaakt van de uitrustmogelijkheden. Bij pensioenfondsen maakten in 2021 circa 33% van de deelnemers met een uitkeringsovereenkomst op pensioendatum gebruik van uitrust, en bij verzekeraars en PPI's was dat ongeveer 18%. Onder deze deelnemers kwam uitrust van partnerpensioen naar hoger ouderdomspensioen vaker voor dan de uitrust van ouderdomspensioen naar partnerpensioen.



## 2.3 Partnerpensioen



Figuur 26. Aantal actieve deelnemers in een uitkeringsovereenkomst met wel of geen partnerpensioen, onderverdeeld naar een bepaald dan wel onbepaald partnerpensioen



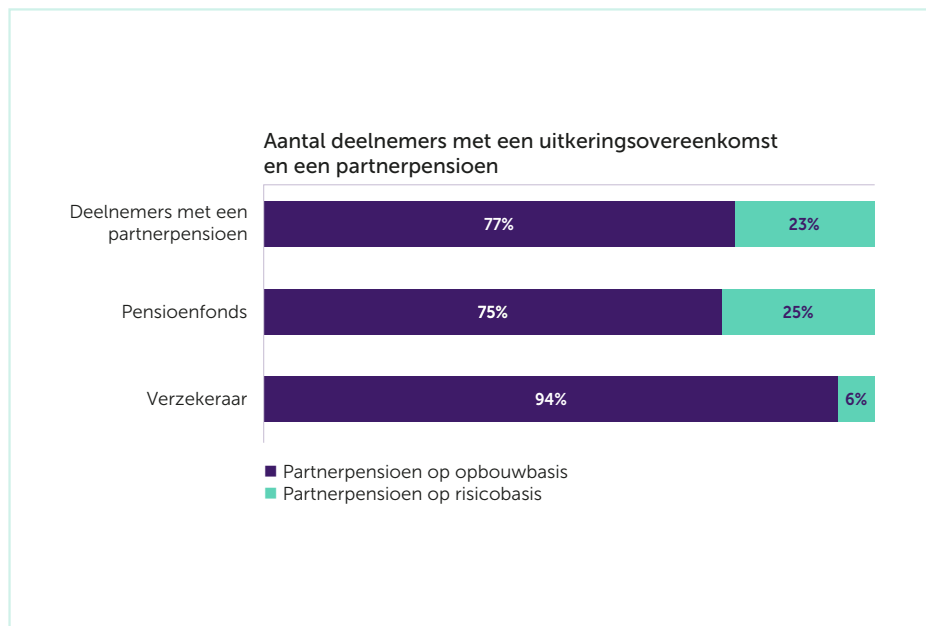
Figuur 27. Aantal deelnemers in een uitkeringsovereenkomst met een bepaald dan wel onbepaald partnerpensioen, naar type uitvoerder

Afhankelijk van de regeling, kunnen actieve en gewezen deelnemers in een uitkeringsovereenkomst partnerpensioen opbouwen. Er zijn twee types partnerpensioen, bepaald en onbepaald. Bij een bepaald partnerpensioen bouwt een deelnemer alleen partnerpensioen op wanneer de deelnemer bij de pensioenuitvoerder heeft aangegeven een partner te hebben. Bij een onbepaald partnerpensioen bouwt iedere deelnemer standaard partnerpensioen op.

Uit figuur 26 blijkt dat 95% van de actieve deelnemers met een uitkeringsovereenkomst een partnerpensioen opbouwt. Dit betekent dat er driehonderd-duizend actieve deelnemers met een uitkeringsovereenkomst zijn die geen partnerpensioen opbouwen.

Deelnemers met een partnerpensioen kunnen een bepaald of een onbepaald partnerpensioen hebben. Voor deelnemers met een bepaald partnerpensioen geldt dat zij zelf hun partner bij de pensioenuitvoerder moeten aanmelden. Heeft de deelnemer zijn partner niet aangemeld, dan kan het zijn dat er geen recht is op partnerpensioen wanneer de deelnemer overlijdt. Uit figuur 27 blijkt dat verzekeraars voor hun deelnemers in een uitkeringsovereenkomst vaker een bepaald partnerpensioen hanteren dan pensioenfondsen dat doen voor dezelfde groep. Voor 50% van de deelnemers in een uitkeringsovereenkomst, met een partnerpensioen, hanteren verzekeraars een bepaald partnerpensioen. Dit staat tegenover pensioenfondsen die in een uitkeringsovereenkomst voor slechts 3% van hun deelnemers met een partnerpensioen een bepaald partnerpensioen hanteren.

Voor de deelnemers met een uitkeringsovereenkomst waarbij sprake is van een bepaald partnerpensioen, is het belangrijk dat, wanneer de deelnemer een partner heeft, de partner wordt geregistreerd bij de pensioenuitvoerder. Wanneer de partner niet is geregistreerd, kan het zijn dat er geen recht is op partnerpensioen wanneer de deelnemer overlijdt. Wegens rapportagefouten heeft de AFM voor 2021 geen informatie over het aantal deelnemers in een uitkeringsovereenkomst met een bepaald partnerpensioen, waarvoor een partner is geregistreerd.



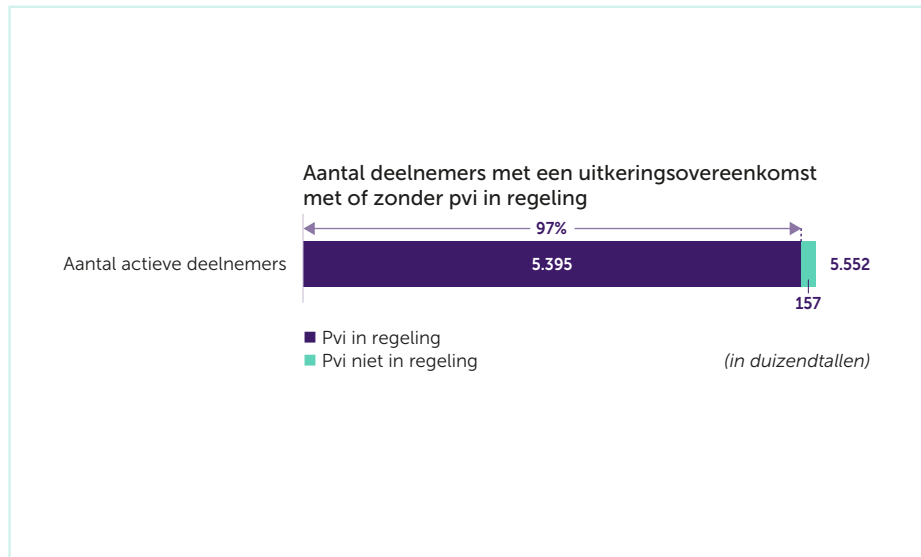
**Figuur 28. Aantal deelnemers met een uitkeringsovereenkomst die een partnerpensioen hebben, naar type partnerpensioen (opbouw- of risicobasis)**

Een partnerpensioen kan op opbouw- of op risicobasis zijn. Voor deelnemers met een partnerpensioen op risicobasis geldt dat bij het opzeggen van de arbeidsovereenkomst (oftewel, wanneer de deelnemer niet meer deelneemt aan de oude pensioenregeling) het partnerpensioen vervalt. Wanneer een deelnemer na uitdiensttreding komt te overlijden, ontvangt diens partner in beginsel dus geen pensioen-uitkering. Figuur 28 laat zien dat van alle deelnemers met een uitkeringsovereenkomst en een partnerpensioen, bijna een kwart een partnerpensioen op risicobasis kent.

Van alle deelnemers met een uitkeringsovereenkomst bij pensioenfondsen geldt dat 75% een partnerpensioen op opbouwbasis kent en 25% op risicobasis. Bij verzekeraars heeft naar verhouding een kleiner gedeelte van de deelnemers met een uitkeringsovereenkomst een partnerpensioen op risicobasis, namelijk slechts 6%.



## 2.4 Arbeidsongeschiktheid

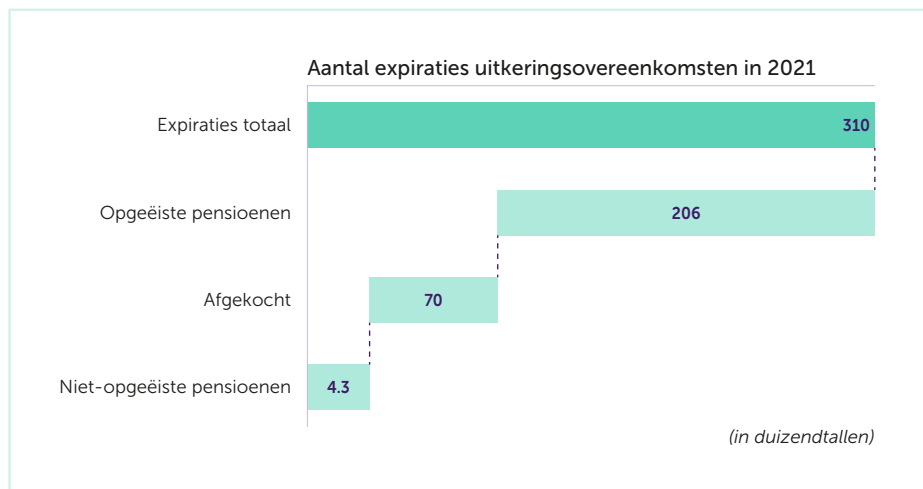


Figuur 29. Aandeel actieve deelnemers met een uitkeringsovereenkomst met premievrijstelling (pvi) in de regeling.

Figuur 29 laat zien dat voor bijna alle actieve deelnemers met een uitkeringsovereenkomst de pensioenopbouw wordt voortgezet in het geval van arbeidsongeschiktheid (premielvrijstelling bij arbeidsongeschiktheid, pvi). Voor slechts 3% van de actieve deelnemers met een uitkeringsovereenkomst geldt dat zij in het geval van arbeidsongeschiktheid, geen pensioen meer opbouwen.



## 2.5 Pensioenen aan het einde van de looptijd

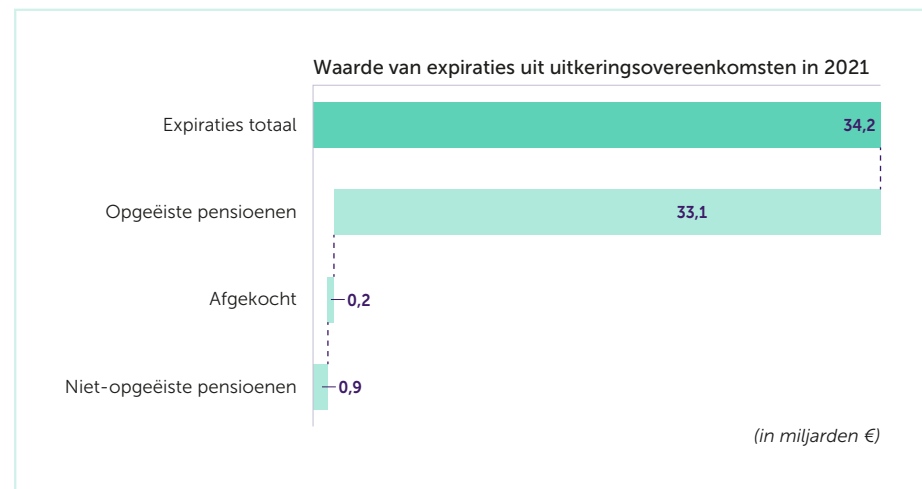


**Figuur 30. Aantal geëxpireerde pensioenen uit een uitkeringsovereenkomst in rapportagejaar verdeeld naar afgekochte pensioenen, opgeëiste en niet-opgeëiste pensioenen**

Uit figuur 30 blijkt dat in het rapportagejaar 310 duizend pensioenen uit een uitkeringsovereenkomst de 'einddatum' hebben bereikt, oftewel deze deelnemer hadden in 2021 hun reglementaire pensioendatum (richtpensioendatum) bereikt (ook wel: expiraties).

Een expiratie kan opgeëist worden (omgezet worden in een pensioenuitkering) of afgekocht worden wanneer de waarde van het opgebouwde pensioen onder de afkoopgrens ligt, in de zin van artikel 66 Pensioenwet. Wanneer deelnemers een pensioen afkopen, ontvangen zij het opgebouwde pensioenvermogen in één keer en wordt er geen maandelijks ouderdomspensioen uitgekeerd.

Figuur 30 laat zien dat 206 duizend van de expiraties uit een uitkeringsovereenkomst in 2021, op 31 december 2021 waren omgezet in een pensioenuitkering. Oftewel, 66% van de expiraties waren binnen een jaar opgeëist. De overige expiraties zijn vanwege een waarde onder de afkoopgrens afgekocht (23%) of moeten nog worden opgeëist (11%).

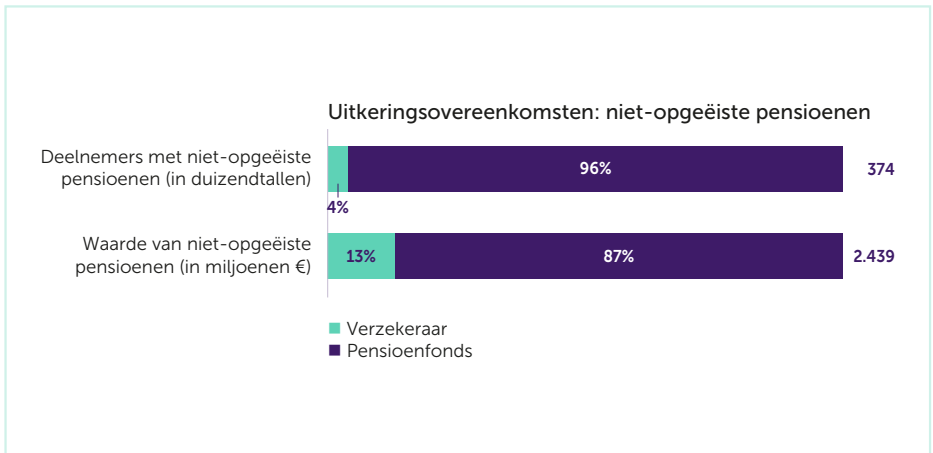


**Figuur 31. Waarde van de geëxpireerde pensioenen uit een uitkeringsovereenkomst in rapportagejaar verdeeld naar afgekochte pensioenen, opgeëiste en niet-opgeëiste pensioenen**

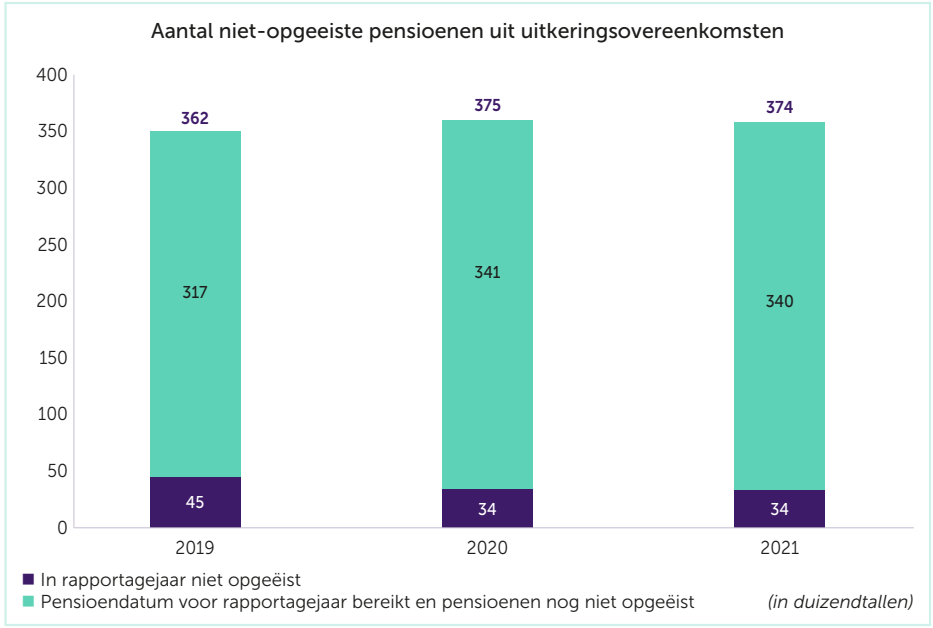
Figuur 31 laat zien dat de totale waarde van de 310 duizend pensioenen die in het rapportagejaar geëxpireerd zijn, gelijk staat aan meer dan € 34 miljard. Dit betekent dat een pensioen dat in 2021 de 'einddatum' heeft bereikt, een gemiddelde opgebouwde waarde van ongeveer € 110 duizend heeft.

Het grootste gedeelte van de waarde van de expiraties uit uitkeringsovereenkomsten in 2021 is in dit jaar opgeëist. Deze pensioenen hebben een gemiddelde opgebouwde waarde van ongeveer € 160 duizend. De afgekochte expiraties hebben een gemiddelde opgebouwde waarde van ongeveer € 2,9 duizend en de nog niet-opgeëiste pensioenen hebben een gemiddelde opgebouwde waarde van ongeveer € 26,5 duizend.





Figuur 32. Verdeling van deelnemers (in duizendtallen) en waarde (in miljarden) van nog niet-opgeëiste pensioenen naar type pensioenuitvoerder (uitkeringsovereenkomsten)



Figuur 33. Trend in het aantal niet-opgeëiste pensioenen uit uitkeringsovereenkomsten

Uit figuur 32 blijkt dat er in totaal 374 duizend deelnemers met een uitkerings-overeenkomst zijn die de pensioendatum in het verleden hebben bereikt, maar hun pensioen in het rapportagejaar nog steeds niet hebben opgeëist, met een totale waarde van € 2.439 miljoen. Dit betekent dat de gemiddelde waarde van een niet-opgeëist pensioen ongeveer € 6.521 bedraagt. Bijna alle de deelnemers die hun pensioen uit een uitkeringsovereenkomst niet hebben opgeëist, zitten bij pensioenfondsen. Pensioenfondsen beheren ook het merendeel van de waarde van deze niet-opgeëiste pensioenen.

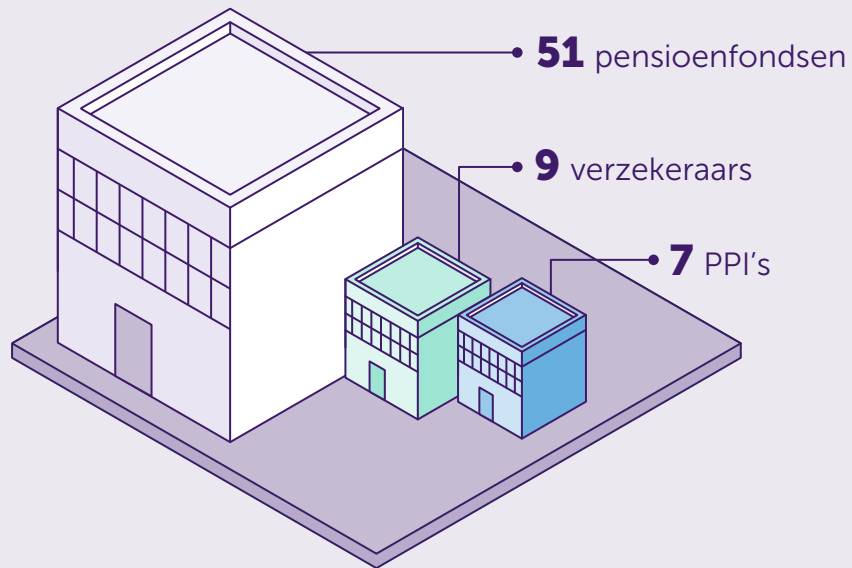
In figuur 33 zijn de niet-opgeëiste pensioenen en deelnemers tot eind 2021 meegenomen. Het is echter niet ondenkbaar dat deelnemers die in kalenderjaar 2021 de pensioendatum hebben bereikt hun pensioen alsnog opeisen. De niet-opgeëiste pensioenen van deelnemers, die in 2021 de pensioendatum hebben bereikt, heeft een waarde van € 900 miljoen. Het gaat om 34 duizend deelnemers. Dit betekent dat eind 2021 ongeveer € 1.539 miljoen aan pensioen 'op de plank' ligt bij pensioenuitvoerders van ongeveer 340 duizend deelnemers die de pensioendatum hebben bereikt vóór 1 januari 2021. De gemiddelde waarde van deze niet-opgeëiste pensioenen is dus bijna € 4.526 per deelnemer. Het grootste deel van de waarde van niet-opgeëiste pensioenen bij premieovereenkomsten ligt bij pensioenfondsen.

De AFM heeft geen onderzoek gedaan naar de redenen voor het niet opeisen van het pensioen. Het is mogelijk dat de pensioenuitvoerder de deelnemer niet heeft kunnen bereiken omdat zij bijvoorbeeld in het buitenland wonen. Maar het is ook mogelijk dat een deelnemer (bewust) zijn pensioen niet heeft opgeëist, bijvoorbeeld omdat dit fiscaal nadelig kan uitpakken.

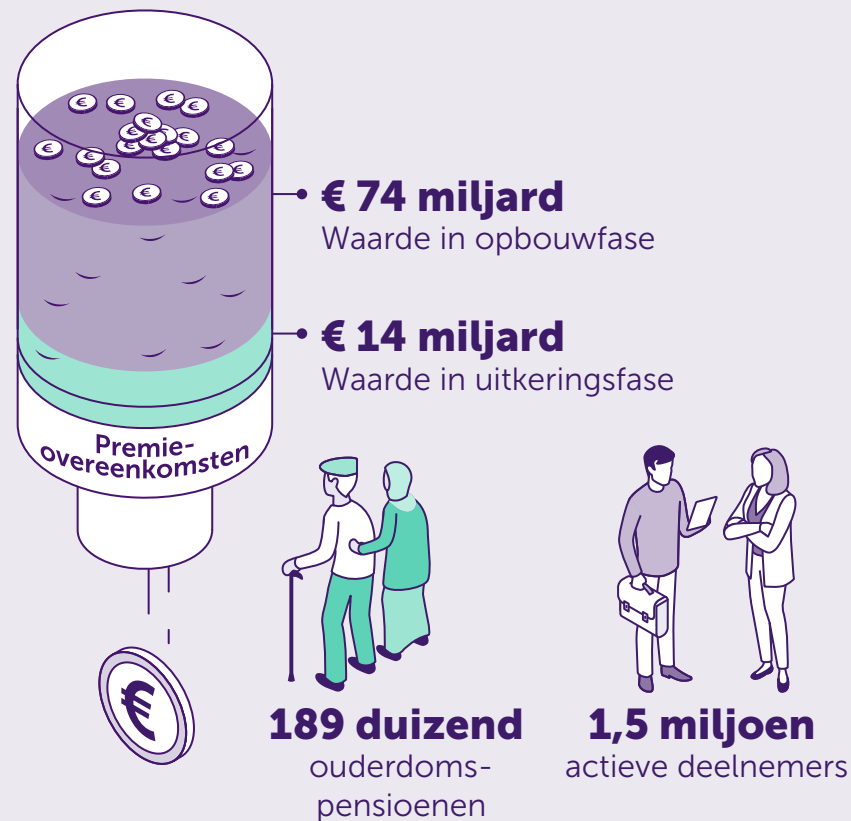


# 03 Kenmerken van de regeling: DC

**67** pensioenuitvoerders die premieovereenkomsten aanbieden



**€ 88 miljard** waarde premieovereenkomsten





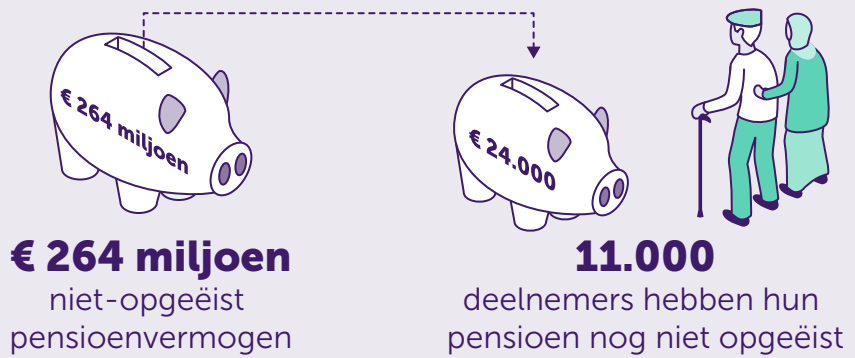
**55.000** pensioenen bereikten in 2021 het einde van de looptijd



Deelnemers maken op pensioendatum **weinig gebruik van de keuzes** die zij hebben



De gemiddelde waarde voor niet-opgeëiste pensioenen is **€ 24.000**



Verreweg de meeste deelnemers **sorteren voor op een vaste uitkering**





In het nieuwe pensioenstelsel bouwen alle deelnemers pensioen op via premie-overeenkomsten (DC-regelingen), waarbij sprake is van een vaste premie-inleg en uitkeringen veelal variabel zullen zijn. Ook zullen deelnemers geconfronteerd worden met meer keuzemogelijkheden binnen de premieregeling. Omdat deze keuzes financiële gevolgen hebben, is het belangrijk dat pensioenuitvoerders deelnemers begeleiden bij het maken van (complexe) keuzes.

Verder zullen sociale partners en pensioenuitvoerders in de komende periode belangrijke keuzes moeten maken over de inrichting van nieuwe premie-overeenkomsten. Een groot deel van de pensioenuitvoerders heeft (nog) geen ervaring met het uitvoeren van premieregelingen en variabele uitkeringen. In dit hoofdstuk delen wij kenmerken van premieregelingen die medebepalend zijn voor het uiteindelijke pensioenresultaat en onderdeel uitmaken van de vormgeving van regelingen. Hierbij wordt gekeken naar de hoogte van de premie-inleg, het type uitkering (vast of variabel), de beleggingskeuzes die pensioenuitvoerders maken, keuzes die een deelnemer op pensioendatum kan maken, de dekking van het partnerpensioen en arbeidsongeschiktheid pensioen en hoe pensioenen er aan het einde van de looptijd voorstaan. Tot slot gaan we in op hoe bepaalde keuzes in de vormgeving van de regeling doorwerken op het opgebouwde pensioenvermogen van deelnemers.

### **Kenmerken van de premieregeling zijn bepalend voor de premie-inleg en pensioenopbouw van de deelnemer**

Met het oog op de aanstaande stelselwijziging, waarin pensioenregelingen premie-overeenkomsten zijn, is het van belang om aandacht te hebben voor de hoogte van de pensioenopbouw van deelnemers met een basisregeling. Uit het Sectorbeeld blijkt dat kenmerken van de regeling zoals niet-staffelvolgende premie of aftopping van het salaris kan leiden tot een beperkte premie-inleg en daarmee tot een lagere pensioenopbouw van deelnemers.

De AFM ziet het risico dat deelnemers met een lage pensioenopbouw in de veronderstelling kunnen zijn dat het pensioen via hun werkgever goed is geregeld, terwijl de opbouw mogelijk beperkt is. Deze groep deelnemers wordt ook wel de 'grijze vlek' genoemd: werkenden die een (zeer) klein pensioen opbouwen.

Bij premieovereenkomsten is de hoogte van de jaarlijkse pensioenpremie (mede) bepalend voor de hoogte van het uiteindelijke pensioen. Een jaarlijkse premie als vast percentage van de pensioengrondslag kan ten opzichte van het volgen van een premiestaffel nadelig zijn voor de pensioenopbouw van met name oudere deelnemers met enkel een basisregeling. Hoewel bijna twee op de drie actieve deelnemers een premieovereenkomst met een staffelvolgende premie kent, is er een groep van 313 duizend deelnemers met enkel een premieovereenkomst als basisregeling waarbij de jaarlijkse premie niet toeneemt naarmate de deelnemer ouder wordt. De jaarpremie is voor hen een vast percentage van de pensioengrondslag waardoor er voor deze groep sprake is van een zogenaamde 'degressieve' pensioenopbouw. Naarmate deelnemers ouder worden, wordt een steeds kleiner deel van de fiscale ruimte voor hun pensioen benut. Dit kan leiden tot een lager dan verwachte pensioenopbouw met mogelijke teleurstellingen en financiële gevolgen voor deelnemers.

Ook de aftopping van het salaris van deelnemers met enkel een basisregeling kan een indicator zijn dat de pensioenopbouw beperkt is. Een aftopping van het salaris kan nadelig zijn voor de pensioenopbouw van deelnemers (voor zover het salaris uitkomt boven de aftopgrens), tenzij een deelnemer naast een basisregeling ook een excedentregeling heeft die ervoor zorgt dat pensioenopbouw plaatsvindt boven het niveau van het afgetopte salaris. 578 duizend actieve deelnemers in een premieovereenkomst hebben een afgetopt pensioengevend salaris in de basisregeling zonder excedentregeling bij dezelfde pensioenuitvoerder. De pensioenopbouw van een groot deel van deze deelnemers kan hierdoor beperkt zijn.





### **Ruim 90% van deelnemers met een premieovereenkomst kiest voor een vaste uitkering**

In het nieuwe pensioenstelsel spelen variabele uitkeringen een veel grotere rol dan nu. In 2021 is de vaste uitkering in de meeste gevallen nog de defaultuitkering en wijken zeer weinig deelnemers af van deze default voorsorteerkeuze. Ruim 90% van de deelnemers sorteert voor op een vaste uitkering. Ook hebben in 2021 bijna alle gepensioneerden met een uitkering uit een premieovereenkomst, een vaste uitkering. Slechts minder dan 4% van de gepensioneerden heeft een variabele uitkering. Over de afgelopen drie jaar is er een lichte stijging te zien in het aandeel variabele uitkeringen.

### **Ook DC-deelnemers maken niet altijd gebruik van de keuzemogelijkheden binnen hun regeling**

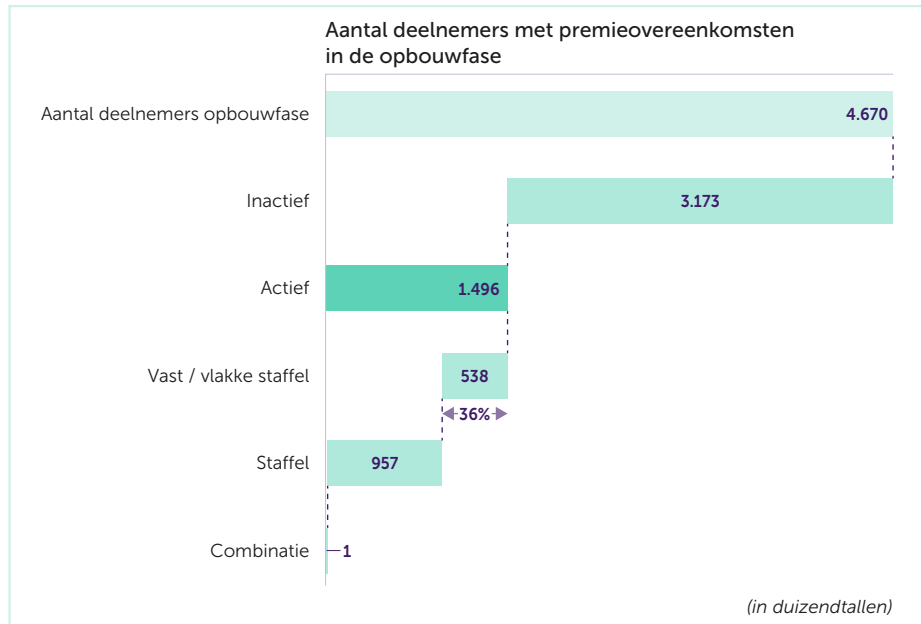
Deelnemers die in 2021 vanuit een premieovereenkomst de pensioendatum bereikten, maakten niet altijd gebruik van de keuzes die ze hadden. Minder dan één op de drie deelnemers die de mogelijkheid hadden om te variëren in de uitkeringshoogte, maakten hier gebruik van. Van de uitruilmogelijkheden, bijvoorbeeld het omzetten van het partnerpensioen in een hoger ouderdompensioen, werd door 6% van de deelnemers die in 2021 met pensioen gingen gebruik gemaakt. Voor deelnemers met beleggingsvrijheid geldt dat zij hier weinig gebruik van maken en veelal beleggen volgens het defaultbeleggingsprofiel. Ten minste drie op de vier deelnemers belegt via de defaultlifecycle en 7% kiest voor opt-out beleggen.

Slechts een klein deel van deelnemers in premieovereenkomsten maakt op dit moment gebruik van keuzes in hun regeling of wijken af van de default. Het is de vraag of deelnemers geen behoefte hebben aan de keuzemogelijkheden die hen geboden worden, of dat er andere redenen zijn voor het geringe gebruik. Dit behoeft verder onderzoek. Mogelijk spelen drempels in de keuzeomgeving een rol. Of misschien is het maken van één of meerdere van deze keuzes voor deelnemers complex. Het is hoe dan ook belangrijk dat pensioenuitvoerders deelnemers begeleiden bij het maken van deze keuzes. En dat deelnemers in staat worden gesteld om een keuze te maken die past bij hun voorkeuren en financiële doelstelling of wensen.



## 3.1 Soorten DC-regelingen

### 3.1.1 Premiesystematiek



Figuur 34. Aantal deelnemers met een premieovereenkomst in de opbouwfase, naar type premiesystematiek

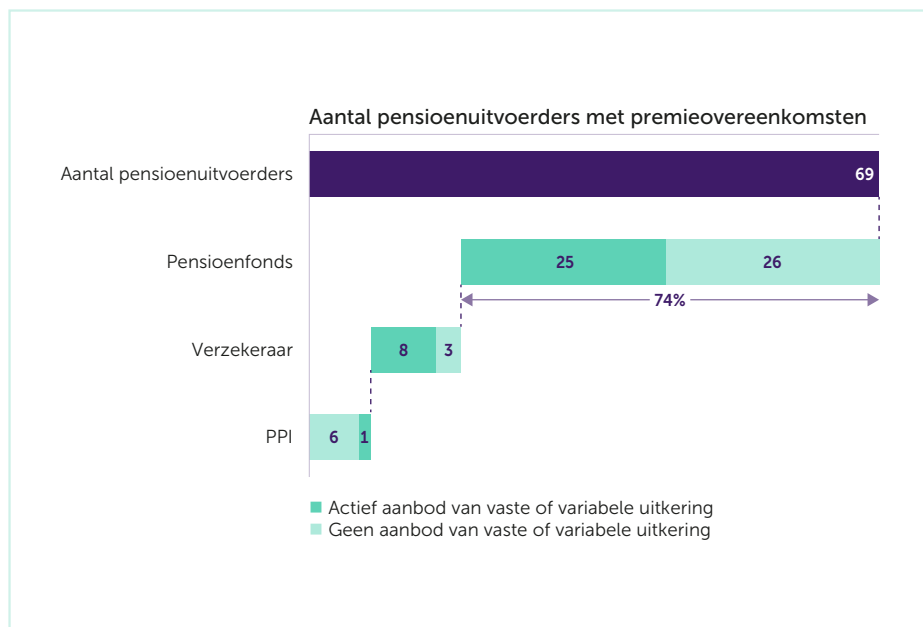
Figuur 34 laat zien dat er in het rapportage jaar bijna 1,5 miljoen deelnemers actief pensioen opbouwen via een premieovereenkomst. Binnen de premieovereenkomsten zijn er verschillende systemen die gehanteerd worden voor het inleggen van de premie: een vast percentage van de pensioengrondslag (ook wel vlakke premie) of een staffel volgende premie. Met 'combinatie', zoals opgenomen in figuur 34 bedoelt de AFM dat een deelnemer niet een vast percentage van de pensioengrondslag of staffel heeft.

De deelnemer bouwt bijvoorbeeld op via een vast bedrag of een percentage van het pensioengevend inkomen. Ook combinaties vallen hieronder; dus de situatie dat deelnemers zowel een vast percentage als een staffel hebben, omdat zij meerdere regelingen bij dezelfde pensioenuitvoerder hebben.

Voor 36% van de deelnemers met een premieovereenkomst geldt dat de premie die jaarlijks voor hen wordt ingelegd, een vast percentage van de pensioengrondslag is. Voor deze deelnemers stijgt de premie dus niet mee met hun leeftijd. Voor de overige 64% van de deelnemers ontwikkelt de premie zich via een staffel waarbij de ingelegde premie naarmate de deelnemer ouder wordt, toeneemt. Er is een hele kleine groep deelnemers (duizend in totaal) die niet onder één van de twee eerdergenoemde premiesystematieken valt.

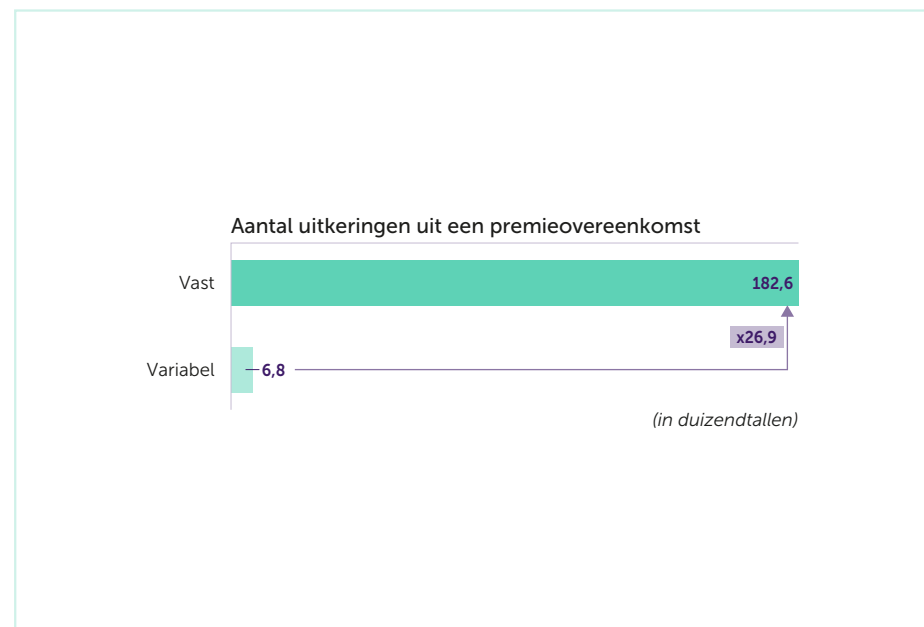


### 3.1.2 Type uitkering



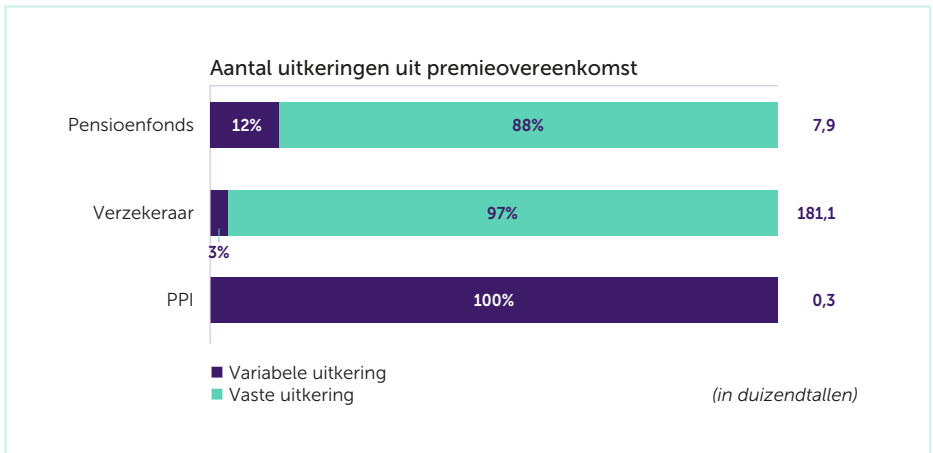
Figuur 35. Aantal pensioenuitvoerders met premieovereenkomsten dat wel of geen vaste of variabele uitkering aanbiedt

Figuur 35 laat zien dat van de 51 pensioenfondsen die premieovereenkomsten uitvoeren, iets meer dan de helft hiervoor geen pensioenuitkering aanbiedt. Deelnemers bij de pensioenfondsen die geen vaste en/of variabele uitkering aanbieden, of niet beide varianten van de uitkering, hebben een (beperkt) shoprecht. Dit betekent dat zij de uitkering te zijner tijd bij een verzekeraar of PPI moeten inkopen. Informatie over het shoprecht moet tijdig aan de deelnemer worden verstrekt, zodat hij de mogelijkheid heeft verschillende offertes op te vragen en deze te vergelijken. Er zijn elf verzekeraars en zeven PPI's die premieovereenkomsten uitvoeren, waarvan acht verzekeraars en zes PPI's een vaste of variabele uitkering aanbieden. Een PPI mag enkel variabele uitkeringen aanbieden.



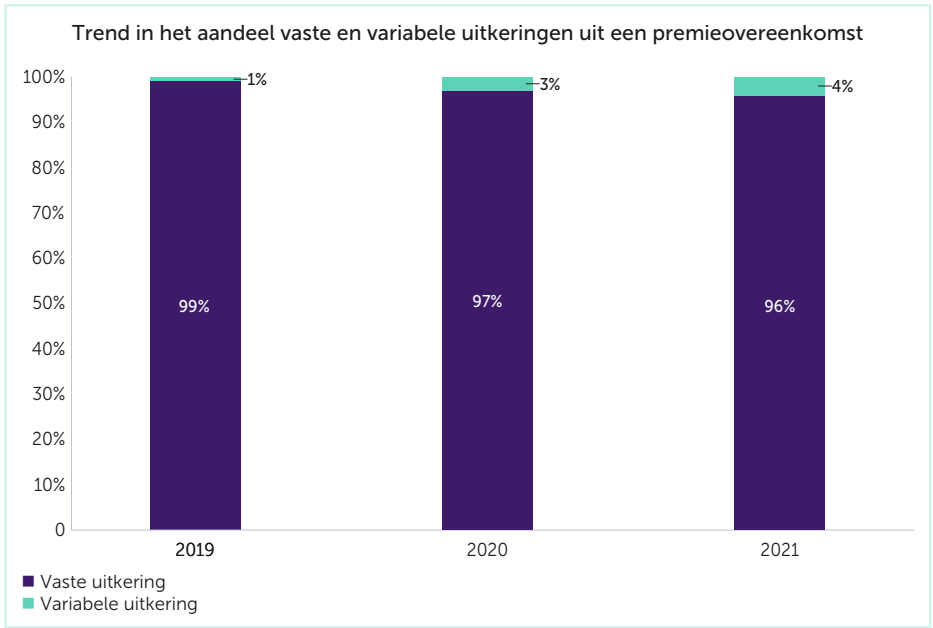
Figuur 36. Aantal uitkeringen uit een premieovereenkomst naar type uitkering

Op pensioendatum moeten deelnemers die pensioen opbouwen via een premieovereenkomst kiezen tussen een vaste of variabele pensioenuitkering. Figuur 36 laat zien dat bijna alle gepensioneerden met een uitkering uit een premieovereenkomst, voor een vaste uitkering hebben gekozen. Op 31 december 2021 werden uit een premieovereenkomst in totaal iets minder dan 183 duizend vaste uitkeringen en bijna zevenduizend variabele uitkeringen uitgevoerd. Dit betekent dat er 27 keer zo veel vaste uitkeringen uit een premieovereenkomst zijn dan variabele uitkeringen.



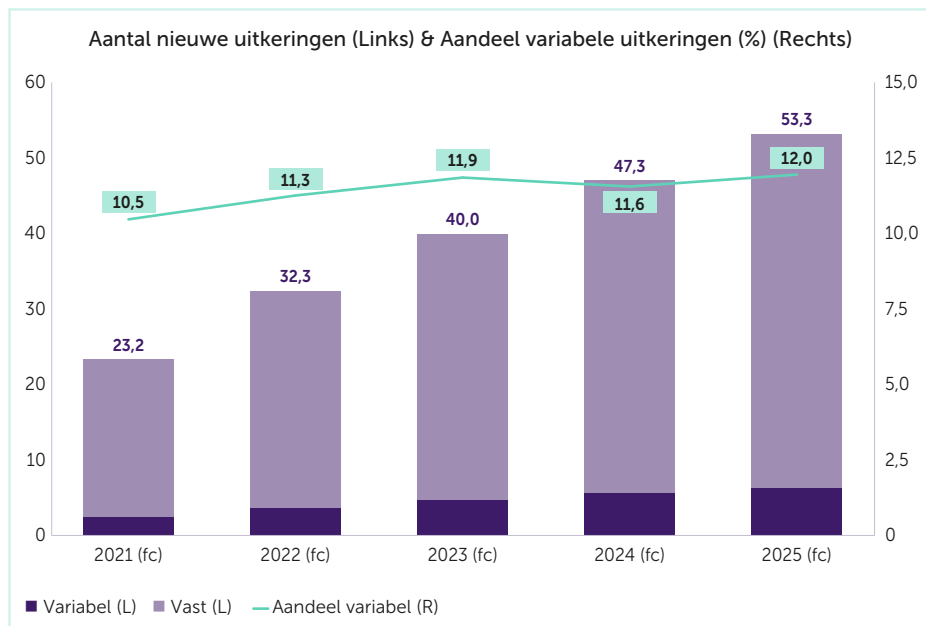
Figuur 37a. Aantal uitkeringen uit een premieovereenkomst per type pensioenuitvoerder, naar type uitkering

Figuur 37a geeft een overzicht van het aantal variabele en vaste uitkering uit premieovereenkomsten die pensioenuitvoerders in het rapportagejaar uitvoeren. Hieruit blijkt dat zowel verzekeraars als pensioenfondsen voornamelijk premieovereenkomsten met een vaste uitkering voor hun deelnemers uitvoeren. Slechts 12% van de uitkeringen uit een premieovereenkomst bij pensioenfondsen en 3% van de uitkeringen uit een premieovereenkomst bij een verzekeraar is een variabele uitkering. Een PPI mag enkel variabele uitkeringen aanbieden. Uit figuur 37b blijkt dat het aandeel variabele uitkeringen over de afgelopen drie jaar licht gestegen is.



Figuur 37b. Trend in het aandeel vaste en variabele uitkeringen uit een premieovereenkomst



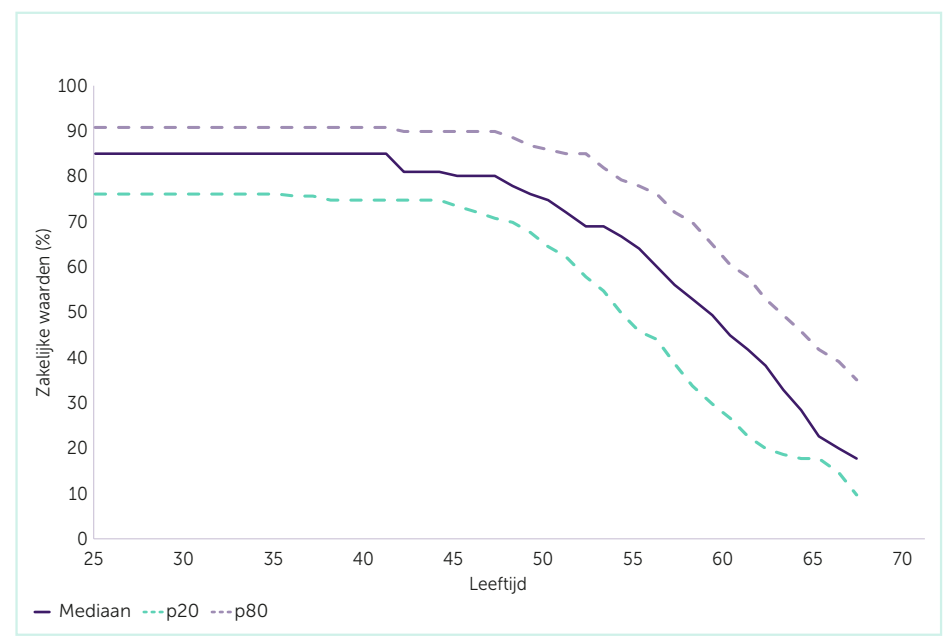


**Figuur 38.** De verwachtingen (forecast, fc) van de pensioenuitvoerders over de jaarlijkse toename van het aantal nieuwe vaste en variabele uitkeringen. Enkel de pensioenuitvoerders die een uitkering aanbieden hebben verwachtingen gerapporteerd.

In de komende jaren zullen steeds meer deelnemers met premieovereenkomsten de pensioengerechtigde leeftijd bereiken; van 23 duizend deelnemers in 2021 naar 53 duizend deelnemers in 2025 (bij pensioenfondsen, verzekeraars en PPI's gezamenlijk). Uit figuur 38 blijkt dat pensioenuitvoerders die variabele uitkeringen aanbieden (bijna) allemaal verwachten dat vaste uitkeringen populairder blijven onder deelnemers dan variabele uitkeringen. Ondanks de meer dan verdubbeling in het aantal deelnemers dat aanspraak heeft op een pensioenuitkering, verwachten pensioenuitvoerders dat het aandeel variabele uitkeringen in de portefeuille tot 2025 slechts stijgt van tien en een half naar twaalf procent.

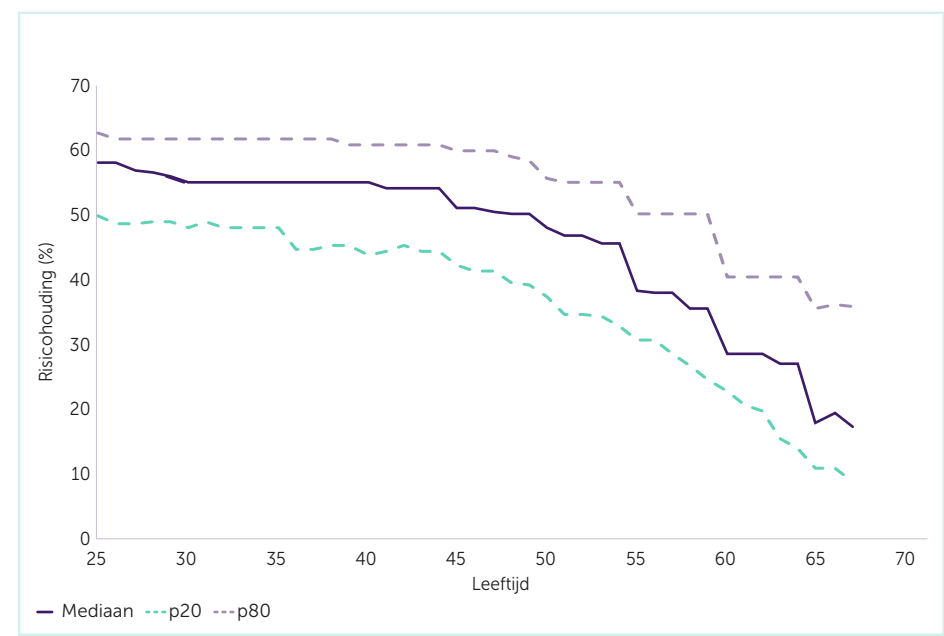


### 3.1.3 Beleggingsmix



Figuur 39. Het percentage zakelijke waarden binnen premieovereenkomsten naar leeftijd in 2021

Binnen premieovereenkomsten wordt het pensioen veelal opgebouwd door te beleggen volgens het lifecyclestelsel. Figuur 39 laat zien dat de beleggingsmix van deelnemers met leeftijd verschuift van zakelijke waarden (zoals aandelen) naar vastrentende waarden (zoals obligaties). Het mediane percentage zakelijke waarden neemt af van 85% op leeftijd 25 jaar naar 18% op leeftijd 67 jaar. Ten opzichte van het vorige rapportagejaar zijn er sectorbreed geen grote verschillen. De verschillen tussen pensioenuitvoerders kunnen echter groot zijn. Op bijvoorbeeld 55-jarige leeftijd hanteert 20% van de pensioenuitvoerders een percentage zakelijke waarden groter dan 75%, terwijl een andere 20% van de pensioenuitvoerders een percentage zakelijk waarden hanteert lager dan 45%. Ook bij overige leeftijden is de bandbreedte ruim. Het beleggingsrisico waar een deelnemer aan staat blootgesteld is dus sterk afhankelijk van de uitvoerder waar zijn pensioen is ondergebracht.



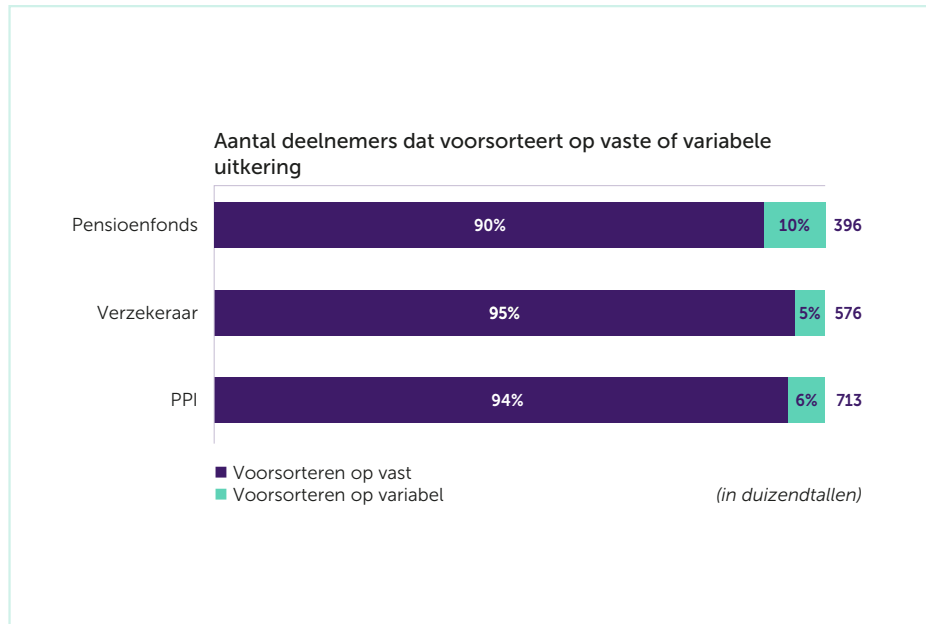
Figuur 40. De risicohouding binnen premieovereenkomsten naar leeftijd in 2021

Naast het beleggingsprofiel hebben de pensioenuitvoerders ook de risicohouding die zij voor deelnemers hanteren, gerapporteerd, zie figuur 40. Hieruit blijkt dat de risicohouding een vergelijkbaar dalend verloop heeft als het aandeel zakelijke waarden, zij het dat het verloop minder vloeiend oogt. De oorzaak is dat voor bepaalde leeftijdscohorten vaak dezelfde risicohouding is gerapporteerd. Er zijn geen noemenswaardige veranderingen in de gerapporteerde risicohouding vergeleken met voorgaande jaren.



## 3.2 Keuzes binnen DC-regelingen

### 3.2.1 Voorsorteermogelijkheden

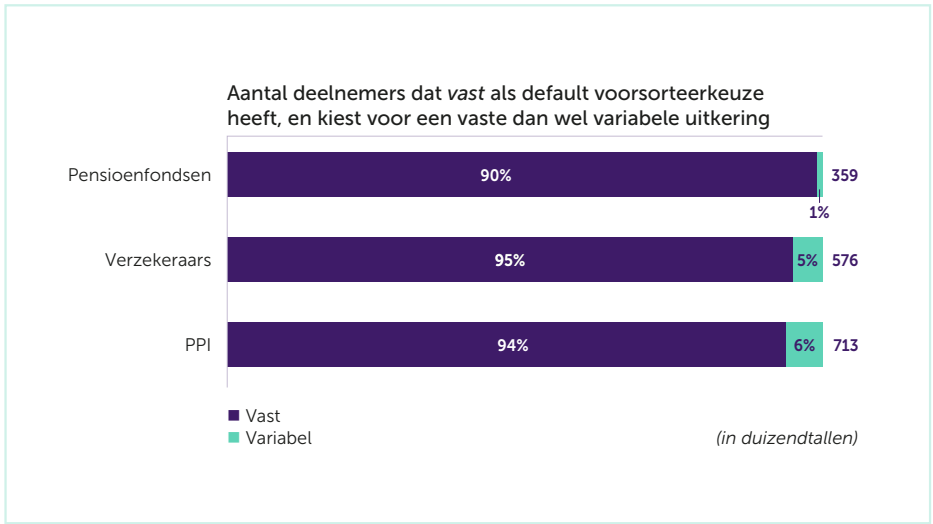
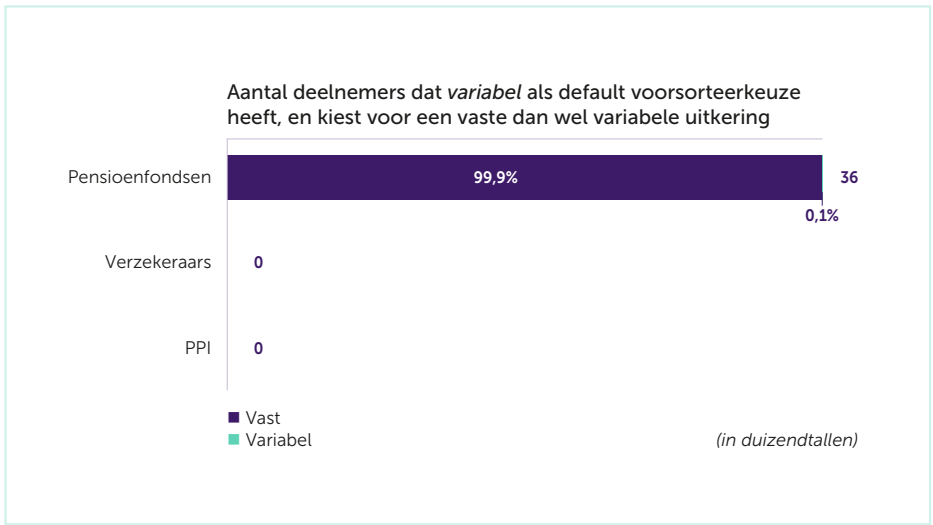


Figuur 41. Aantal deelnemers dat voorsorteert op een vaste of variabele uitkering, afgezet tegen alle deelnemers die (gezien het beleggingsbeleid van de pensioenuitvoerder) kunnen voorsorteren

Voor (de meeste) deelnemers in een premieovereenkomst geldt dat zij gedurende de opbouwfase voorsorteren op een vaste of variabele uitkering. Een pensioenuitvoerder vraagt de deelnemer naar zijn voorlopige voorkeur voor een vaste of variabele uitkering zodra de beleggingsmix die voorsorteert op een vaste uitkering af gaat wijken van de beleggingsmix die voorsorteert op een variabele uitkering (Artikel 14d Besluit uitvoering Pensioenwet en verplichte beroepspensioenregeling). Over het algemeen valt dat moment rond de vijftien jaar voor pensioendatum. Op dit moment maakt de deelnemer zijn voorlopige keuze voor een vaste of variabele pensioenuitkering. Maakt de deelnemer niet actief een keuze voor het voorsorteren, dan volgt hij de default die de pensioenuitvoerder hanteert.

Niet voor alle deelnemers in een premieovereenkomst geldt dat zij moeten of kunnen voorsorteren op een vaste of variabele uitkering. Bij pensioenfondsen kan sprake zijn van een verplichte inkoop; voor deze deelnemers in de nettoregeling geldt dat zij op de pensioendatum hun opgebouwde pensioenkapitaal verplicht moeten onderbrengen in de basisuitkeringsovereenkomst (Artikel 120, tweede lid, sub b Pensioenwet). Er zijn zeven pensioenfondsen die een dergelijke regeling hanteren. Het gaat hierbij om ongeveer veertienduizend deelnemers.

Figuur 41 laat zien dat verreweg de meeste deelnemers voorsorteren op een vaste uitkering, dit geldt voor alle type pensioenuitvoerders. In figuur 41 zijn alleen de deelnemers meegenomen aan wie de voorlopige keuze al is uitgevraagd omdat dat relevant werd voor hun beleggingen (circa vijftien jaar voor de pensioendatum).



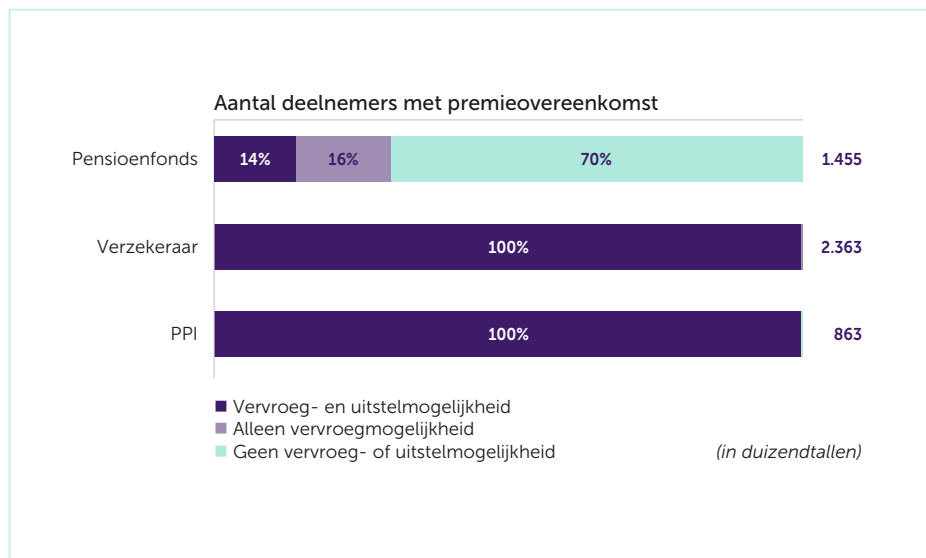
Figuur 42. Het aantal deelnemers dat afwijkt van de default voorsorteerkeuze, per type pensioenuitvoerder

De vaste uitkering is in de meeste gevallen de defaultuitkering. Enkel voor pensioenfondsen is het – voor zover aan enkele wettelijke voorwaarden wordt voldaan – mogelijk de variabele uitkering als default te hanteren. Drie pensioenfondsen maken daar gebruik van.

Figuur 42 laat zien dat slechts slecht zeer weinig deelnemers een voorlopige voorsorteer keuze maken die afwijkt van de default voorsorteerkeuze. Bij de pensioenfondsen die een variabele uitkering als default hanteren, maakte slechts 0,1% (36 van de 36 duizend deelnemers) de keuze om af te wijken van de default voorsorteerkeuze naar een vaste uitkering. Van de deelnemers met een vaste defaultuitkering bij pensioenfondsen maakte in het rapportagejaar minder dan 1% de keuze om voor te sorteren op een variabele uitkering. Bij verzekeraars is dat ruim 5% en bij PPI's 6%. Deelnemers die bij een PPI voorsorteren op een vaste uitkering, moeten bij pensionering een vaste uitkering inkopen bij een verzekeraar. Ook is aankoop van een vaste uitkering mogelijk bij een pensioenfonds, mits deelnemer daar al pensioenaanspraken had staan.



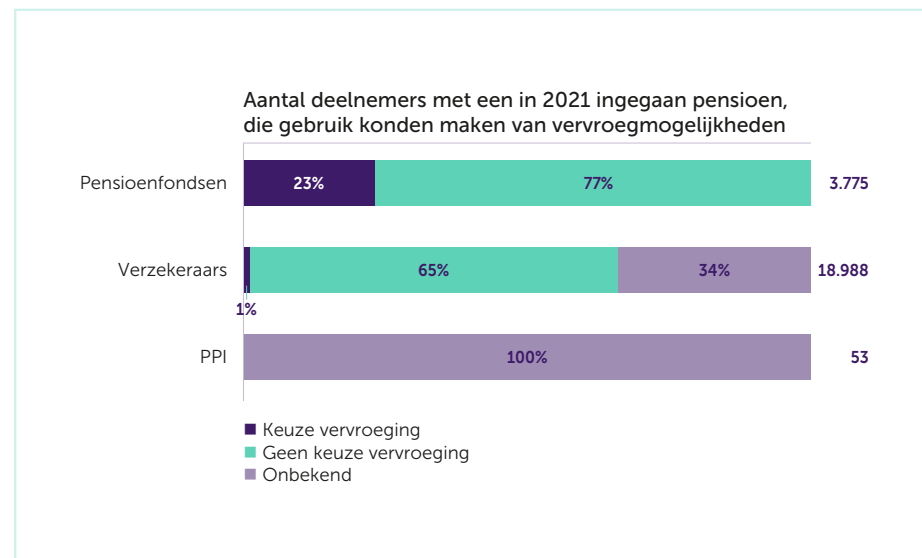
### 3.2.2 Vervroeg- en uitstelmogelijkheden



Figuur 43. Het aantal deelnemers met een premieovereenkomst dat op pensioendatum gebruik kan maken van een uitstel- of vervroegmogelijkheid. Dit betreffen niet de deelnemers die in 2021 de pensioendatum bereikten, maar degenen die het in de regeling hebben

Als de pensioenregeling het mogelijk maakt, heeft een deelnemer met een premieovereenkomst de keuze om de ingangsdatum van zijn pensioen te vervroegen of uit te stellen en daarmee af te wijken van de pensioenrichtleeftijd die vanuit de regeling is voorgeschreven. De deelnemer kan er bijvoorbeeld voor kiezen het pensioen eerder in te laten gaan, en het aan te laten sluiten op het moment dat de AOW-uitkering ingaat. Of de deelnemer kan het pensioen uitstellen tot maximaal 5 jaar na de ingang van de AOW-leeftijd.

Figuur 43 laat zien dat nagenoeg alle deelnemers in een premieovereenkomst bij verzekeraars en PPI's de keuze hebben om het pensioen te vervroegen en/of uit te stellen, terwijl slechts 30% van de deelnemers bij pensioenfondsen deze keuzes heeft, waarvan 16% alleen een mogelijkheid heeft tot het vervroegen maar niet tot het uitstellen van het pensioen.

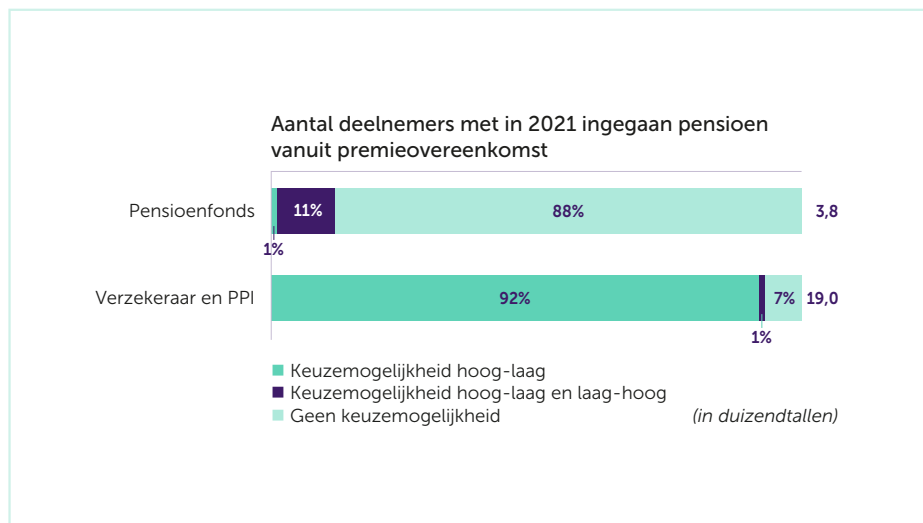


Figuur 44. Aantal deelnemers met een premieovereenkomst dat op pensioendatum gebruik kan maken van een vervroegmogelijkheid, die in 2021 de pensioendatum bereikten en op pensioendatum gebruik heeft gemaakt maken van de vervroegmogelijkheid, naar type pensioenuitvoerder

Figuur 44 laat zien dat een klein aantal van de deelnemers met een premieovereenkomst die in het rapportagejaar de pensioendatum bereikten en gebruik konden maken van vervroegmogelijkheden, dit gedaan hebben. Bij pensioenfondsen komt dit vaker voor dan bij verzekeraars, bijna één op de vier deelnemers maakt daar de keuze om hun pensioen te vervroegen, tegenover één procent van de deelnemers bij verzekeraars. Nagenoeg geen deelnemers die in 2021 met pensioen zijn gegaan, hebben gebruik gemaakt van de mogelijkheid om hun pensioen uit te stellen.



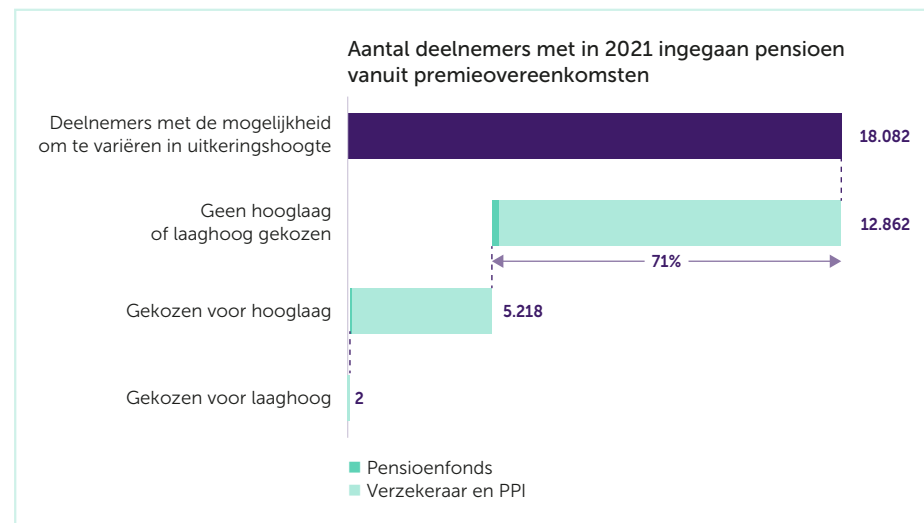
### 3.2.3 Variëren in uitkeringshoogte



Figuur 45. De keuzemogelijkheden voor hooglaagconstructie van deelnemers met een premieovereenkomst die in 2021 met pensioen gingen. Geen enkele deelnemer heeft uitsluitend de mogelijkheid om te kiezen voor een laaghoogconstructie

Afhankelijk van de pensioenuitvoerder, kunnen deelnemers met een premieovereenkomst op pensioendatum kiezen om te variëren met hun uitkeringshoogte. Dit kunnen ze doen door te kiezen voor een hooglaag- of laaghoogconstructie. Bij een hooglaagconstructie ontvangt een deelnemer de eerste jaren na pensionering een hogere uitkering. Daarna ontvangt de deelnemer levenslang een lagere uitkering. De laaghoogconstructie werkt andersom.

Figuur 45 laat zien dat het merendeel van alle deelnemers bij verzekeraars en PPI's die in 2021 vanuit een premieregeling met pensioen gingen, de mogelijkheid hadden om te kiezen voor een hooglaagconstructie. Voor de mogelijkheid om te variëren in de uitkeringshoogte zien we echter grote verschillen tussen pensioenfondsen enerzijds en verzekeraars en PPI's anderzijds. Bij pensioenfondsen had in 2021 bijna 90% van de deelnemers met een premieovereenkomst geen keuze om te variëren in de hoogte van de uitkering, terwijl dat bij verzekeraars en PPI's slechts circa 7% is.

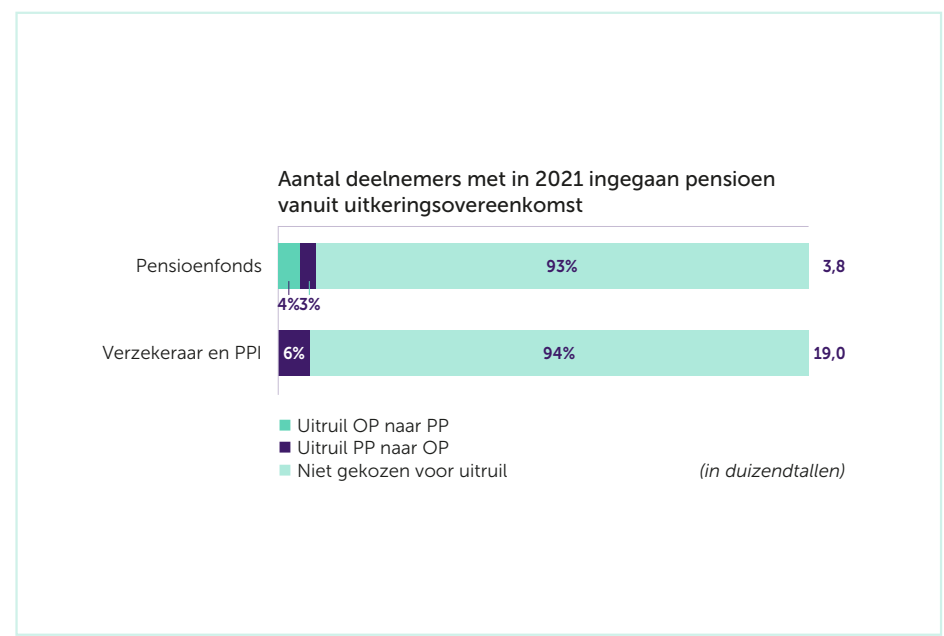


Figuur 46. De keuzes van deelnemers met een premieovereenkomst die in 2021 met pensioen zijn gegaan en de mogelijkheid hadden om te kiezen voor een hooglaag- of laaghoogconstructie

Uit figuur 46 blijkt dat de meeste deelnemers die in het rapportagejaar de pensioendatum bereikten en de mogelijkheid hadden om te variëren in de uitkeringshoogte van het pensioen, hier geen gebruik van maakten. Van alle deelnemers met een premieovereenkomst bij een pensioenfonds koos 28% van de deelnemers om te variëren in de uitkeringshoogte. Bij verzekeraars en PPI's koos 29% hiervoor. Voor de laaghoogconstructie koos in 2021 vrijwel niemand: geen enkele deelnemer bij verzekeraars en PPI's en minder dan 1% van alle deelnemers bij pensioenfondsen die hiertoe wel de mogelijkheid hadden.



### 3.2.4 Uitruielmogelijkheden



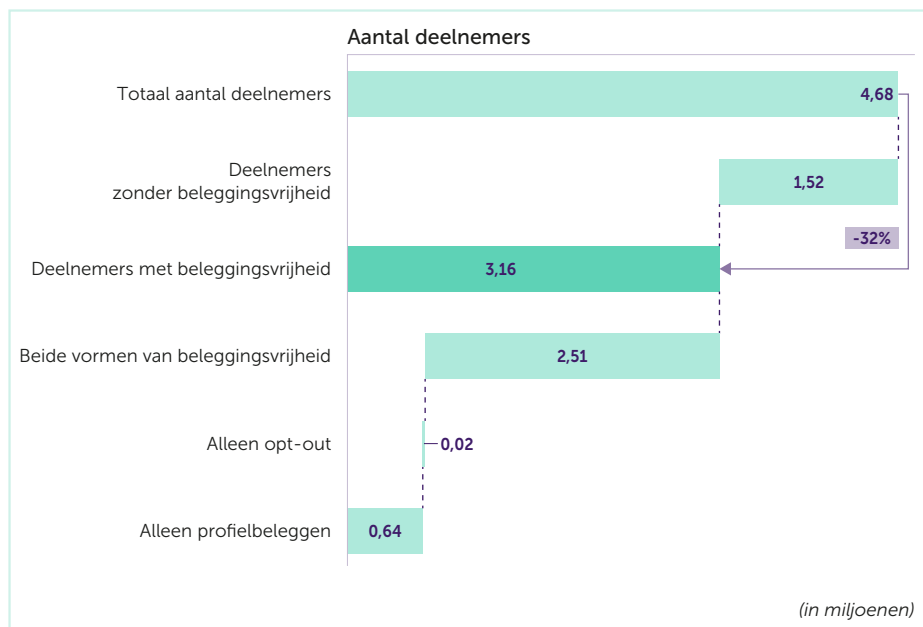
Figuur 47. Aantal deelnemers met een premieovereenkomst dat pensioen uitruste op pensioendatum in 2021

Deelnemers hebben op pensioendatum het wettelijke recht om zowel het partnerpensioen om te zetten in een hoger ouderdompensioen als andersom. Dit noemen we uitruielmogelijkheden. Deelnemers die in het rapportagejaar vanuit een met pensioen gingen vanuit een premieovereenkomst maakten op pensioendatum nauwelijks gebruik van de uitruielmogelijkheden.

Figuur 47 laat zien dat bij verzekeraars en PPI's in 2021 circa 6% van de deelnemers met een premieovereenkomst op pensioendatum gebruik maakten van de uitrui van partnerpensioen naar ouderdompensioen, bij pensioenfondsen was dat ongeveer 3%. Bij pensioenfondsen maakten ook 4% van de deelnemers gebruik van de uitrui van ouderdompensioen naar partnerpensioen, deelnemers bij verzekeraars en PPI's hebben hier geen gebruik van gemaakt.

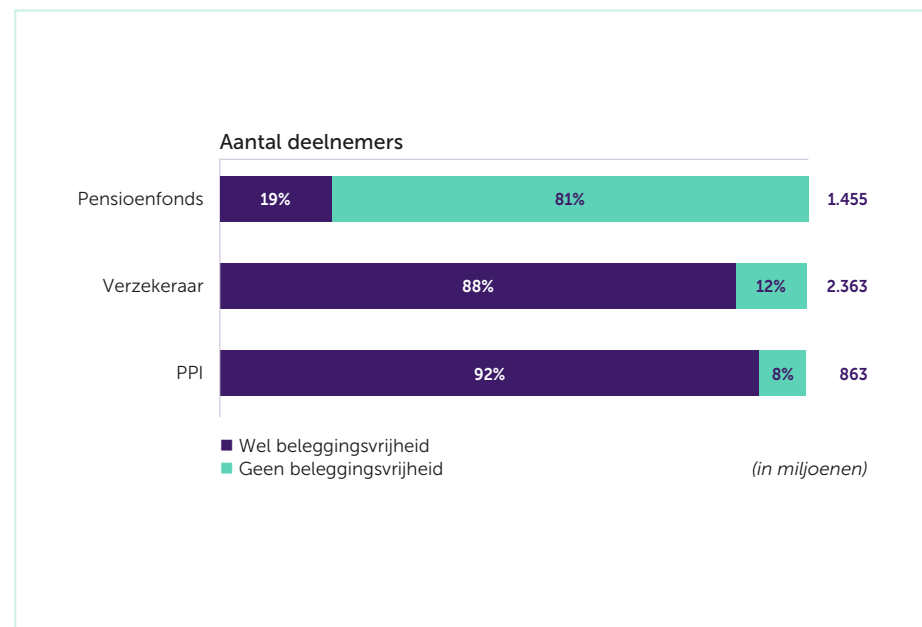


### 3.2.5 Beleggingsvrijheid



Figuur 48. Het aantal deelnemers in premieovereenkomsten met en zonder beleggingsvrijheid. Deelnemers met een premieovereenkomst waar beleggingsvrijheid niet op van toepassing is (ruim tweehonderdduizend) zijn niet meegenomen in bovenstaande figuur

Afhankelijk van de pensioenregeling heeft een deelnemer in een premieovereenkomst de mogelijkheid invloed uit te oefenen op de wijze waarop zijn of haar pensioenpremie belegd wordt door te kiezen tussen één of meer door de pensioenuitvoerder gedefinieerde beleggingsverhoudingen. Dit kan de deelnemer doen via profielbeleggen en/of opt-out beleggen. Bij profielbeleggen kunnen deelnemers kiezen tussen één of meer door de pensioenuitvoerder gedefinieerde beleggingsmixen in de vorm van lifecycles. Bij opt-out beleggen, belegt de deelnemer niet volgens een lifecycle (en daarmee beleggingsprofiel) van de pensioenuitvoerder, maar draagt zelf de verantwoordelijkheid voor de gekozen beleggingen.

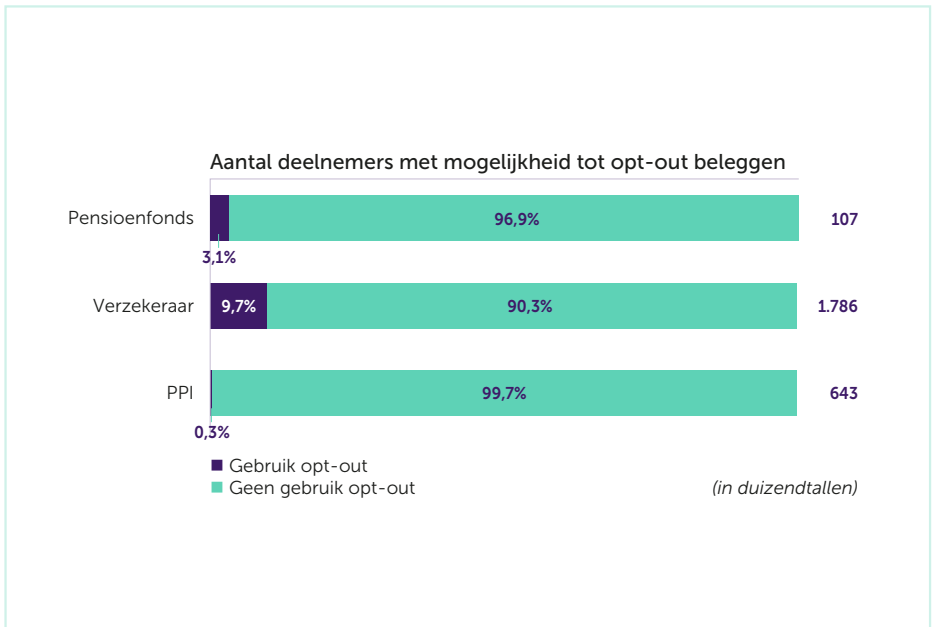


Figuur 49. Het aantal deelnemers met een premieovereenkomst met beleggingsvrijheid verdeeld naar type uitvoerder

Figuur 48 laat zien dat meer dan twee op de drie deelnemers gebruik kunnen maken van een vorm van beleggingsvrijheid. Hiervan kunnen ruim 2,5 miljoen deelnemers gebruik maken van beide vormen van beleggingsvrijheid, ongeveer twintigduizend deelnemers kunnen bij hun beleggingsvrijheid enkel gebruik maken van opt-outbeleggen en ruim 640 duizend deelnemers kunnen uitsluitend gebruik maken van profielbeleggen.

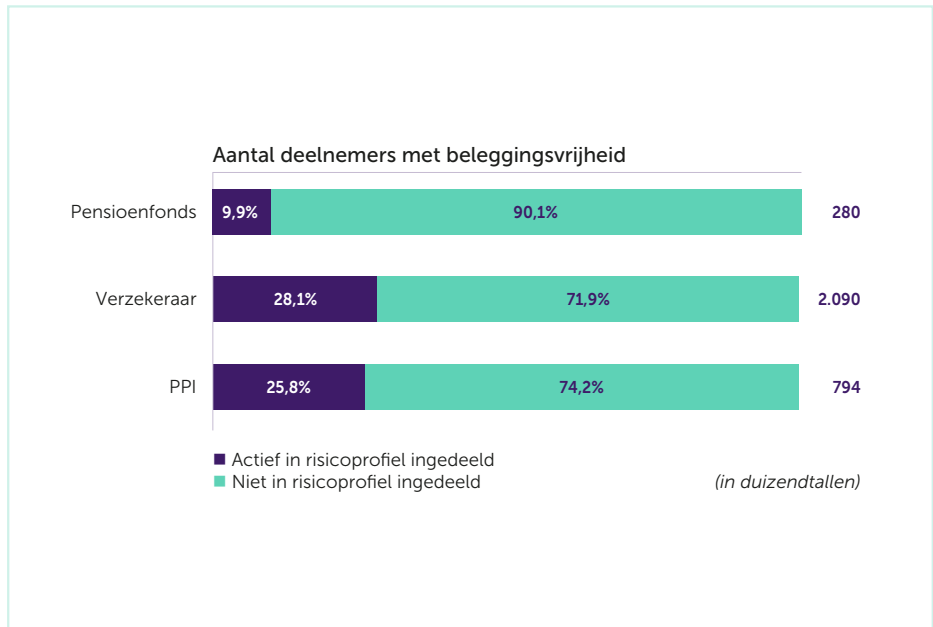
Uit figuur 49 blijkt dat de meeste deelnemers met een premieregeling bij pensioenfondsen (81%) geen gebruik kunnen maken van beleggingsvrijheid, terwijl de meeste deelnemers bij verzekeraars en PPI's wél gebruik kunnen maken van één of beide varianten van beleggingsvrijheid (88% resp. 92%). Dat relatief weinig deelnemers bij pensioenfondsen gebruik kunnen van beleggingsvrijheid komt doordat enkele fondsen met veel deelnemers dit niet aanbieden.





**Figuur 50.** Het aantal deelnemers met een premieovereenkomst met opt-out beleggingsvrijheid dat al dan niet gebruik maakt van opt-out beleggen

Figuur 50 laat per type pensioenuitvoerder zien in welke mate deelnemers die de mogelijkheid hadden om te kiezen voor opt-out beleggen, hier ook gebruik van maakten. Hieruit blijkt dat voor alle pensioenuitvoerders geldt dat de meeste deelnemers geen gebruik maakten van opt-out beleggen. Deelnemers bij PPI's maakten met 0,3% het minste gebruik van opt-out beleggen, gevolgd door deelnemers bij pensioenfondsen met 3,1%. Dit aantal ligt iets hoger voor verzekeraars, hier maakt bijna één op de tien deelnemers die de mogelijkheid hadden om te kiezen voor opt-out beleggen gebruik van.

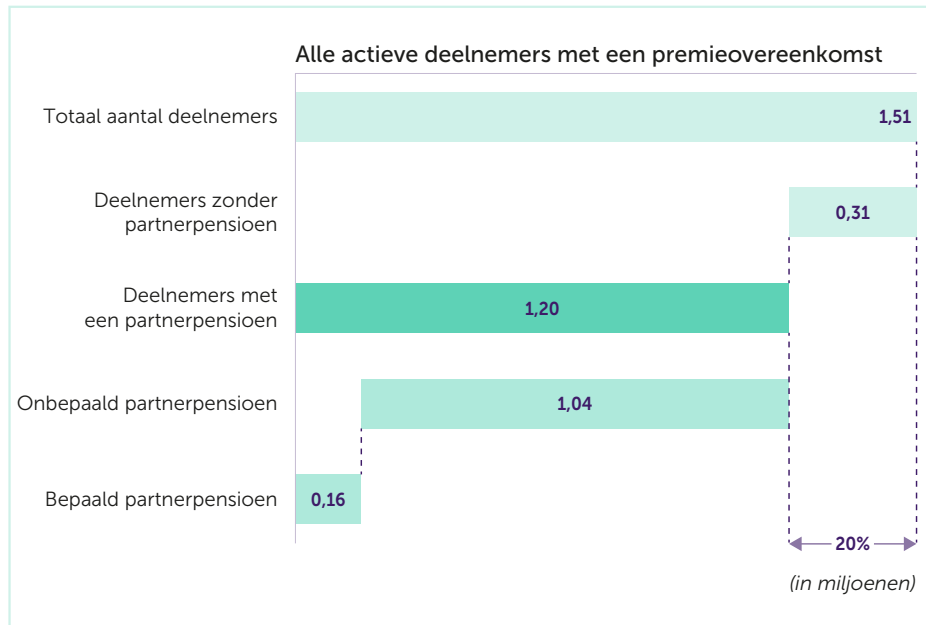


**Figuur 51.** Het aantal deelnemers met een premieovereenkomst met beleggingsvrijheid dat door hun pensioenuitvoerder is ingedeeld in een risicoprofiel. Een deelnemer maakt gebruik van profielbeleggen als een profiel is opgesteld in de zin van artikel 52 Pensioenwet

Figuur 51 laat zien of een deelnemer is ingedeeld in een risicoprofiel en gebruik maakt van zijn beleggingsvrijheid via profielbeleggen. De AFM gaat ervan uit dat de deelnemers waarvan geen risicoprofiel is vastgesteld (in de zin van artikel 52 Pensioenwet), geen gebruik maken van beleggingsvrijheid en dus beleggen in de defaultlifecycle. Uit figuur 51 blijkt dat voor deelnemers bij verzekeraars en PPI's vaker een risicoprofiel wordt vastgesteld dan voor deelnemers bij pensioenfondsen. Bij verzekeraars kiest 28% van de deelnemers met de mogelijkheid tot profielbeleggen om niet via de defaultlifecycle van hun pensioenuitvoerder te beleggen en bij PPI's is dit bijna 26% van de deelnemers.



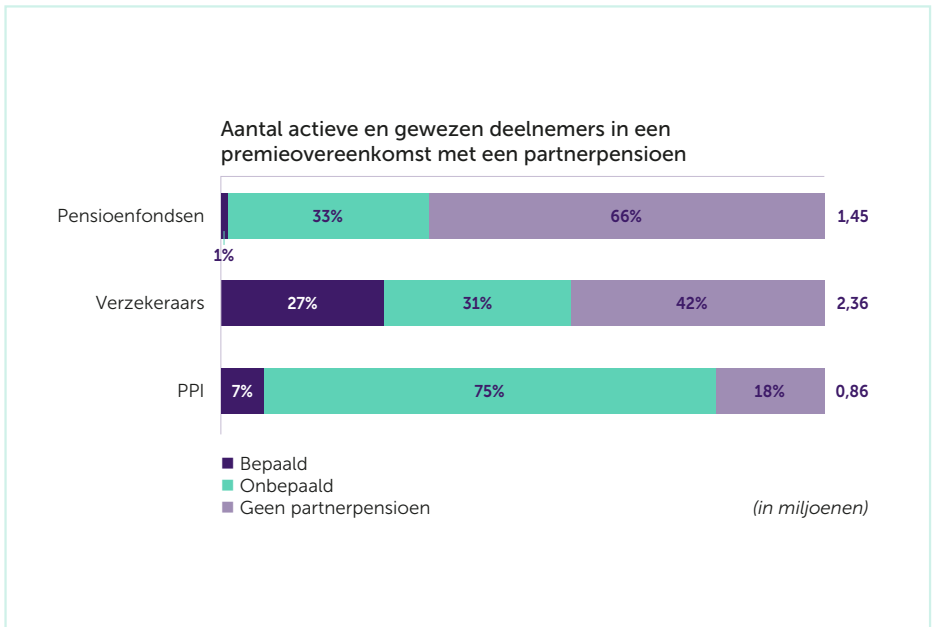
### 3.3 Partnerpensioen



Figuur 52. Aantal actieve deelnemers met een premieovereenkomst met en zonder partnerpensioen

Afhankelijk van de regeling, kunnen deelnemers in een premieovereenkomst partnerpensioen opbouwen. Er zijn twee types partnerpensioen, bepaald en onbepaald. Bij een bepaald partnerpensioen bouwt een deelnemer alleen partnerpensioen op wanneer de deelnemer bij de pensioenuitvoerder heeft aangegeven een partner te hebben. Bij een onbepaald partnerpensioen bouwt iedere deelnemer standaard partnerpensioen op.

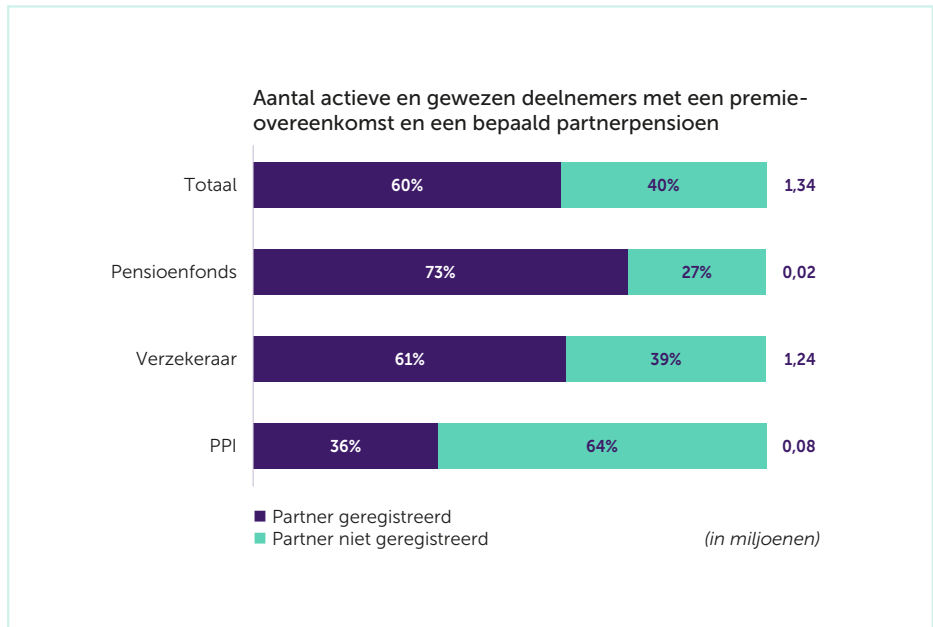
Figuur 52 laat zien dat 80% van de actieve deelnemers met een premieovereenkomst, een partnerpensioen opbouwt. Uit de rapportage blijkt dat 160 duizend deelnemers met een premieovereenkomst een bepaald partnerpensioen hebben. Bij premieovereenkomsten komt het bepaald partnerpensioen in verhouding iets vaker voor dan bij uitkeringsovereenkomsten, namelijk bijna 13% van alle deelnemers tegenover bijna 7% (zie figuur 26a).



**Figuur 53.** Het aantal actieve en gewezen deelnemers in een premieovereenkomst met een bepaald danwel onbepaald partnerpensioen per type pensioenuitvoerder

Figuur 53 laat zien dat verzekeraars voor 27% van de deelnemers met een premieovereenkomst en een partnerpensioen, een bepaald partnerpensioen hanteren. Dit is vaker dan pensioenfondsen, die een bepaald partnerpensioen slechts voor 1% van de deelnemers hanteren. Opvallend is dat pensioenfondsen voor twee op de drie deelnemers in een premieovereenkomst helemaal geen partnerpensioen aanbieden. Dit is vaker dan bij verzekeraars en PPI's.

PPI's bieden het vaakst een partnerpensioen aan hun deelnemers aan, ruim vier op de vijf deelnemers bij een PPI heeft een vorm van partnerpensioen. Voor de meeste van deze deelnemers, hanteert een PPI een onbepaald partnerpensioen.

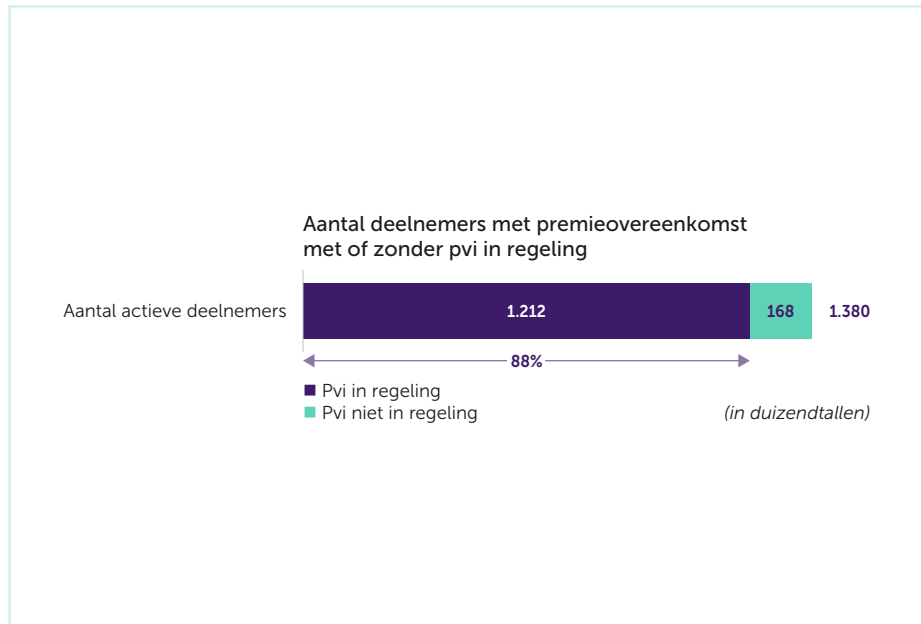


**Figuur 54.** Aantal actieve en gewezen deelnemers met een premieovereenkomst en een bepaald partnerpensioen, met het percentage deelnemers dat wel of geen partner heeft geregistreerd, verdeeld naar type pensioenuitvoerder

Figuur 54 laat zien dat voor 40% van de deelnemers met een premieovereenkomst waarbij sprake is van een bepaald partnerpensioen geldt dat er een partner is geregistreerd bij de pensioenuitvoerder. Wanneer er geen partner is geregistreerd, kan het zijn dat er geen recht is op partnerpensioen wanneer de deelnemer overlijdt. Opvallend is dat deelnemers in een premieovereenkomst met een bepaald partnerpensioen bij pensioenfondsen naar verhouding vaker een partner hebben geregistreerd (73%) dan deelnemers bij een verzekeraar (61%) of een PPI (36%).

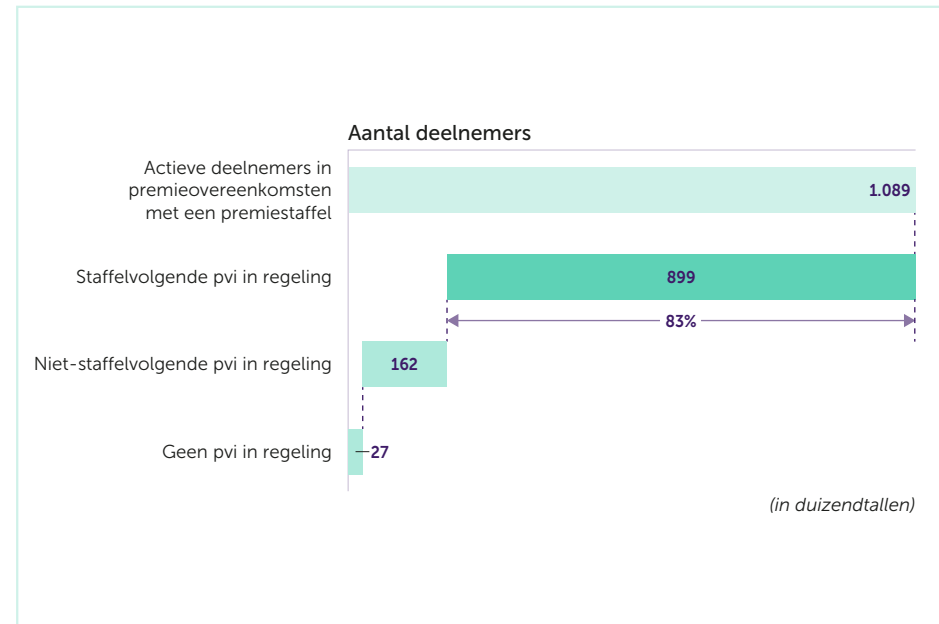


### 3.4 Arbeidsongeschiktheid



Figuur 55. Aandeel actieve deelnemers met een premieovereenkomst met premievrijstelling (pvi) in de regeling

Figuur 55 laat zien dat voor bijna alle actieve deelnemers met een premieovereenkomst de pensioenopbouw wordt voortgezet in het geval van arbeidsongeschiktheid (premienvrijstelling bij arbeidsongeschiktheid, pvi). Voor 12% van de actieve deelnemers met een uitkeringsovereenkomst geldt dat zij in het geval van arbeidsongeschiktheid, geen pensioen meer opbouwen.

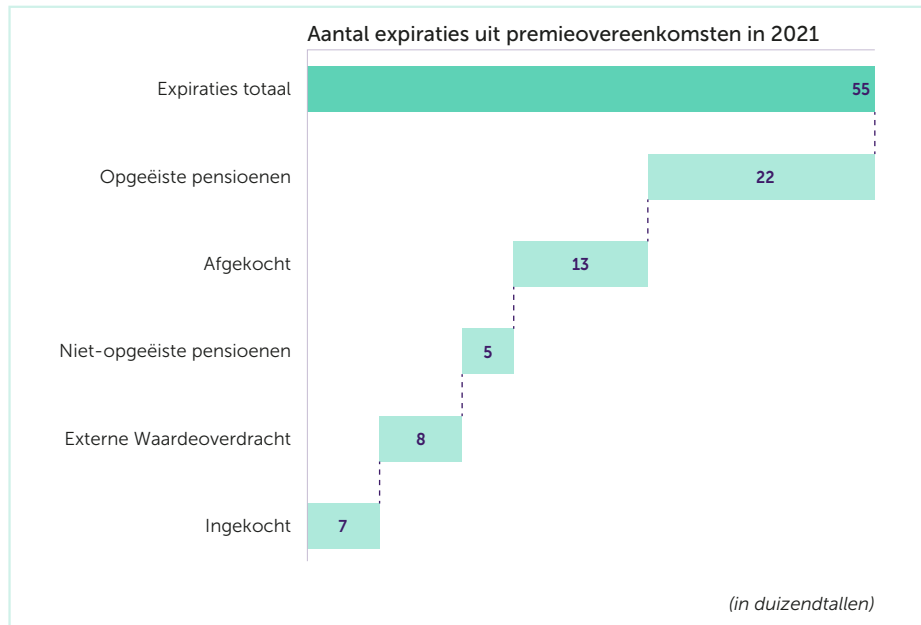


Figuur 56. Het aantal actieve deelnemers (met een premiestaffel), uitgesplitst naar de soort premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid (pvi) in de regeling

Figuur 56 laat zien dat van alle actieve deelnemers met een premiestaffel, de premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid in 83% van de gevallen de premiestaffel volgt. Dit betekent dat de pensioenopbouw van deze deelnemers bij arbeidsongeschiktheid adequaat wordt voortgezet, want bij staffelvolgende pvi stijgt de beschikbare jaarpremie ook bij arbeidsongeschiktheid mee met de leeftijd van de deelnemer. Dit betekent echter wel dat 17% van de actieve deelnemers met een premiestaffel geen staffelvolgende premievrijstelling in de regeling heeft. Voor deze groep zijn er twee mogelijkheden op het moment dat zij arbeidsongeschikt raken, of de premie stijgt niet mee met hun leeftijd (een niet-staffelvolgende premievrijstelling, 15%) of hun pensioenopbouw eindigt wanneer zij arbeidsongeschikt raken (geen premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid, 2%).



### 3.5 Pensioenen aan het einde van de looptijd



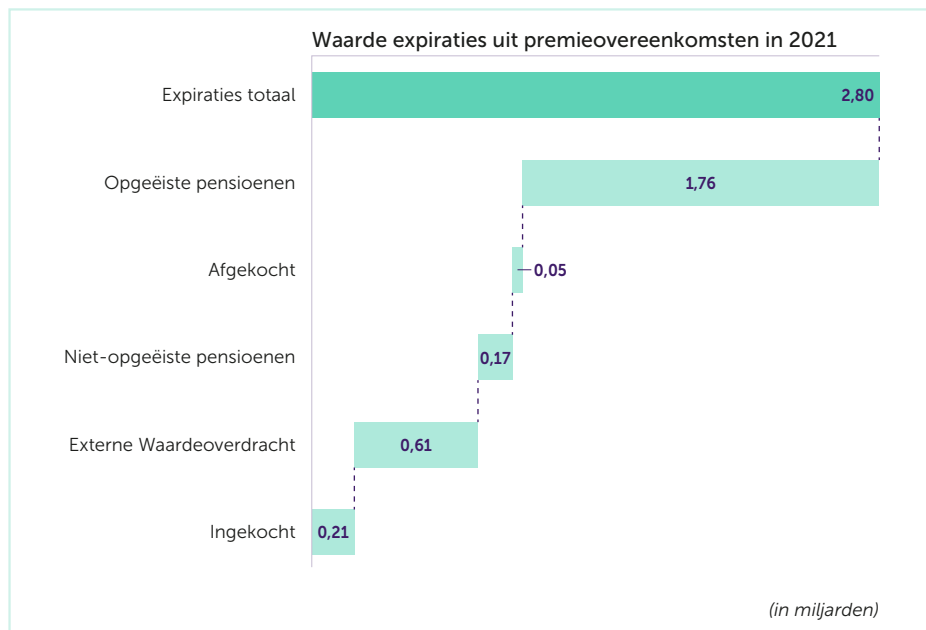
Figuur 57. Aantal geëxpireerde pensioenen uit een premieovereenkomst in rapportagejaar verdeeld naar afgekochte pensioenen, opgeëiste en niet-opgeëiste pensioenen

Uit figuur 57 blijkt dat in het rapportagejaar 55 duizend pensioenen uit een premieovereenkomst de 'einddatum' hebben bereikt, oftewel deze deelnemer hadden in 2021 hun reglementaire pensioendatum (richt pensioendatum) bereikt (ook wel: expiraties).

Een expiratie uit een premieovereenkomst kan opgeëist worden (omgezet worden in een pensioenuitkering), extern worden overgedragen naar een andere pensioenuitvoerder wanneer een deelnemer gebruik maakt van zijn of haar shoprecht, ingekocht worden in een DB-regeling (alleen van betrekking bij pensioenfondsen) of afgekocht worden wanneer de waarde van het opgebouwde pensioen onder de afkoopgrens ligt, in de zin van artikel 66 Pensioenwet.

Wanneer een deelnemer een pensioen afkoopt, ontvangt hij of zij het opgebouwde pensioenvermogen in één keer en wordt er geen maandelijks ouderdomspensioen uitgekeerd.

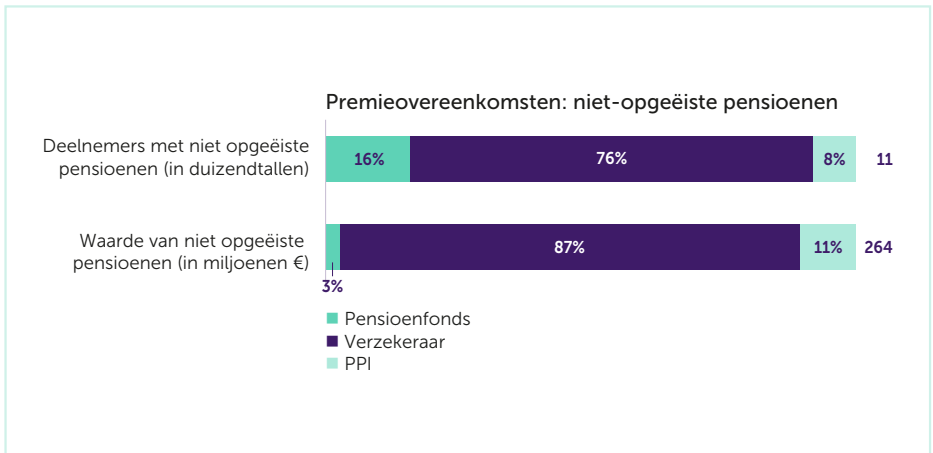
Figuur 57 laat zien dat 22 duizend van de expiraties uit een premieovereenkomst in 2021, op 31 december 2021 waren omgezet in een pensioenuitkering. Oftewel, 40% van de expiraties uit een premieovereenkomst waren binnen een jaar opgeëist. De overige expiraties zijn vanwege een waarde onder de afkoopgrens afgekocht (24%), zijn door het gebruik van het shoprecht door de deelnemer overgedragen naar een andere uitvoerder (15%), zijn ingekocht in een DB-regeling (13%) en 5 duizend pensioenen moeten nog worden opgeëist (9%).



Figuur 58. Waarde van de geëxpireerde pensioenen uit een premieovereenkomst in rapportagejaar verdeeld naar afgekochte pensioenen, opgeëiste en niet-opgeëiste pensioenen

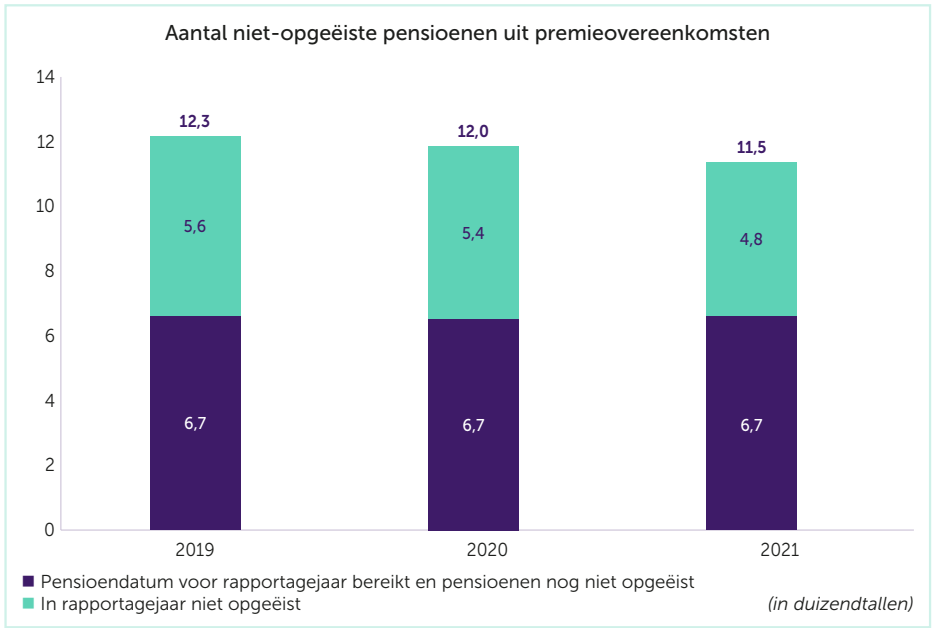
Figuur 58 laat zien dat de totale waarde van de 55 duizend pensioenen die in het rapportagejaar uit een premieovereenkomst geëxpireerd zijn, gelijk staat aan dan € 2,8 miljard. Dit betekent dat een pensioen dat in 2021 de 'einddatum' heeft bereikt, een gemiddelde opgebouwde waarde van bijna € 51 duizend heeft.

Het grootste gedeelte van de waarde van de expiraties uit premieovereenkomst in 2021 is in dit jaar opgeëist. Deze opgeëiste pensioenen hebben ook de hoogste gemiddelde opgebouwde waarde van € 80 duizend. Daarna zijn de expiraties die extern zijn overgedragen naar een andere pensioenuitvoerder met een gemiddelde opgebouwde waarde van €76 duizend het meeste waard. De waarde van de expiraties die nog niet opgeëist zijn of zijn ingekocht in een DB-regeling, liggen met een gemiddelde opgebouwde waarde van respectievelijk € 34 duizend en €30 duizend een stuk lager. Zoals verwacht hebben de expiraties uit een premieregeling die zijn afgekocht de laagste gemiddelde opgebouwde waarde, € 3,8 duizend.



**Figuur 59.** Verdeling van deelnemers en waarde van nog niet-opgeëiste pensioenen naar type pensioenuitvoerder (premieovereenkomsten)

Uit figuur 59 blijkt dat er in totaal elfduizend deelnemers met een premieovereenkomst zijn die de pensioendatum in het verleden hebben bereikt, maar hun pensioen in het rapportagejaar nog steeds niet hebben opgeëist, met een totale waarde van € 264 miljoen. Dit betekent dat de gemiddelde waarde van een niet-opgeëist pensioen ongeveer € 24 duizend bedraagt. Meer dan drie op de vier van de deelnemers die hun pensioen uit een premieovereenkomst niet hebben opgeëist, zitten bij verzekeraars. Verzekeraars beheren ook het merendeel van de waarde van deze niet opgeëiste pensioenen.



**Figuur 60.** Trend in het aantal niet-opgeëiste pensioenen (premieovereenkomsten)

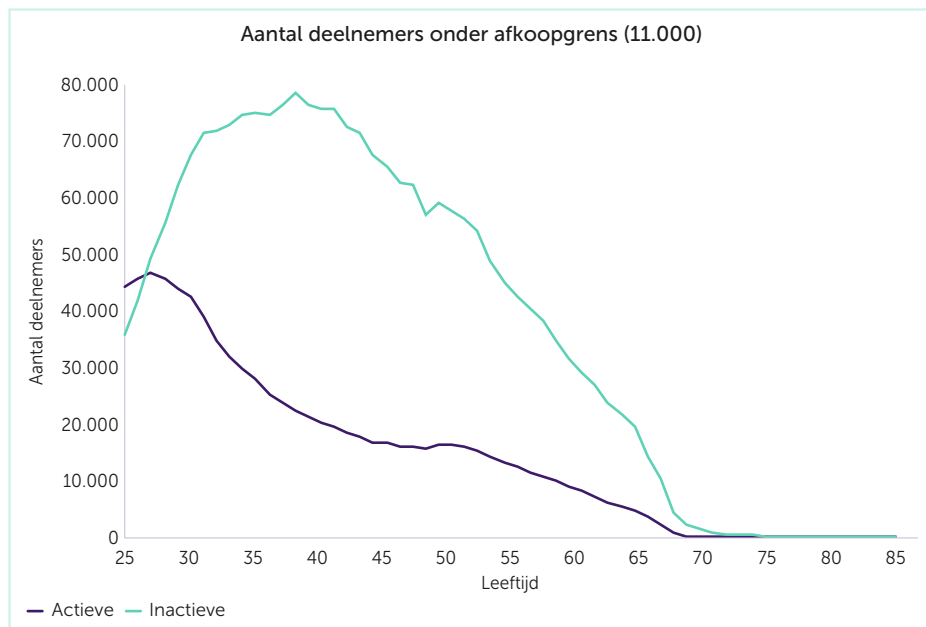
In figuur 60 zijn de niet-opgeëiste pensioenen en deelnemers tot eind 2021 meegenomen. Het is echter niet ondenkbaar dat deelnemers die in kalenderjaar 2021 de pensioendatum hebben bereikt hun pensioen alsnog opeisen. De niet-opgeëiste pensioenen van deelnemers, die in 2021 de pensioendatum hebben bereikt, heeft een waarde van € 170 miljoen. Het gaat om vijfduizend deelnemers. Dit betekent dat eind 2021 ongeveer € 94 miljoen aan pensioen 'op de plank' ligt bij pensioenuitvoerders van ongeveer zesduizend deelnemers die de pensioendatum hebben bereikt vóór 1 januari 2021. De gemiddelde waarde van deze niet-opgeëiste pensioenen is dus meer dan € 15 duizend per deelnemer.

Figuur 60 laat zien hoe het aantal niet-opgeëiste pensioenen zich in de afgelopen rapportagejaren heeft ontwikkeld. Er is een dalende lijn te zien in het aantal pensioenen uit een premieovereenkomst die niet binnen het jaar van expireren, worden opgeëist. Verder blijft het aantal pensioenen die 'nog op de plank' liggen stabiel over de afgelopen drie jaren.

De AFM heeft geen onderzoek gedaan naar de redenen voor het niet opeisen van het pensioen, het is mogelijk dat de pensioenuitvoerder de deelnemer niet heeft kunnen bereiken omdat zij bijvoorbeeld in het buitenland wonen. Maar het is ook mogelijk dat een deelnemer (bewust) zijn pensioen niet heeft opgeëist, bijvoorbeeld omdat dit fiscaal nadelig kan uitpakken.



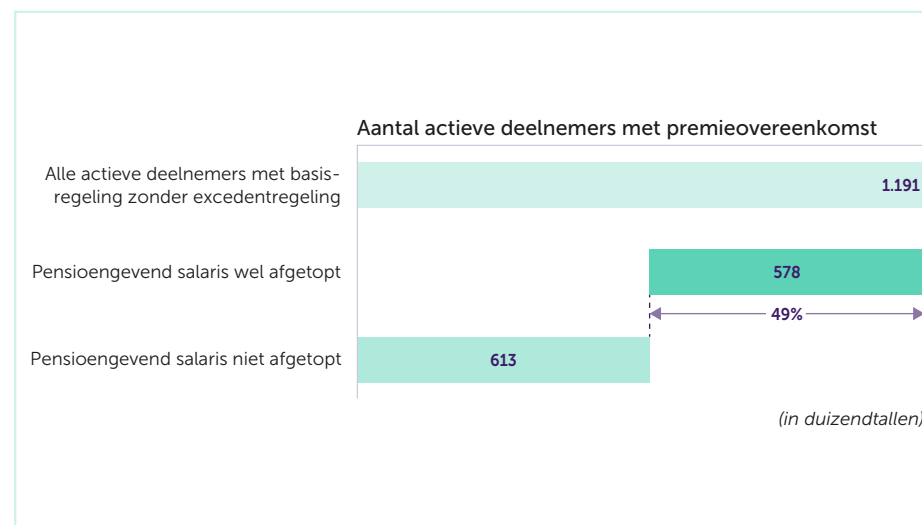
### 3.6 Premie-inleg bij DC-regelingen



Figuur 61. Aantal actieve en inactieve deelnemers met pensioenvermogen onder € 11.000 (afkoopgrens) naar leeftijd deelnemer

Figuur 61 laat het aantal actieve en inactieve deelnemers in een premieovereenkomst met een opgebouwd pensioenvermogen dat onder de afkoopgrens ligt, zien. Een pensioen dat onder de afkoopgrens ligt, kan vanwege de geringe waarde (onder € 11 duizend) met een eenmalige uitkering worden afgekocht.

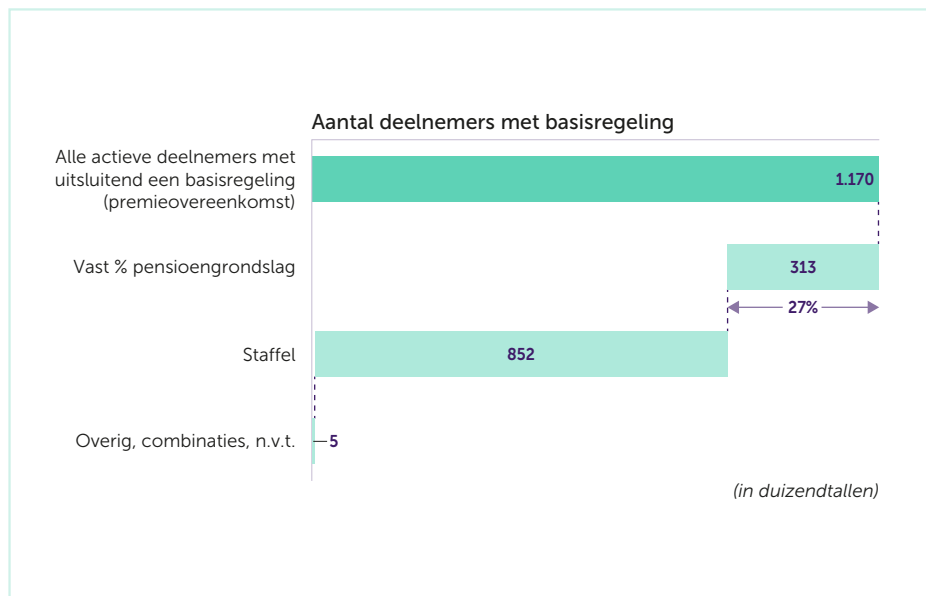
Uit figuur 61 blijkt dat het aantal deelnemers met een pensioenvermogen onder de € 11 duizend afneemt naarmate de leeftijd van de deelnemer toeneemt. Dit is een logische ontwikkeling gezien deelnemers over het algemeen met de tijd meer pensioen opbouwen. Er zijn echter wel meer dan tienduizend actieve deelnemers van 55 jaar oud die dicht bij pensionering zitten en een pensioenvermogen onder de afkoopgrens hebben.



Figuur 62. Aantal alle actieve deelnemers met premieovereenkomst die wel een basisregeling hebben, maar geen excedentregeling, en waarvoor het pensioengevend salaris wel of niet is afgetopt

Figuur 62 geeft inzicht in de actieve deelnemers met een basisregeling zonder excedentregeling, waarvoor het salaris al dan niet is afgetopt. Een aftopping van het salaris kan nadelig zijn voor de pensioenopbouw van deelnemers (voor zover het salaris uitkomt boven de aftoppingsgrens), tenzij een deelnemer naast een zogenaamde basisregeling ook een excedentregeling heeft die ervoor zorgt dat pensioenopbouw plaatsvindt boven het niveau van het afgetopte salaris. Uit figuur 62 blijkt dat circa 49% van de actieve deelnemers in premieovereenkomsten (578 duizend deelnemers) een afgetopt pensioengevend salaris in de basisregeling heeft, en geen excedentregeling heeft bij dezelfde pensioenuitvoerder. In 2021 was het pensioengevend salaris wettelijk gemaximeerd op € 112.189. Een pensioengevend salaris kan binnen een pensioenregeling echter ook op een lager niveau zijn afgetopt dan dit wettelijke maximum. Dat het pensioengevend salaris in een regeling is afgetopt hoeft niet in alle gevallen te betekenen dat een deelnemer daar last van heeft, gezien het salaris onder de aftopping kan liggen.





**Figuur 63. Het aantal actieve deelnemers met uitsluitend een basisregeling (premieovereenkomst) uitgesplitst naar de basis voor de beschikbare premie (vast percentage van de pensioengrondslag, staffel of overig)**

Welke premiesystematiek er voor een deelnemer in een premieregeling wordt aangehouden, heeft impact op de pensioenopbouw van een deelnemer. Voor deelnemers met enkel een basisregeling kan het nadelig zijn voor de pensioenopbouw als de jaarlijkse premie een vast percentage van de grondslag is.

Figuur 63 laat zien dat voor 27% van de actieve deelnemers met uitsluitend een basisregeling (premieovereenkomst) geldt dat de jaarlijkse premie een vast percentage van de pensioengrondslag is (ook wel: vaste staffel). Voor deze deelnemers stijgt de premie dus niet mee met de leeftijd. Er is sprake van een zogenaamde 'degressieve' pensioenopbouw. Naarmate deelnemers ouder worden, wordt dit steeds nadeliger, omdat voor hen een steeds kleiner deel van de fiscale ruimte benut wordt. Dit kan leiden tot een lager dan verwachte pensioenopbouw. Dit kan leiden tot een lager dan verwachte pensioenopbouw, waardoor teleurstelling en mogelijk financiële problemen kunnen ontstaan voor de deelnemer.



## Heeft u vragen of opmerkingen over deze publicatie?

Stuur een e-mail naar: [redactie@afm.nl](mailto:redactie@afm.nl)



### Autoriteit Financiële Markten

Postbus 11723 | 1001 GS Amsterdam

### Telefoon

020 797 2000

[www.afm.nl](http://www.afm.nl)

Volg ons: →



*De AFM maakt zich sterk voor eerlijke en transparante financiële markten. Als onafhankelijke gedragstoezichthouder dragen wij bij aan duurzaam financieel welzijn in Nederland.*

De tekst van deze publicatie is met zorg samengesteld en is informatief van aard. U kunt er geen rechten aan ontleen. Door veranderende wet- en regelgeving op nationaal en internationaal niveau is het mogelijk dat de tekst niet actueel is op het moment dat u deze leest. De Autoriteit Financiële Markten (AFM) is niet aansprakelijk voor de eventuele gevolgen – bijvoorbeeld geleden verlies of gederfde winst – ontstaan door of in verband met acties ondernomen naar aanleiding van deze tekst.

© Copyright AFM 2023